

*Colleccion Antòni Nogués
de versions en aranés*

6

HAMLET

William Shakespeare

Colleccion Antòni Nogués
de
versions en aranés

HAMILET

William Shakespeare

Colleccion Antòni Nogués
de
versions en aranés

Numèro 6 dera colleccion

Junh de 2019

PRESENTACION

Antòni Nogués ei ua persona remirabla. Neishut en Torrent de Cinca (Òsca), eth 24 de seteme de 1943 obtenguec era Licenciatura en Medecina e Cirurgia, pera Universitat de Barcelona e de Doctor en Medecina pera Universitat de Lhèida. Ei especialista en Microbiologia Clinica. Era sua vida professionau a virat ath torn dera medecina. A estat Mètge Intèrn deth Servici de Pediatria der Espitau deth Mar de Barcelona (1973-75), Mètge Resident de Microbiologia der Espitau de Bellvitge (1976-78), Cap dera Seccion de Microbiologia der Espitau Universitari Arnau de Vilanova de Lheida (1979-2011) e Membre deth Grop de recèrca en Patologia Infecçiosa der IRB (Institut de Recèrca Biomedica) de Lhèida. Tanben a exercit de Professor Associat dera Facultat de Medecina de Lhèida (1979-2010).

Era sua afecçión per aranés comencèc pòc abans de jubilar-se. Eth madeish explique que *«iniciauments, per pur curiosèr de conéisher ua lengua que se parlaue près des nòstes tèrres. Ara prumeria me calec estudiar peth mèn compde, pr'amor que non i auie "quòrum" entà hèr es còrsi d'aranés ena UdL. Comencèc damb eth " Cors d'Aranés", editat peth Conselh Generau, eth "Petit Diccioniari" de Frederic Vergés, es "Vèrbs Conjugadi" e era "Gramatica Aranesa" d'Aitor Carrera».*

En 2011 se podec matricular e hèr es còrsi des diuèrsi nivèus d'aranés ena UdL. Se liegec tot çò que s'auie publicat en aranés, e, *«ua causa que me choquèc fòrça siguec eth hèt de veir que fòrça paraules araneses, tanben se trapauen ena varianta deth catalan que se parlaue en mèn pòble (Franja de Ponent), p. e. andocien, sarabat, entà, ensolamar, amorrar en solèr, acochar, badina, etc, etc. qu'èren paraules que sonque les coneishia deth mèn pòble e jamès les auia entenut en d'auti pòbles catalans der entorn. Aquerò siguec un impacte important que me possèc definitivament en estudi der aranés».*

Auec ua atraccion pera revirada de libres e coma Antòni explique, siguec ua causa cojonturau: *«Ua des activitats en estudi der aranés èren es redaccions. Qu'ei ua activitat fòrça interessanta que te permet exprimir en aranés aquerò que vòs raondar. Mès entad aquerò te cau endonviar ua istòria, auer, per tant, imaginación, e estar-te bèth temps pensant çò que vòs dèder. Un dia, de pòca imaginación entà endonviar fantasies, agarrè eth prològ d'un libre qu'auia sus era taula e l'arrevirè. E me n'encuedè de qué aquerò complie eth prètzèth d'exprimir causes en aranés, sense auer de dedicar eth temps en endonviar istorietes. E atau comencèc tot. Es prumèrs libres arreviradi èren es qu'auia a man ena mia estatgèra. Era lectura en aranés de çò qu'auia arrevirat me provoquèc ua satisfacción enòrma. Aquest gòi qu'ère pro entà hèr-me a seguir en aquesta activitat. Un dia decidí manar un petit libre ath responsable deth Servici de Politica Lingüística dera Val d'Aran, eth Sr. Jusèp Loís Sans damb fòrça*

pòur; plan, donques que non n'èra bric segur dera qualitat deth mèn trabalh. Mès era responsa que recebí siguec tant encoratjadora que, a compdar d'aqueth moment, decidí tier ues ores ath dia a arrevirar òbres ar aranés».

E Antòni Nogues non parèc de hèr traduccions, damb ua qualitat que milhore de dia en dia e que se pòt perfectament méter ath cant dera major part des boni trabalhs que se vien hènt des de diuèrsi sectors der emplec dera lengua. Antòni ei un scientific que met es metòdes de sciéncia ath servici dera traduccion. Eth sòn trabalh compde ja en aguesti moments damb mès de sèt mil pagines traduïdes. E pera qualitat deth sòn trabalh e ena voluntat de meter-les a disposicion dera societat, damb era intencion de hèr-lo util, e de conservar aquest preciós legat auem convengut damb eth Sr. Nogues que de totes es sues traduccions, des dera *Acadèmia aranesa dera lengua occitana* ne haram ua difusion a trauès dera pagina web entà facilitar-ne er accés de toti. Enes pròxims mesi, ath delà der 1 de gèr de 2019, cada prumèr de mes penjaram un libre traduït per Antòni Nogués, enquia que siguen toti difosi. Es libres en aranés, objècte d'aquest acòrd son:

Guerra e patz de Lev Nicolàievic Tolstoi
Anna Karenina de Lev Nicolàievic Tolstoi,
Eth Latzèret de Tormes,
Es Frairs Karamazov de Fiódor M. Dostoievski,
Eth Buscon de Francisco de Quevedo,
Era Gitaneta de Miguel de Cervantes,
Era illustra serventa de Miguel de Cervantes,
Condes de Hans Chistian Andersen,
Es aventures de Tom Sawyer de Mark Twain,
Eth gelós extremen de Miguel de Cervantes,
Eth licenciat Vidriera de Miguel de Cervantes,
Rinconete e Cortadillo de Miguel de Cervantes,
Crim e Castig de Fiódor M. Dostoievski,
Es Miserables de Victor Hugo

En 2017 era Acadèmia publicquèc, ena colleccion «modèls de tèxtes», **Eth mercadèr de Venècia**, de Shakespeare, traduït per Antòni Nogués.

E se quauquarrés, bèth lector, a era voluntat de auer-ne ua còpia en papèr, o de disposar de bèra part, de bèra òbra, entà un ahèr posterior, d'aquest extraordinari trabalh, pòt meter-se en contacte damb aquesta Acadèmia.

Aguest ei eth camin der oferiment deth sòn trabalh ara societat qu'a trobat Antòni Nogués. *«Es jubiladi qu'an er auantatge de poder hèr, lèu tostemps, çò que vòlen e les agrade mès. Plan, donc, entà jo, eth hèt d'arrevirar, çò que liegi, ar aranés, qu'ei un gòi impagable».*

Jusèp Loís Sans Socasau

President der Institut d'Estudis Aranesi-Acadèmia aranesa dera lengua occitana
(Gèr de 2019)

PRESENTACION D'AGUESTA ÒBRA

Aguesta ei era darrèra òbra traduïda per Antòni Nogués (mos la hec arribar a finaus d'abriu). Se la comparam damb es Condes d'Andersen, que publiquèrem i a un mes, poderam analizar era sua evolucion, es cambis qu'a experimentat ath long des sòns trabalhs. Antòni Nogués demoòstre era sua capacitat damb era qualitat damb era que traduís es poèmes e es cants d'aguesta òbra, es de Hamlet, es de bèth comic, es der enterraire (tanben aurie podut dider *enterrador* qu'er aranés admet es dus sufixes) e subertot dera Hilha de Polòni, Ofelia

Traduïr Hamlet ei un vertadèr rèpte, non ei ua òbra facil. Joan Sellent Arús, er extraordinari traductor dera òbra de Shakespeare ath catalan, que tantes representacions teatraus a auut, escriuie “Aquesta va ser, més o menys, la meva reacció inicial quan se'm va oferir la possibilitat de traduir Hamlet al català: em vaig sentir com un pintor de parets a qui encarreguen la restauració de la Capella Sixtina, i he de dir que vaig estar a punt de declinar l'oferta. Només que aquesta reacció, de fet, hauria estat tan poc realista com desproporcionada. El que ha de fer el traductor, si la feina li interessa, és agafar el toro per les banyes, valorar el vot de confiança que li han dipositat i no rendir-se abans d'hora.” E Antoni Nogués a agarrat eth taure pes còrnes e aciu n'auem era sua excellenta traduccion.

Antòni Nogués a trabalhat a compdar dera traduccion de Leandro Fernández de Moratin, publicada en 1798, prumèra version en castelhan hèta directament der anglés. Fernández de Moratin ditz que Hamlet ei era obra «que con mas freqüencia y aplauso público se representa en los teatros de Inglaterra».

Eth prumèr originau de Hamlet ei der an 1603 e era version de Fernández de Moratin ei de 200 an dempús e era qu'ara auetz enes mans a auut de demorar encara 200 ans. Parlam d'ua òbra escrita hè 400 ans, dera qu'ei dificil coneisher-ne eth vertadèr originau. Era òbra de 1603 auet diuèrses reescritures e en moment dera traduccion de Fernández de Moratin sonque se coneishien publicacions posteriores qu'auien quauques diferéncias damb er originau de 1603. Entenem qu'eth resultat dera òbra de Nogués a auut influéncias e transformacions diuèrses abans d'arribar as nòstes mans. De traduccions de Hamlet ar espanhòl se n'a hèt més de vint e ath francés més de cinquanta. Ei plan per açò que Nogués entara sua traduccion a consultat, a més dera òbra de Fernández de Moratin, era òbra traduïda per François Guizot ath francés en 1864. Guizot, d'ascendéncia occitana, siguec prumèr ministre de França e membre dera Academie Française. E entà completar eth trabalh Nogués a consultat er originau (ua des versions). Era òbra manten atau eth gèni de Shakespeare, era intencion literària de Fernández de Moratin e er esperit de Guizot. E ara podem gaudir dera òbra en occitan. Eth bon trabalh de Nogués mos auerís un referent...

E aguesta non ei era prumèra òbra de Shakespeare que mos oferís Nogués. Hè un parelh d'ans, era Acadèmia aranesa dera lengua occitana publicuèc Eth Mercadèr de Venècia, més era particularitat d'aquera publicacion ei qu'era òbra siguec corregida pera Acadèmia. En aguesta ocasió, Hamlet, coma totes es òbres d'aguesta colleccion

non a auut cap de correccion, e per tant correspon exactament ara personalitat deth sòn traductor.

Hamlet a un lenguatge particular que cau interpretar, que cau adaptar, que cau ambientar ena actualitat sense que pèrde era genuïnitat istorica. Era frasa, segurament mès famosa dera literatura internacionau perteneish a Hamlet, en sòn monològ: “To be, or not to be- that is the question”. Era traduccion de Fernández de Moratin la convertís en “Existir ó no existir: esta es la cuestión”, acompanhada d’ua longa nòta ena qu’explique qu’eth sentit dera reflexion ei d’escuélher entre era vida e era mòrt. Guizot, preneç ua auta acepcion: “Être ou n’être pas, voilà la question”. Era acepcion de Guizot ei mès proxima ara forma mès divulgada enes nòsti encastres, tanben en castelhan (“ser o no ser...”). E finalament Nogués optarà per “*Èster o non èster, vaquí era qüestion*” a on maugrat qu’eth “vaquí” non ei ben ben genuïna en Aran, però en tot èster fòrça viua ena rèsta d’Occitània e perteneisher de forma indubtabla ar occitan estandard, personaument non auria sabut trapar ua melhor expression. Er emplec d’expressions d’enlà dera Val d’Aran da ara nòsta lengua ua valor complementària e la convertís en ereua d’ua literatura mès rica en tot que hug deth localisme, deth provincianisme. “Vaquí” ei emplegat per Nogués en diuèrses ocasions: *“mortaus, vaquí era vòsta irrevocabla sòrt... e vaquí se per qué aguesta eleccion... Òc, e vaquí eth gran obstacle... Vaquí, senhor, que sò as vòstes ordes... e vaquí aguest petit esturment... vaquí eth risque qu’a... Vaquí quanta gràcia i auie en aqueth ròstre!... Senhor, vaquí es cartes deth prince... vaquí eth punt dera dificultat:... Vaquí ua calavera qu’a estat jos era tèrra...”* Er emplec ei ric e artenh a dar ua grana consisténcia ara lengua

Es diferéncias, es observacions, es alternatives que poderíem trobar as opcions preses per Nogués son, segurament moltes, e serien inacabables ja qu’aguesta ei era magia dera traduccion e mès en ua òbra qu’a gaudit de tantes traduccions, e damb ua valor internacionau tan grana. Mès, sense dubte, gaudir per prumèr viatge dera traduccion ar occitan d’ua òbra tant emblematica mos pòrte a ahiger-mos ara opinion de “*CLAUDI...encara qu’aguestes alegries son imperfèctes, pr’amor qu’en eres s’a amassat era felicitat damb es lèrmes, es hèstes damb es pompes funèbres, es cants de mòrts damb epitalamis de maridatges, s’an mesurat en parièra balança eth plaser e era aflliccion*”.

Jamès seram capables de compensar aguesta aportacion d’Antòni Nogués ara nòsta literatura.

Jusèp Loís Sans Socasau

President der Institut d’Estudis Aranesi-Acadèmia aranesa dera lengua occitana

HAMLET

William Shakespeare

PERSONATGES

CLAUDI, rei de Dinamarca

GERTRUDIS, reina de Dinamarca

HAMLET, prince

FORTIMBRÀS, rei de Noruega

Era ombra deth rei Hamlet

POLÒNI, sommelièr dera garda de còrps

LAERTES, hilh de Polòni

OFELIA, hilha de Polòni

HORACI, amic de Hamlet

VOLTIMAN, cortesà

CORNÈLI, cortesà

RICARD, cortesà

GUILHÈM, cortesà

ENRIC, soldat

MARCÈL, soldat

BERNARD, soldat

FRANCESC, soldat

REINALD, vailet de Polòni

Dus embaishadors d'Anglatèrra

Un prèire

Un cavalièr

Un capitan

Un garda

Un vailet

Dus marinèrs

Dus enterraires

Quate comics

Acompanhada de nòbles, cavalièrs, daunes, soldats, prèires, comics, vailets,
eca.

ACTE I

SCÈNA I.

Elsingor, esplanada dauant deth palai reiau. Net escura.

(Francesc ei en tot passejar, hènt de sentinèla. Bernard s'aprèsse entada eth. Son armadi damb espada e lança)

BERNARD Qui ei aqui?

FRANCESC Non; responetz-me vos a jo. Arturatz-vos e didetz se qui ètz.

BERNARD Visca eth rei.

FRANCESC Ès Bernard?

BERNARD Eth madeish.

FRANCESC Tu qu'ès eth mès puntuau en vier ara ora.

BERNARD Qu'an tocat ja es dotze; que ja te pòs retirar.

FRANCESC Mil gràcies peth relèu. Que hè un hered que se cale ath laguens, e jo sò delicat deth pièch.

BERNARD As hèt era tua garda tranquillament?

FRANCESC Ne un solet arrat s'a botjat.

BERNARD Plan ben. Bona net. Se trapes a Horaci e a Marcèl, es mènс companhs de garda, ditz-les que venguen lèu.

FRANCESC Me semble que sò en tot entener-les. Haut aqui! Ep! Qui ei?

HORACI Amics d'aguest país.

MARCÈL Ò, aunèst soldat!. Que te vage be. Qui te relevèc dera garda?

FRANCESC Bernard, que s'està en mèn lòc. Bona net.

(S'en va Francesc. Marcèl e Horaci s'aprèssen a on ei Bernard hènt de sentinèla)

MARCÈL Òla, Bernard!

BERNARD Qui ei aqui? Ès Horaci?

HORACI Un tròç d'eth.

BERNARD Planvengut, Horaci; Marcèl, plavengut.

MARCÈL E qué, a tornat a campar aquera causa aguesta net?

BERNARD Jo que non è vist arren.

MARCÈL Horaci ditz qu'ei apreension nòsta, e non se vò creir arren de çò que l'è dit d'aguest espaventós hantauma que ja auem vist en dues escadences. Plan per aquerò l'è demanat que vengue damb nosati coma sentinèla, pr'amor de qué s'aguesta net torne er apareishut, posque creir çò qu'an vist es nòsti uelhs, e li parle s'ac vò.

HORACI Tè! Que non vierà.

BERNARD Seiguem-mos ua estona, e dèisha qu'assautem de nauèth es tues aurelhes damb er eveniment qu'autant refusen enténer, e qu'en dues nets seguides auem ja presenciat nosati.

HORACI Plan ben; seiguem-mos, e escotem çò que mos conde Bernard.
(*Se sèn es tres*)

BERNARD Era net passada, quan aguesta madeisha estela qu'ei en occident deth pòl auie hèt ja era sua carrèra entà illuminar aqueth espaci deth cèu a on ara lutz, Marcèl e jo, ath còp qu'eth relòtge tocaue era ua...

MARCÈL Shiiiiit! Cara; guarda per a on vie un aute còp.

(*S'apareish en un extrèm deth teatre era ombra deth rei Hamlet armat damb totes es armes, damb un mantèl reiau, casc en cap, e era visèra quilhada. Es soldats e Horaci se lhèuen espauridi*)

BERNARD Damb era madeisha figura qu'amiaue eth defuntat rei.

MARCÈL Horaci, tu qu'ès òme d'estudis, parla-li.

BERNARD Non se retire deth tot ath rei? Guarda-lo, Horaci.

HORACI Que s'i retire fòrça... Era sua vista me trebòle damb pòur e estonament.

BERNARD Que deu voler que li parlen.

MARCÈL Parla-li, Horaci.

HORACI (*Se file de cap a on ei era ombra*) Qui ès tu, qu'atau l'agarres aquest temps ara net, e aquesta preséncia nòble e guerrèra qu'auèc un dia era majestat deth sobeiran dinamarqués que jatz en sepulcre? Parla: peth cèu t'ac demani. (*S'en va era ombra a pas brac seguit*)

MARCÈL Semble qu'ei emmaliciat.

BERNARD Ves? Se'n va coma en tot mespredar-mos.

HORACI Pòs-te, parla-mos. Jo t'ac mani, parla.

MARCÈL Que ja se n'a anat. Que no vò responder-vos.

BERNARD E qué, Horaci? Tremòles e as perdut era color. Non ei aquerò quauquarren mès qu'apreension? Qué te semble?

HORACI Per Diu, que non m'ac auria creigut jamès sense era sensibla e certana demostracion des mèns uelhs.

MARCÈL Non ei totafèt semblable ath rei?

HORACI Coma tu a tu madeish. E atau ère er arnesc qu'amiaue quan pelegèc damb er ambiciós rei de Noruega; e atau li vedí eth front arroncilhàt quan en ua alteracion colerica hec a quèir ath de Polonia sus eth gèu, d'un solet còp... Be n'ei d'estranya aquesta aparicion!

MARCÈL Donques, d'aquesta sòrta e ad aquesta madeisha ora dera net, s'a passejat dus còps damb anament guerrèr dauant dera nòsta garda.

HORACI Jo non compreni era fin particulara d'aquerò; mès ena mia ruda pensada, pronostique quauqua extraordinària mudança tara nòsta nacion.

MARCÈL Plan, donc. Seiguem-mos (*se sèn*); e didetz-me, qui que sigue de vosati que s'en sàpie, per qué fatiguen totes es nets as vassals damb aquestes gardes tan penoses? Entà qué ei aquesta fondaria de canons de bronze, e aquest aclapament estrangèr d'armes de guèrra? Entà qué aquesta multitud de hustèrs de marina, tengudi a un prètzhet shordaire, que non distinguís eth dimenge de cap aute dia dera setmana? Quines causes i pòt auer entà qu'eth treballador esdegat amasse es nets damb es dies? Qui de vosati m'ac pòt díder?

HORACI Jo que t'ac diderè, o aumens es rumors que corren sus tot aquerò. Eth nòste darrèr rei (qu'era sua imatge ven de apareisher-mos) siguec ahiscat ath combat, coma ja sabetz, per Fortimbràs de Noruega, possat aguest pera mèns orgullosa emulacion. En aqueth desfiament, eth nòste valerós Hamlet (que tau renòm cuelhec ena part deth mon que coneishem) aucic a Fortimbràs, que per çò d'un contracte sagerat e ratificat sivans eth fòr des armes, autrejaue ath vencedor (en cas que morisse ena peleja) toti aqueri païsi qu'èren jos eth sòn domeni. Eth nòste rei s'obliguèc tanben a cedir-li ua part equivalenta, qu'aurie passat a mans de Fortimbràs, coma eretatge sòn, s'auesse vençut; dera madeisha manèra, per çò d'aqueth convengut e des articles avients, requeiguèc tot en Hamlet. Ara et joen Fortimbràs, d'un caractèr enventit, mancat d'experiència e plen d'orgulh, a anat recuelhent aciu e delà pes termières de Noruega un revolum de gent decidida e perduda, qu'eth besonh de minjar les posse a sajar accions que demanen valor; e sivans vedem claraments, era sua fin non ei ua auta que recuperar damb violència e pera fòrça des armes aqueri païsi que perdec sa pair. Aguest qu'ei, ena mia pensada, eth motiu principau des nòstes prevencions, e eth d'aguesta garda que hèm, e era vertadèra encausa dera agitacion e movement que s'està tota era nacion.

BERNARD Se non ei aguesta, ja non artèni a veir se quina pòt èster... E de bèra manèra ac confirme era vision espaventosa que s'a presentat armada en nòste lòc damb era figura deth rei que siguec e ei encara er autor d'aguestes guèrres.

HORACI Qu'ei, plan que òc, ua plapa que trebòle es uelhs der enteniment. Ena epòca mèns gloriosa e erosa de Roma, pòc abans qu'eth poderós Cesar queiguessa, demorèren uets es sepulcres, e es cadavres vagueren pes carrès dera ciutat panteishant en votz confusa; esteles luderen damb alugades coes, queiguec ploja de sang, qu'amaguèc eth solei entre cèus de colors funèsti, e er umid planeta, qu'era sua influència govèrne er emperi de Neptun, venguec a esclipsar-se, coma s'auesse arribat era fin deth mon. Qu'auem vist ja semblables anóncies d'eveniments terribles, qu'avisen des futurs destins: eth cèu e era tèrra amassa les an manifestat ath nòste país e ara nòsta gent... Mès... silenci... Vedetz?... Aquiu... Un aute còp torne... *(torne a gèsser era ombra per aute costat. Se lhèuen es tres e agarren es lances. Horaci se file entara ombra, e es auti dus lo seguissen ath darrèr)* Encara qu'eth terror me gèle, jo que voi gesser ath sòn

encontre... Pòs-te, hantauma. Se pòs articular sons, s'ei qu'as votz, parla-me. S'aquiu a on ès pòs recéber quauque benefici entath tòn repaus e eth mèn perdon, parla-me. Se t'en sabes des destins que menacen ath tòn país, que se se preven pòden evitar-se, ai!, parla... O se dilhèu pendent era tua vida acumulères enes entralhes dera tèrra tresaus mau tengudi, que per aquerò se ditz que vosati, malerosi esperits, dempús dera mòrt vagatz enquimeradi, declara'c... pòs-te e parla... Marcèl, artura-lo...

(Cante un poth ena luenhor, e comence a retirar-se era ombra; es soldats vòlen arturar-la en tot hèr usatge des sues lances; mès era ombra les evite, e despareish ara prèssa)

MARCÈL Li foterè damb era mia lança?

HORACI Òc, heris-lo, s'ei que non vò arrestar-se.

BERNARD Qu'ei aqui.

HORACI Aquiu.

MARCÈL Se n'a anat. Nosati que l'ofensam, en tot èster eth un sobeiran, quan hèm demostracions de violéncia. Encara que, çampar, ei invulnerable coma er aire, e es nòsti esfòrci en bades e causa de burla.

BERNARD Qu'anaue a parlar quan cantèc eth poth.

HORACI Ei vertat, e de pic s'estrementic coma eth delinqüent acaçat damb terrible precèpte. Jo è entenut a díder qu'eth poth, trompeta deth maitin, hè desvelhar ath diu deth dia damb era nauta a agudenta votz dera sua gòrja sonora, e qu'ad aguesta anóncia quinsevolh estranh esperit errant sus era tèrra o sus eth mar, sus eth huec o sus er aire, hug entath sòn centre; e eth hantauma qu'auem vist ven de confirmar era vertat d'aguesta opinion.

(Comence a illuminar-se doçament eth teatre)

MARCÈL Plan que òc, despareishec en cantar eth poth. Quauqui uns diden que quan s'aprèsse eth temps que se celèbre eth neishement deth nòste Redemptor, aguest audèth deth maitin cante tota era net, e qu'alavetz degun esperit gause gèsser deth sòn ostau; es nets son saludables, cap planeta influís sinistrament, cap malefici còste efècte, ne es faitilhières an poder entàs sòns encantaments: autant de sagradi son e autant d'erosi aqueri dies!

HORACI Jo tanben m'ac pensi atau, e de bèra manèra m'ac creigui. Mès guardatz ja se com eth maitin, caperat damb era tunica de color ròsa, caushigue era arrosada d'aqueth naut monte orientau. Acabem era garda, e ena mia pensada mos cau dider-li ath joen Hamlet çò qu'auem vist aguesta net; donques que jo vos prometi qu'aguest esperit parlarà damb eth, encara qu'entà nosati a estat mut. Non vos semble que li podem balhar aguesta notícia, indispensabla entath nòste zèl e tan pròpria dera nòsta obligacion?

MARCÈL Òc, òc, mos ac cau hèr. Jo sai a on lo traparam aguest maitin damb mès seguretat.

SCÈNA II

Salon de palai.

(Claudi, Gertrudis, Hamlet, Polòni, Laertes, Voltiman, Cornèli, cavalièrs, daunes e acompanhada)

CLAUDI Encara qu'era mòrt deth mèn estimat frair Hamlet ei encara tan recenta ena nòsta memòria, qu'obligue a tier ena tristor as nòsti còrs, e que solet se veigue en tot eth reiaume era imatge deth dolor, totun aquerò, autant a combatut en jo era rason ara natura, qu'è sauvat un prudent sentiment dera sua pèrta, amassa damb era memòria de çò que mos deuem a nosati. Plan per aquerò è rebut coma esposa ad aquera qu'en bèth temps siguec era mia fraia e aué regne damb jo, companha en tron d'aguesta nacion guerrèra; encara qu'aguestes alegries son imperfèctes, pr'amor qu'en eres s'a amassat era felicitat damb es lèrmes, es hèstes damb es pompes funèbres, es cants de mòrts damb epitalamis de maridatges, s'an mesurat en parièra balança eth plaser e era afliccion. No auem deishat de seguir es dictats dera vòsta prudència, qu'en aquesta escadença a actuat damb absoluta libertat, causa que vos arregraisqui fòrça. Ara me manque dider-vos qu'eth joen Fortimbràs, en tot tier-me per pòca causa, o pensant-se qu'era recenta mòrt deth mèn frair estimat aurà costat en reiaume tresvirament e desunion, fidat en aquesta soniada superioritat, non a cessat de shordar-me damb messatges, en tot demanar-me que l'entorna aqueres tèrres que perdec sa pair, e aqueric eth mèn valerós frair damb totes es formalitats dera lei. Qu'ei pro ja çò que d'eth è dit. Per çò que tanh a jo, e per çò der ahèr qu'aué mos amasse, aciu que l'auetz: escriui ath rei de Noruega, oncle deth joen Fortimbràs, que malaut e calat en lhet a penes a notícia des projèctes deth sòn nebot, pr'amor que l'empedisque amiar-les endauant; donques qu'è ja infòrmes exactes dera gent que quilhe contra jo, dera sua qualitat, deth sòn nombre e dera sua fòrça. Prudent Cornèli, e tu, Voltiman, vosati saludaratz en mèn nòm ar ancian rei; encara que non vos autregi cap facultat personau entà acordar, damb eth, cap convengut que depasse es limits exprimidi en aguesti articles. (*Les autrege ues cartes*) Que Diu vos age, e demori que demostraratz damb era vòsta diligència er in de servir-me.

VOLTIMAN En aquesta e en quinsevolh auta comission vos autrejaram pròves deth nòste respècte.

CLAUDI Non ac dobtarè. Que Diu vos age.

SCÈNA III

*(Claudi, Gertrudis, Hamlet, Polòni, Laertes. Daunes e cavalièrs dera
acompanhada)*

CLAUDI E tu, Laertes, se qué demanes? Que m'as parlat d'un desir: non me dideràs se quin ei? En quinsevolh causa justa que demanes ath rei de Dinamarca, eth prèc que non serà en bades. E qué poiràs demanar-me que non sigue mès un aufriment mèn qu'ua demana tua? Que non ei mès associat ath cap eth còr, ne mès prèsta era man tà servir ara boca, que çò que n'ei eth tron de Dinamarca entath tòn pair. Plan, donc, se qué demanes?

LAERTES Respectable sobeiran, demani era gràcia deth vòste permís entà tornar en França. D'aquiu sò vengut de bon voler en Dinamarca pr'amor de manifestar-vos era mia leiau afeccion, damb motiu dera vòsta coronacion; mès que, ja complit aquest deute, me cau cohessar-vos qu'es mies idies e es mies inclinacions me criden de nauèth entad aqueth país, e demori dera vòsta bontat aquest permís.

CLAUDI As obtengut ja eth permís de ta pair? Qué dides, Polóni?

POLÒNI A truca d'importunacions qu'a arrenhut arrincar eth mèn tardiu consentiment. En veder-lo tant inclinat, signè darrèrament era licéncia tà que se n'anèsse, a maugrat mèn, e vos demani, senhor, que l'ac autregetz.

CLAUDI Alista eth temps que te semble mès avient entà gèsser, e hè tot çò que volgues e sigue mès avient entara tua felicitat. E tu, Hamlet, eth mèn parent, eth mèn hilh!

HAMLET Quauquarren mès que parent e mens qu'amic.

CLAUDI Quines ombres de tristor te capèren tostemp?

HAMLET Ath contrari, senhor: que sò massa ena lum.

GERTRUDIS Eth mèn estimat Hamlet, que non mòstre afliccion eth tòn ròstre d'aquesta sòrta; que se veigue en eth ar amic de Dinamarca: e non cerques damb paupetes abatudes entre eth povàs ath tòn generós pair. Tu qu'ac sabes, donques que les arribe a toti, qu'eth viu li cau morir, en tot passar dera natura entara eternitat.

HAMLET Òc, senhora, qu'ei ua causa comuna a toti.

GERTRUDIS Donques se n'ei, per qué hès a veir tan particular sentiment?

HAMLET Hèr a veir? Non, senhora, jo que non sai enganhar. Ne eth color nere d'aguesta capa, ne eth vestit acostumat enes dòus solemnes, ne es interrompudi somics, ne un abondós arriu enes uelhs, ne era dolorosa expression deth ròstre, amassa damb es formules, es gèsti, es exterioritats deth sentiment, seràn pro per eri solets, estimada mair, entà manifestar era vertadèra afeccion qu'ocupe era mia animositat. Aguesti senhaus hèn a veir, ei vertat, que son accions qu'un òme pòt simular... Aciu (*tocant-se eth pièch*), aciu laguens qu'è çò qu'ei quauquarren mès qu'aparença: era rèsta non ei ua auta causa qu'ornaments deth dolor.

CLAUDI Qu'ei bon e laudable qu'eth tòr còr pague a un pair aguest lugubre deute. Hamlet: ta pair perdec un pair, tanben, e aqueth perdec eth sòn. Qui suberviu limite era filiau obligacion dera sua tristor enquia un cèrt tèrme; mès contunhar en interminable dòu qu'ei ua conducta d'obstinacion impia. Ne ei naturau en òme tan permanenta afeccion, que mòstre ua voluntat rebèl as decrets dera Providéncia, un còr fèble, ua amna indocila, un talent limitat e mancat de lums. Estarà ben que patisque eth còr, en tot voler pègament resistir ad aquerò qu'ei inevitable?, ad aquerò qu'ei tan comun coma quinsevolh des causes que mès soent herissen es nòsti sentits? Qu'ei aguest un delicte contra eth cèu, contra era mòrt, contra era madeisha natura; qu'ei hèr ua injúria absurda ara rason, que mos balhe ena mòrt des nòsti pairs era mès freqüenta des sues leçons, e que mos ditz deth prumèr enquiath darrèr des òmes que morís aué: "mortaus, vaquí era vòsta irrevocabla sòrt". Padega, donc, t'ac demani, aguesta inutila tristor; considèra qu'as en jo a un pair, donques que li cau saber ath mon que tu ès era persona mès immediata ath mèn tron, e que t'estime damb era afeccion mès blossa que pòt auer un pair entath sòn hilh. Era tua decision d'entornar enes estudis de Witemberg qu'ei era mès opausada ath mèn desir, e mèsalèu te pregam que la dèishes de cornèr, en tot estar-te aciu, estimat e aimat dauant des nòsti uelhs coma eth prumèr des mèn cortesans, eth mèn parent e eth mèn hilh.

GERTRUDIS Jo t'ac prègui, Hamlet, non te'n vages entà Witemberg: demora-te damb nosati. Que non siguen en vaganaut es supliques de ta mair.

HAMLET Aubedir-vos en tot serà tostemp era mia intencion.

CLAUDI Per aguesta plausibla e afectuosa responsa voi que sigues un aute jo en emperi danés. Vietz, senhora. Era sincèra e fidèu condescendència de Hamlet a aumplit d'alegria eth mèn còr. En per d'aguest eveniment non celebrarà Dinamarca aué hestius brindes, sense qu'ac anóncie enes bromes eth canon robust, e eth cèu retronisque fòrça còps es aclamacions deth rei, en tot repetir eth tròn dera tèrra. Vietz.

SCÈNA IV

HAMLET Ò, s'aguesta solida massa de carn podesse moftar-se e liquidificar-se dissolvuda en pluja de lèrmes, o eth Poderós non fotesse eth canon contra er omicida de jo madeish! Ò Diu! Ò mon Diu! Guaire, fatigat ja de tot, creigui shordaires, alapi e inutills es plasers d'aguest mon! Arren, arren voi d'eth: qu'ei eth camp èrm e rude, que solet ei abondu en fruts grossièrs e amargants. Qu'aquerò s'age passat tàs dus mesi qu'eth a mòrt!... Non, ne tant; encara non hè dus mesi. Aqueth excellent rei que siguec, comparat damb aguest, coma damb un satir, Hiperion; tant aimant de ma mair, que ne enquia e tot as aires celèstes les permetie vier gausadi enquiath sòn ròstre. Ò cèu e tèrra...! Per qué saubi era memòria? Era, que se li mostraue tant amorosa coma s'ena possession auessen creishut es sòn desirs. E ça que la, en un mes... a! que non voleria pensar en aquerò. Fragilitat, tu qu'as eth nòm de hemna! En brac espaci d'un mes, e enquia e tot abans de trincar es sabates que, madeish que Niobe, banhada en lèrmes, acompanhèc eth còs deth mèn trist pair... òc, era, era madeisha... Cèus!, ua fèra, incapabla de rason e discurs, auesse mostrat afliccion mès durabla. Que s'a maridat, a tot darrèr, damb eth mèn oncle, frair deth mèn pair; mès que non mès semblable ada eth, que ne sò jo de Hercules. En un mes... rogi di encara es uelhs damb es perfids plors, se maridèc. A, delinqüenta precipitacion, vier a ocupar damb tau diligéncia un jaç incestuós! Ne aquerò ei bon, ne pòt costar arren de bon. Mès brigalha-te, còr mèn, pr'amor qu'era mia lengua li cau reprimir-se.

SCÈNA V

(Hamlet, Horaci, Bernard, Marcèl)

HORACI Bon dia, senhor.

HAMLET Sò content de veder-te en bona santat... Ès Horaci, o me sò desbrenbat deth mèn vailet?

HORACI Que sò jo, e tostem eth vòste fidèu vailet.

HAMLET Eth mèn brave amic, jo que que voi escambiar damb tu aquest titol que m'autreges. Tà qué as vengut de Witemberg?... A, Marcèl!

MARCÈL Senhor.

HAMLET Que m'alegri fòrça de veder-te en santat, tanben. Mès, era vertat, tà qué as vengut de Witemberg?

HORACI Senhor... desirs d'esdegar-me.

HAMLET Que non voleria entèner dera boca deth tòn enemic ua auta causa; ne poiràs forçar era mia audida tà qu'admeten ua desencusa que t'ofense. Jo sai que non ès guiterós. Mès, ditz-me, quini ahèrs as en Elsingor? Aciu t'ensenharam a èster un bon beuedor abans que te'n vages.

HORACI Que sò vengut tà veir es funeralhas de ta pair.

HAMLET Non vos trufetz de jo, per Diu, senhor condiscípol. Jo me pensi qu'auràs vengut per çò des nòces de ma mair.

HORACI Qu'ei vertat: coma que s'an celebrat tant ara pressa!

HAMLET Economia, Horaci, economia. Encara non s'aien heradat es minjars premanidi entara taulejada deth dòu, que se serviren enes taules dera nòça... Ò, jo voleria auer-me trapat en cèu damb eth mèn màger enemic abans qu'auer vist aqueth dia. Eth mèn pair!... me semble que veigui ath mèn pair.

HORACI A on, senhor?

HAMLET Damb es uelhs dera mia amna, Horaci.

HORACI Bèth còp lo vedí. Qu'ère un bon rei.

HAMLET Qu'ère un òme tan coma cau en tot, que non demori trapar-ne cap aute de parièr.

HORACI Senhor, jo me pensi que lo vedí anet.

HAMLET Lo vederes? A qui?

HORACI Ath rei, vòste pair.

HAMLET Ath rei, eth mèn pair?

HORACI Tietz-me atencion, abandonant ua estona era vòsta admiracion, tant que vos condi aguest cas meravilhós, emparat en testimòni d'aguesti cavalièrs.

HAMLET Òc, per Diu, ditz-m'ac.

HORACI Aguesti dus senhors, Marcèl e Bernard, l'auien vist dus còps en tot trapar-se de sentinèles, entara picada dera prigonda net. Ua figura semblabla ath vòste pair, armada sivans eth solie de cap a pès, se les botèc ath dauant, caminant grèu, doç e majestuós per aqui a on eri s'estauen. Tres còps passèc d'aguesta manèra dauant des sòns uelhs, que sarraue era pòur, apressant-se enquia aqui a on eri podien artenher damb es sues lances; mès fèbles e lèu geladi pera pòur, s'estèren muts sense gausar parlar-li. M'autregeren relat d'aguest secret horrible; Venguí ena garda damb eri era tresau net, e aqui trapè qu'ère cèrt tot çò que m'auien dit, autant ena ora coma ena forma e circumstàncies d'aquera aparicion. Era ombra tornèc, plan que òc. Jo arreconeishí ath vòste pair, e se retraue tant ada eth coma se retiren entre eres aguestes dues mans mies.

HAMLET A on siguec aquerò?

MARCÈL Ena muralha de palai, a on èrem de sentinèles.

HAMLET E non li parléretz?

HORACI Òc, senhor, jo li parlè, mès que non me balhèc cap responsa. Ça que la, un còp me semblèc que lheuèc eth cap en tot hèr damb eth un movement, coma se m'anèsse a parlar; mès, ath còp, s'entenec era agudenta votz deth poth maitiau, e dauant d'aguest son hugec ara prèssa, despareishent dera nòsta vista.

HAMLET Qu'ei ua causa plan admirabla!

HORACI E tòn cèrta coma era mia existéncia. Nosati auem pensat qu'ère era nòsta obligacion hèr-vos-ac a saber, venerable prince mèn.

HAMLET Òc, amics, òc... mès aquerò que non m'auplís de trebolament. Ètz de sentinèla aguesta net?

TOTI Òc, senhor.

HAMLET Didetz qu'anaue armat?

TOTI Òc, senhor, armat.

HAMLET De cap a pès?

TOTI Òc, senhor, de cap a pès.

HAMLET Per tant, non li vedéretz eth ròstre.

HORACI Lo vedérem pr'amor qu'amiaue era visèra quilhada.

HAMLET E qué, semblaue qu'ère emmaliciat?

HORACI Qu'anonciaue mès eth sòn ròstre eth dolor qu'era ira.

HAMLET Esblancossit o alugat?

HORACI Non, plan esblancossit.

HAMLET E tachaue es sòns uelhs en vosati?

HORACI De contunh.

HAMLET Qu'auria volut trapar-me aqui.

HORACI Vos aurie costat fòrça pòur.

HAMLET Plan, ei vertat, plan... E s'i estèc fòrça temps?

HORACI Eth temps que pòt tier-se en compdar d'un a cent damb velocitat moderada.

MARCÈL Mès, que i siguec mès.

HORACI Quan jo lo vedí non.

HAMLET Era barba blanca, è?

HORACI Òc, senhor, tau que jo l'ac auia vista, quan viuie, d'un color de cendre.

HAMLET Voi vier aguesta net damb vosati en lòc dera garda, per s'un cas torne.

HORACI Òc, plan, vierà, ne sò solide fòrça.

HAMLET S'eth se me presente ena figura deth mèn nòble pair, jo li parlarè, encara qu'eth madeish lunfèrn daurint es sues entralhes, m'impausèsse silenci. Jo vos demani a toti, que dera madeisha manèra qu'auetz carat enquia ara çò que vedéretz, a compdar d'aué ac amaguetz encara mès; e sigue quin que sigue er eveniment d'aguesta net, fidatz-lo ath pensament, non ara lengua. Jo saberè pagar eth vòste in. Que Diu vos age, amics. Entre onze e dotze vierè a cercar-vos ena muralha.

TOTI Era nòsta obligacion s'està en servir-vos.

HAMLET Òc, sauvatz-me eth vòste amor, e siguetz-ne segurs deth mèn. Adishatz. (*S'en van es tres*) Er esperit deth mèn pair... damb armes... que non ei bon aquerò. Sospechi quauqua mauvestat. Ò, s'auesse arribat ja era net! Demorem-la tranquilament, amna mia. Es accions dolentes, encara que les amague tota era tèrra, se desnishen, ara fin, ara vista umana.

SCÈNA VI

Sala dera casa de Polòni

(Laertes, Ofelia)

LAERTES Que ja è tot eth mèn equipatge a bòrd. Adishatz, fraia, e quan es vents siguen favorables e eth pas deth mar segur, non te'n desbrembes de balhar-me naues de tu.

OFELIA Ac pòs dobtar?

LAERTES Per çò que tanh ath frivòl present de Hamlet, t'ac cau considerar coma ua simpla cortesia, un borir deth sang, ua violeta qu'ena primauera juvenila dera natura s'auance tà víuer, e non se i està guaire; qu'ei polida, non durabla; perhum d'un moment e arren mès.

OFELIA Arren mès?

LAERTES Me pensi que non; pr'amor que non solet ena nòsta joenessa s'augmenten es fòrces e era mida deth còs, senon que tanben es facultats interiores deth talent e dera amna creishen amassa damb eth temple qu'era demore. Que pòt èster qu'eth t'estime ara damb sinceritat, sense cap tipe de plapa ena puretat dera sua intencion; mès te cau crànher en considerar era sua grandesa, que non a voluntat pròpria, e que viu estacat a obrar sivans correspon ara sua neishença. Eth que non pòt, coma ua persona vulgara, escuélher per eth madeish, donques que dera sua eleccion depen era santat e era prosperitat de tot un règne; e vaquí se per qué aguesta eleccion li cau apraiar-se ara condescendència unanima d'aqueth còs que d'eth n'ei eth cap. Atau, donc, quan eth te digue que t'estime, serà prudent en tu que non ne hesques cabau, pensant en naut lòc qu'ocupe, arren de çò que promet pòt complir, senon sonque aquerò que tengue eth consentiment dera part mès importanta de Dinamarca. Pensa quina pèrta patirie eth tòn aunor se damb massa credulitat avedèsses era tua aurelha ara sua votz vantaira, perdent era libertat deth còr, o facilitant as sues instàncies impetuoses eth tresaur dera tua aunestetat. Cranh, Ofelia, cranh, fraia mia estimada; qu'era tua inclinacion non sigue leugèra; hug deth perilh, cala-te dehòra dera afustada des amorosi desirs. Era puncèla mès aunèsta ei liura en excès, se desnishe era sua beresa ara lum dera lua. Era madeisha vertut non se pòt desliurar des còps dera calomnia. Fòrça còps er insècte rosigue

es flors hilhes der ostiu, enquia e tot abans qu'eth sòn boton se trinque, e ath madeish temps qu'era auròra deth maitin dera joenessa esparg era sua blanca arrosada, es vents mortifèrs son mès freqüents. Qu'ei convenent, donc, non ométer cap precaucion, donques qu'era màger seguretat s'està en temor prudent. Era joenessa, encara qu'arrés la combate, trape en era madeisha ath sòn pròpri enemic.

OFELIA Jo salvarè coma defensa deth mèn còr es tòns saludables conselhs. Mès, estimat frair, guarda de non hèr tu çò que hèn quauqui regdes pastors, en tot mostrar aspre e espinosi eth camin deth cèu, tant que coma impius e deishadi d'anar caushiguen eri era corsèra florida des plasers sense tier compde de practicar era sua pròpria doctrina.

LAERTES Ò! Non te cau pòur. Jo que me pòsi massa; mès aqui que ven eth mèn pair: donques qu'era escadença ei favorabla, me diderè adiu d'eth un aute còp. Era sua benediccion repetida serà ua naua consolacion entà jo.

SCÈNA VII

(Polòni, Laertes, Ofelia)

POLÒNI Encara ès aciu? Be n'ès de pògavergonha! A bòrd, a bòrd; eth vent que posse ja de popa es veles, e sonque manques tu. Recep era mia benediccion, e saja de calar ena memòria aguesti pòqui precèptes: non publiques facilament çò que penses, ne hèsques cap òbra que non sigue ben premeditada. Te cau èster afable, encara que non vulgar, en tracte. Junh ara tua amna damb vincles d'acèr aqueri amics que cuelheres dempús d'auer examinat ben eth sòn anament; mès non amorasses damb man prodiga ad aqueri que vien de gèsser dera clòsca e encara son sense plumes. Hug tostemp des discussions, mès se te cales en eres, actua de sòrta qu'eth tòn contrari huge de tu. Seguís d'aurelha a toti, mès parla a pòqui damb era tua votz. Escota es censures des auti; mès sauva-te era tua pròpria opinion. Qu'eth tòn vestit sigue deth prètz que te permeten es tues facultats, mès que non sigue estranh ena sua confeccion; ornat, non extravagant; pr'amor qu'eth vestit ditz normaument se com ei eth que lo pòrte, e es cavalièrs e principaus senhors francesi an eth gust fòrça delicat en aguesta matèria. Tie compde de non dar ne demanar prestat ad arrés; pr'amor qu'eth que prèste sòl pèrder ath còp es sòs e er amic, e aqueth que s'acostume a demanar prestat manque ar esperit dera economia e deth bon orde que mos ei tant util. Mès subertot, tie era ingenuitat damb tu madeish, e atau non poiràs èster faus damb es auti: conseqüència tan de besonh coma qu'era net seguisque ath dia. Adishatz, que Diu permete qu'era mia benediccion hèsque fructificar es mèns conselhs en tu.

LAERTES Umilament vos demani eth vòste permís. *(S'ajulhe e pune era man a Polòni)*

POLÒNI Òc, eth temps te convide, e es tòns vailets demoren; vè-te'n.

LAERTES Adishatz, Ofelia *(s'abracen Ofelia e Laertes)* e bremba-te'n de çò que t'è dit.

OFELIA Qu'ei sauvat ena mia memòria, e tu madeish auràs era clau.

LAERTES Adishatz.

SCÈNA VIII

(Polòni, Ofelia)

POLÒNI E qué ei çò que t'a dit, Ofelia?

OFELIA S'ac voletz saber, causes restacades ath prince Hamlet.

POLÒNI Plan ben pensat, de vertat. M'an dit que d'ençà bèth temps t'a visitat diuèrsi viatges privadament, e que tu l'as admetut damb fòrça complasença e libertat. S'aquerò ei atau (tau que m'ac an assegurat, pr'amor de qué te prevenga deth risque), me cau avertir-te que non t'as comportat damb aquera delicadesa que correspon a ua hilha mia e ath tòni pròpri aunor. Qué s'a passat entre vosati dus? Ditz-me era vertat.

OFELIA A tot darrèr m'a declarat eth sòn amor damb fòrça trendesa.

POLÒNI Amor! A! Tu que parles coma ua gojateta hòla e sense experiéncia en ahèrs tan perilhosi. Trendesa lo crides! E tu te cres aguesta trendesa?

OFELIA Jo, senhor, sabi pas se qué me cau hèr.

POLÒNI Pro se ve qu'ei atau, e jo t'ac voi mostrar. Pensa ben, qu'ès ua mainada, qu'as rebut coma vertadèra paga aguesta trendesa que non ei moneda correnta. Estima-te mès a tu madeisha; pr'amor que se t'aprècies en mens de çò que vales (per çò de seguir era començada allusion), haràs que pèrda er enteniment.

OFELIA Eth m'a parlat d'amors, qu'ei vertat, mès tostemp damb ua aparença aunèsta, que...

POLÒNI Òc, plan; aparença lo pòs cridar. E ben? Seguí.

OFELIA E emparèc tot çò que me didie damb es mès sagradi juraments.

POLÒNI Òc, agesti son es hilats entà cuélher catles. Jo sai pro ben, quan eth sang borís, damb guaira prodigalitat prèste era amna juraments ara lengua; mès que son relampits, hilha mia, que balhen mès lum que calor: agesti e aqueri s'escandissen lèu, e non les as de cuélher coma huec vertadèr ne enquia e tot en moment madeish que te semble qu'es sues promeses se van a complir. D'aué endauant tie compde d'èster mès avara

dera tua preséncia virginau; bota era tua convèrsa a mèz naut prètz, e non ara prumèra insinuacion admetes collòquis. En resumit, Ofelia, non te creigues es sues paraules, que son de pòca fe, ne ei vertadèr eth color que semble; que son intercessores de profans desirs; e se semblen sagradi e pietosi vòts, ei solet entà enganhar mielhor. Fin finau, t'ac digui clarament, a compdar d'aué non voi que pèrdes eth temps en parlar e mantier convèrses damb eth prince. Tie compde de hè'c atau; jo t'ac mani. Ve-te'n tara tua cramba.

OFELIA   Atau ac harè, senhor.

SCÈNA IX

Esplanada dauant deth palai. Net escura.

(Hamlet, Horaci, Marcèl)

HAMLET Er aire ei frescolenc e massa subtil.

HORACI Plan que òc, ei agudent e penetrant.

HAMLET Quina ora ei?

HORACI Me semble qu'encara non son es dotze.

MARCÈL Non, que ja an tocat.

HORACI Non les è entenut. Pr'amor qu'en aquest cas ja ei apròp eth temps qu'eth mòrt sòl passejar-se. Mès, se qué ei aquest rambalh, senhor?

(Sone ena luenhor sons de clarins e tambors)

HAMLET Aquesta net eth rei se solatge, en tot passar-la desvelhat en ua taulejada damb granes votzes e estramuncades d'embriaguesa; e a cada copa deth Rhin que beu, es tambors e trompetes anóncien damb tarrabast es sòns victoriosi brindes.

HORACI S'acostume a hèr aquerò aciú?

HAMLET Òc que s'acostume, mès encara que sò neishut en aquest país e sò hèt as sòns estils, me semble que serie mès elegant trincar aquest costum que seguir-lo. Un tau excès, enlordís er enteniment, mos autrege mala fama as uelhs de d'outes nacions dès d'orient enquia occident. Mos criden embriacs; taquen eth nòste nòm damb aquesta dita afrontosa, e de vertat qu'era soleta, per mès que quilhem tà naut d'outes bones qualitats, ei pro entà entelar eth lustre dera nòsta reputacion. Atau les passe abituaument as òmes. Quinsevolh defècte naturau en eri, sigue de neishença, que d'eth non ne son colpables (pr'amor qu'arrés pòt alistar era sua origina), sigue quinsevolh desorde costat en sòn temperament, que fòrça còps trinque es limits e objeccions dera rason, o sigue quinsevolh costum que se dessepare massa des abits recebudi, amiant aquesti òmes eth signe de un solet defècte qu'estampèc en eri era natura o er edart, encara qu'es sues vertuts siguessen tantes coma ei concebut en un mortau, e tan pures coma era bontat celèsta,

seràn, ça que la, mascarades ena apreciacion publica per aqueth solet vici que les acompanhe; ua soleta gota de barreja trè era valor ath mès preciós metau, e l'envilís.

HORACI Vedetz, senhor? que ja ven.

(S'apareish era ombra deth rei Hamlet ath hons deth teatre. Hamlet, en veder-la, se retire plen d'orror, e dempús se file entada era)

HAMLET Angels e ministres de pietat, defenetz-mos! Ja sigues amna erosa o condemnada vision, amies damb tu un baran celestiau o lardors deth lunfèrn, sigue mauvada o benefica era tua intencion, de tau manèra te me presentes, que me cau parlar-te. Òc, me cau parlar-te... Hamlet, eth mèn rei, eth mèn pair, sobeiran de Dinamarca... Ò!, respone-me, non me tormentes damb eth dobte. Ditz-me, per qué es tòns venerables uassi, ja sepultadi, an trincat era sua vestimenta funèbra? Per qué eth sepulcre, a on t'autregèrem hòssa pacifica, t'a hèt enlà d'eth, en tot daurir es sòns laguens que barrauen pesadi marmes? Quina pòt èster era encausa de qué eth tòndefuntat còs, armat completament, entorne un aute còp tà veir es arrais palles dera lua, en tot ahíger orror ara net? e que nosati, ignorants e fèbles per natura, patigam agitacion espaventosa damb idies que depassen es limits dera nòsta rason? Parla, per qué tot aquerò? per qué? o qué mos cau hèr a nosati?

HORACI Vos hè senhaus tà que lo seguigatz, coma se volesse comunicar-vos quauquarren solet.

MARCÈL Guardatz damb quin expressiu gèst vos indique que l'acompanhetz entà un lòc mès luenh; mès que non mos cau anar damb eth.

HORACI Non, de cap des manères.

HAMLET Se non vò parlar aciu, me calerà seguir-lo.

HORACI Non hescatz tau causa, senhor.

HAMLET E per qué non? Qué me cau pòur? Jo non estimi era vida en arren, e ara mia amna se qué li pòt hèr, en èster coma eth madeish causa immortau?... Un aute còp me cride... Vau a seguir-lo.

HORACI Mès, senhor, se vos hè a vier entath mar o entar espaventós cim d'aguest monte, quilhat sus es malhs que baten es ondades, e aqui u

cuelhesse bera auta forma terribla, capabla d'empedir-vos er usatge dera rason, e alhocardir-la damb frenesia... Vai! Vos veiratz se qué hètz. Eth lòc solet inspire idies melancoliques a quinsevolh que garde era enòrma distància d'aqueth cim estant entath mar, e sente ena prigondor eth sòn bram raucós.

HAMLET Encara me cride... Camine. Que ja te seguisqui.

(Era ombra harà es movements qu'indique eth dialòg. Horaci e Marcèl vòlen arturar a Hamlet, e aguest les hè enlà damb fòrçá, e la seguis)

MARCÈL Non, senhor, non i anaratz.

HAMLET Deishatz-me.

HORACI Credetz-me, non lo sigatz.

HAMLET Eth mèn destin m'amie e prèste ara mendre fibra deth mèn còs era nerviosa fòrça deth leon de Nemea. Encara me cride... Senhors, hètz enlà aguestes mans... per Diu... o quedarà mòrt enes mies aqueth que m'arture... Un aute còp te digui que camines, que vau a seguir-te.

SCÈNA X

(Horaci, Marcèl)

HORACI Era sua inventida imaginacion lo cuelh.

MARCÈL Vam a seguir-lo, qu'en aquerò non mos cau aubedir-lo.

HORACI Òc, anem at sòn darrèr... Quin serà eth finau d'aguest eveniment?

MARCÈL Bèth mau grèu s'amague en Dinamarca.

HORACI Es cèus dirigiràn era capitada.

MARCÈL Anem, seguim-lo.

SCÈNA XI.

Part luenhana apròp deth mar campada de luenh deth palai Elsingor estant.

(Hamlet, era ombra deth rei Hamlet)

HAMLET Tà on me vos amiar? Parla, jo que non passi d'aciu.

ERA OMBRA Guarda-me.

HAMLET Que ja te guardi.

ERA OMBRA Lèu ei arribada era ora que me cau entornar enes sulfurèes e tormentadores ahlames.

HAMLET Ò, amna malerosa!

ERA OMBRA Non ages pietat de jo: seguís d'aurelha tot çò que te vau a revelar.

HAMLET Parla, jo te prometi èster atentiu.

ERA OMBRA Dempús que m'entenes, prometeràs resvenja.

HAMLET Per qué?

ERA OMBRA Jo que sò era amna de ta pair, destinada pendent bèth temps a vagar de nets, e presoèra en huec pendent eth dia, enquia qu'es ahlames purifiquen es colpes que cometí en mon. Ò!, se non me siguesse enebit mostrar es secrets dera preson que m'estongui, te poiria díder causes qu'era mendre d'eres serie pro enta esbocinar eth tòncòr; gelar era tua sang joena; es tòns uelhs alugadi coma esteles, gèsser des sues orbites; es tòns cargolhadi peus desseparar-se, quilhant-se coma es pues deth coleric espin. Mès aguesti etèrns mistèris que non son entàs aurelhes umanes. Escota, tie atencion. S'ei qu'aueres amor entath tòncòr trende pair...

HAMLET Ò, Diu...

ERA OMBRA Resvenja era sua mòrt; resvenja un omicidi crudèu e atròç.

HAMLET Omicidi?

ERA OMBRA Òc, omicidi crudèu, coma ne son toti; mès eth mès crudèu, eth mès injust e eth mès traïdor.

HAMLET Conda-m'ac lèu, entà qué damb ales velòces coma era fantasia, o damb era rapiditat des pensaments amorosi, me cala ena resvenja.

ERA OMBRA Ja veigui guaire prèst te trapes, e encara que siguesses tant insensible coma es matarrassi que se poirissen sense cultivar enes arribes deth Leteo, non deisharie d'esmover-te çò que te vau a díder. Escota-me ara, Hamlet. S'escampilhèc era votz de qué en tot estar-me en jardin esclipsat me mosseguèc ua sèrp. Totes es aurelhes de Dinamarca sigueren enganhades grossièrament damb aguesta fabulosa invencion; mès tu te cau saber, joen generós, qu'era sèrp que mosseguèc a ta pair, aué cenh era sua corona.

HAMLET Ò! Que m'ac didie eth còr. Eth mèn oncle!...

ERA OMBRA Òc, aqueth incestuós, aqueth mostre adultèr, en tot tier eth sòn talent diabolic, en tot tier traïdors presents... (ò, talent e presents maudits, que tau poder auetz entà sedusir!) sabec inclinar ath sòn desaunèst apetit era voluntat dera reina era mia esposa, que jo la hèja tan plia de vertut. Ò, Hamlet, be ne siguec de grana era sua queiguda! Jo, qu'auí un amor pur entada era... jo, tostemps tan fidèu as solemnes juraments qu'enes nòstes nòces li hi, jo siguí auut en òdi, e se rendec ad aqueth miserable, qu'es sòns atractius èren de vertat fòrça inferiors as mèns. Mès atau coma era vertut serà incorruptibla encara qu'eth vici sage d'excitar-la jos forma divina, atau era incontinècia, encara que viuesse junhuda a un àngel radiant, profanarà damb opròbri eth lhet celestiau... Mès que ja me semble que percebi er ambient deth maitin. Me cau èster brèu. Dormia jo ua tarde en mèn jardin, coma de costum. Eth tòn oncle me susprenec en aquera ora de quietud, e en tot hèr-se a vier damb eth un saler de licor verinós, vèsse ena mia aurelha era verinosa destilacion, que de tau manèra ei contrària ara sang der òme, que semblable ena subtileza ath mercuri, s'esparg per totes es entrades e conductes deth còs, e l'ocupe damb sobta fòrça, en tot colistrar era mès pura e robusta sang, coma era lèit damb es gotes acides. Aguest efècte costèc de seguit en jo, e era pèth holada, comencèc a despegar-se a tròci, coma ua espècia de lepra, en aspres e hastigoses crostes. Atau siguec, qu'en èster esclipsat perdí a mans deth mèn pròpri frair era mia corona, era mia esposa e era mia vida ath còp. Perdí era vida quan eth mèn pecat ère en tot eth sòn vigor, sense èster prèst entad aqueth eveniment, sense auer rebut eth pan eucaristic, sense auer sonat eth clamor dera agonia, sense lòc tath reconeishment de tanta colpa,

presentat ath tribunau etèrn damb totes es mies imperfeccions sus era mia tèsta. Ò, mauvestat orribla, orribla!... S'entenes era votz dera natura, non tengues, non, qu'eth talamus reiau de Dinamarca sigue era jaça dera luxúria e abominable incèst. Mès de quinsevolh manèra que dirigisques era accion, non taques damb cap delicte era tua amna, en tot tier-li ofenses a ta mair. Dèisha aguest suenh entath cèu; dèisha qu'aqueres agudentes puntes que tie fixes en sòn pièch, la herisquen e tormenten. Adishatz. Qu'era ludèrna, amortesint eth sòn aparent huec, mos anóncie era proximitat deth dia. Adishatz, adishatz. Bremba-te'n de jo.

SCÈNA XII

(Hamlet, e dempús Horaci e Marcèl)

HAMLET Ò, vosati, armades celestiaus! ò, tèrra!... e qui mès? invocare ath lunfèrn, tanben...? Ep!, non... Pòs-te, còr mèn, pòs-te; e vosati, es mèns nèrvís, non vos aflaquigatz atau en un moment, tietz-me damb fòrça... Brembar-me'n de tu! Òc, amna malerosa, tant qu'age memòria en aguest agitat mon. Brembar-me'n de tu! Òc, jo me'n brembarè e jo delirè dera mia fantasia toti es rebrembes frivòls, es senténcias des libres, es idies e es impressions deth passat qu'era joenessa e era observacion estampèren en era. Eth tònon solet mandat, sense barreja de ua auta causa mens digna, viuerà escrit en libre deth mèn enteniment. Òc, que t'ac juri peth cèu... Ò, hemna, era mès delinqüenta! Ò malapèsta, malapèsta! vantaira e execrable malapèsta! Que me cau que jo anòta en aguest libre... *(Trè un libre de memòries e escriu en eth)* Òc... Qu'un òme pòt vantar e arrir, e èster un malapèsta: aumens ne sò segur qu'en Dinamarca i a un òme atau, e aguest ei eth mèn oncle... Òc, qu'ès tu... A! mès era expression que me cau salvar ei aguesta: "Adishatz, adishatz, bremba-te'n de jo". Jo qu'è jurat brembar-me'n.

HORACI *(criant de laguens estant)* Senhor, senhor!

MARCÈL *(criant de laguens estant)* Hamlet!

HORACI Que Diu l'age.

HAMLET Ò, qu'ac hèsque atau.

MARCÈL Òla! Ep!, senhor.

HAMLET Òla, amics, au! vietz entà aciu. *(Gessen Horaci e Marcèl)*

MARCÈL Qué s'a passat?

HORACI Quines notícies mos balhatz)

HAMLET Ò, maravilhosos!

HORACI Eth mèn estimat senhor, didetz-les.

HAMLET Non, qu'ac condarietz.

HORACI Non, vos prometi que non harè tau causa.

MARCÈL Ne jo tanpòc.

HAMLET Vos pensatz vosati que i porie càber en còr uman...? Mès, sauvaratz eth secret?

ES DUS Òc, senhor, vos ac juri.

HAMLET Que non existís en tota Dinamarca un infame... que non sigue un gran marrit.

HORACI Mès que non li calie, senhor, a un mòrt que gessesse deth sòn sepulcre entà convencer-mos d'aguesta vertat.

HAMLET Òc, plan, qu'auetz rason; e plan per aquerò, sense tractar mès der ahèr, qu'estarà ben dider-mos adiu e desseparar-mos; vosati entà aqui u a on es vòsti negòcis e inclinacions vos amien, siguen quini siguen; e jo, ja ac sabetz, entath mèn trist exercici: pregar.

HORACI Totes aquestes paraules, senhor, non an cap de sens ne orde.

HAMLET Que me hè dò auer-vos ofensat damb eres; òc, plan, que me he dò.

HORACI Ò, senhor, que non ei cap ofensa.

HAMLET Òc, per Sant Patrici que n'ei, e fòrça grana, Horaci... Per çò que hè ara aparicion... qu'ei un defuntat venerable... òc, vos ac asseguri... Mès tietz tot çò que pogatz eth desir de saber se qué s'a passat entre eth e jo. A, es mèn bravi amics! Jo vos demani, donques qu'ètz es mèn amics e companhs d'estudi e d'armes, que m'autregetz ua cuerta gràcia.

HORACI Damb fòrça plaser, senhor; didetz se quina ei.

HAMLET Que jamès revelaratz ad arrés çò qu'auetz vist aquesta net.

ES DUS Ad arrés l'ac dideram.

HAMLET Que vos ac cau jurar.

HORACI Vos autregi era mia paraula de qué non ac diderè.

MARCÈL Jo vos prometi çò de madeish.

HAMLET Sus era mia espada.

MARCÈL Vedetz que ja ac auem prometut.

HAMLET Òc, òc, sus era mia espada.

ERA OMBRA Juratz-ac.

(S'entenerà era votz dera ombra, que sone a cèrta distància dejós dera tèrra. Hamlet e es auti, espauridi, càmbien era situacion, sivans ac senhale eth dialòg)

HAMLET A, aquerò dides?... Ès aqui, òme de ben?. Tè, que ja l'auetz entenut parlar dera prigondor estant. Voletz jurar?

HORACI Prepausatz era formula.

HAMLET Que jamès dideratz çò qu'auetz vist. Juratz-ac pera mia espada.

ERA OMBRA Juratz-ac.

HAMLET *Hic et ubique?* Mos cambiaram de lòc. Senhors, apressatz-vos aciu, botatz un aute còp es vòstes mans sus era mia espada, e juratz per era que jamès dideratz arren de çò qu'auetz vist e entenut.

ERA OMBRA Juratz-ac pera sua espada.

HAMLET Qu'ac as dit ben, bohèra vielha, qu'ac as dit ben... Mès, com pòs traucar tan rapid es sens dera tèrra, adreit minaire? Cambiem-mos un aute còp de lòc, amics.

HORACI Ò, Diu dera lum e des tenèbres, be n'ei d'estranh aguest prodigi!

HAMLET Plan per aquerò l'auetz d'ostatjar coma a un estranh e tier-lo amagat. Aquerò vò díder, Horaci, qu'en cèu e ena tèrra i a mès de çò que pòt soniar era tua filosofia. Mès vietz aciu, e, coma vos didí abans, prometetz-me (atau eth cèu vos hèsque erosi) que per mès singulara e extraordinària que sigue a compdar d'aué era mia conducta (pr'amor que dilhèu decidirè de bon voler amiar un anament totafèt extravagant), jamès vosati, en veder-me, haratz a veir que sabetz quauquarren, en tot crotzar es braci d'aguesta manèra, o hèr damb eth cap aguest movement, o damb frases equivòques coma: òc, òc, nosati sabem; nosati poirièm se volèssem

parlar; que i a tant a díder sus aquerò; que poirie èster que... o, entà acabar, quinsevolh auta expression ambigua, semblabla ad aguestes, d'a on se podesse dedusir que vosati sabetz quauquarren sus jo. Juratz-ac: atau enes vòsti besonhs vos age eth favor de Diu. Juratz-ac.

ERA OMBRA   Juratz-ac.

HAMLET   Repausa, repausa, agitat esperit. Senhors, jo m'encomani a vosati damb era màger instància, e credetz que per mès malerós que Hamlet se trape, Diu volerà que non li manquen mejans entà mostrar-vos era sua estimacion e amistat que vos profèsse. Anem-mo'n. Botatz eth dit ena boca, vos ac prègui... Era natura qu'ei en desorde... Iniquitat execrable! Ò! pro que non auessa neishut jo jamès entà castigar-la! Vietz, anem-mo'n amassa.

ACTE II

SCÈNA I

Sala ena casa de Polòni.

(Polòni, Reinald)

POLÒNI Reinald, autreja-li aguesti sòs e aguestes cartes.

(L'autrege ua borsa e ues cartes)

REINALD Atau ac harè, senhor.

POLÒNI Que serie un admirable còp de prudéncia, qu'abans de veder-lo t'informèsses dera sua conducta.

REINALD Qu'ei çò que pensaua.

POLÒNI Òc, qu'ei ua bona idia, plan bona; guarda, prumèr de tot te cau saber guairi dinamarquesi i a en París, e com, en quines circumstàncies, damb qui e a on s'estan, damb qui tracten, quines despenes an; e en saber-te'n per aguesti torns e preguntes indirèctes que coneishen ath mèn hilh, alavetz tira dret de cap ath tò objectiu, en tot filar entada eth en particular totes es tues recèrques. Hè coma se lo coneishesses de luenh, en tot dider: òc, coneishi a sa pair, e a quauqui amics sòns, e enquia e tot ada eth un shinhau... Ac as comprenut?

REINALD Òc, senhor, fòrça ben.

POLÒNI Òc, lo coneishi un shinhau; mès... (te cau ahíger alavetz) mès non l'è tractat. S'ei eth que jo me pensi, a fe de Diu qu'ei pro coquin; inclinat a tau o quau vici... e dempús dideràs d'eth tot çò que volgues simular; vai, mès que non siguen causes tan fòrtes que lo posquen desonorar. Compde damb aquerò. Parla sonque d'aqueres coquinarie, aqueres lhocaries e desviacions comunes a toti, que ja se reconeishen coma companhs inseparables dera joenessa e dera libertat.

REINALD Coma eth hèt de jogar, è?

POLÒNI Òc, eth jogar, eth béuer, manejar era espada, jurar, disputar, putejar... Enquia e tot aquerò pòs deishar anar.

REINALD E damb aquerò que n'a pro entà treir-li er aunor.

POLÒNI Non, plan; ath delà que tot depend dera manèra que l'acuses. Non te cau cargar-li delictes escandalosi, ne pintar-lo coma un joen

abandonat totafèt ath vici; non, que non ei aguesta era mia idia. As d'insinuar es sòns defèctes de tau manèra que semblen foteses costades per manca de contròtle, e non ua auta causa, desviaments d'ua imaginacion arderosa, vams neishudi dera efervescéncia generau dera sang.

REINALD Mès, senhor...

POLÒNI A! tu voleràs saber damb quina finalitat te cau hèr aquerò, non?

REINALD Me shautarie sabè'c.

POLÒNI Donques, senhor, era mia fin qu'ei aguesta e me pensi qu'ei actuar d'ua manèra pro senada. En tot cargar aquestes petites fautes sus eth mèn hilh (coma leugères taques d'ua òbra preciosa), guanharàs mejançant era convèrsa era confiança d'aqueth que sages d'arténher informacion. S'eth ei convençut de qué eth gojat a es mentadi vicis que tu l'imputes, sigues fòrça segur de qué eth sigue d'acòrd damb era tua opinion, dident: senhor mèn, o amic, o cavalièr, en fin, segontes eth titol o dictat dera persona e deth país...

REINALD Òc, que ja i sò.

POLÒNI Alavetz eth ditz... ditz... Qué anaua a díder jo ara?... Qu'anaua a díder quauquarren. A on èrem?

REINALD En qué eth acabarà dident ar amic o cavalièr...

POLÒNI Òc, acabarà dident... ei vertat... atau te diderà precisament. Ei vertat, jo coneishi ad aquest gojat, ager lo vedí, o quinsevolh aute dia, o en tau o quau escadença, damb aquest o damb aqueth subjècte; e aqui, coma auetz dit, lo vedí que jogau, aqui lo trapè en ua taulejada, aqui delà en ua batalha sus eth jòc de pilòta, e... (pòt èster que hige) l'è vist entrar en ua casa publica, *videlicet*, en un bordèl, o ua causa atau. Ac entenes ara? Damb er am dera mentida pescaràs era vertat, coma nosati es qu'auem talent e prudéncia sabem arténher a trauèrs d'indirèctes era fin corrècta, tient artificis e simulacions. Atau ac haràs damb eth mèn hilh, segontes era intruccion e avertiments que vengui de balhar-te. M'as comprenut?

REINALD Òc, senhor, qu'ac è comprenut.

POLÒNI Donques adishatz. Qu'ages un bon viatge.

REINALD Senhor...

POLÒNI Examina tu madeish es sues inclinacions.

REINALD Ac harè atau.

POLÒNI En tot deishar-lo qu'actue liurament.

REINALD Plan ben, senhor.

POLÒNI Adishatz.

SCÈNA II

(Polòni, Ofelia)

POLÒNI E ben, Ofelia. Qué i a de nau?

OFELIA Ai, senhor, qu'è auut un espant fòrça gran!

POLÒNI Damb quin motiu? Per Diu, ditz-m'ac.

OFELIA Jo qu'era en tot hèr labor en mèn quarto, quan eth prince Hamlet, era ròba maujargada, sense chapèu ena sua tèsta, lordes es garramaches, sense ligar, queigudes enquias pès, esblancossit coma era sua camisa, es cames tremolant, eth ròstre trist coma s'auesse gessut deth lunfèrn entà anonciar orror... se presente dauant de jo.

POLÒNI Lhòco, plan, pes tòns amors, non?

OFELIA Jo, senhor, que non ac sai; mès, plan que òc, ac cranhi.

POLÒNI E qué te didec?

OFELIA Me cuelhec ua man e me la sarrèc fòrtament. Se hec enlà dempús ara distància deth sòn braç, e botant atau era auta man sus eth sòn front, tachèc era guardada en mèn ròstre en tot campar-lo damb atencion, coma se lo volesse retratar. D'aguesta manèra s'estèc ua estona, enquia que, a tot darrèr, secodint-me leugèrament eth braç, e botjant tres còps eth cap de naut en baish, alendèc prigonda e tristament, de tau sòrta que semblèc que se li des.heiguie eth còs a bocins e qu'arribaue era fin dera sua vida. Hèt aquerò, me deishèc e damb eth cap quilhat comencèc a caminar, sense tier es uelhs entà endonviar eth camin; gessec dera pòrta sense veder-la e en passar per era tachèc es sòns uelhs en jo.

POLÒNI Vene damb jo; que voi veir ath rei. Aquerò qu'ei un vertadèr extasi d'amor, que tostemp fatau tada eth madeish, en un excès violent, incline era voluntat entà ahèrs temeraris, mès que non i a cap auta passion jos era capa deth cèu que combate era nòsta natura. Que me hè fòrça dò aguest accident. Mès ditz-me, l'as tractat damb duretats aguesti darrèri dies?

OFELIA Non, senhor: solet en compliment d'aquerò que me manèretz, li sò entornat es sues cartes e me sò remit as sues visites.

POLÒNI E aquerò qu'ei pro entà auer-lo capvirat atau. Me sap de grèu non auer jutjat damb mès capitada era sua passion. Jo cranhí qu'ère solet un artifici sòn entà perder-te... Sospecha indigna! Ai! Tan pròpri semble dera edat anciana anar mès enlà de çò de just enes sues conjectures, coma n'ei ena joenessa era manca de prevision. Anem a veir ath rei. Que li cau saber-se'n. Se l'amagui aguest amor serie mès gran eth sentiment que podesse costar-li en tot tier-lo amagat, qu'eth desengust que receberà en saber-se'n. Anem.

SCÈNA III

Salon de palai

(*Claudi, Gertrudis, Ricard, Guilhèm, e era acompanhada*)

CLAUDI Planvengut, Guilhèm; e tu tanben, estimat Ricard. Ath delà de çò que se tarde eth hèt de veder-vos, eth besonh que n'è de vosati m'a hèt a decidir demanar era vòsta venguda. Qu'auratz entenut ja quauquarren dera transformacion de Hamlet. Atau ac posqui d'ider, pr'amor que ne en exterior ne en interior se retire bric ath qu'ère abans; ne posqui imaginar quina causa l'age pogut privar atau dera rason, se ja non ei era mòrt de sa pair. Jo vos demani a ambdús, pr'amor que dera mainadesa vos auetz elevat damb eth, e i a entre vosati aquera intimitat neishuda dera egalitat enes mainatge e en geni, que vos arturetz, se vos platz, pendent quauqui dies ena mia cort. Dilhèu eth vòstre tracte restablirà era sua alegria. E en tot profiter es escadences que se presenten, sabetz-vo'n de quina ei era ignorada afliccion que lo consumís, pr'amor qu'en desnishar-la pogam botar-i remèdi.

GERTRUDIS Eth qu'a parlat fòrça de vosati, m'ens bravi senhors, e ne sò solide fòrça de qué non i a dues persones qu'eth profèsse m'ens estimacion. Se tanta siguesse era vòsta bontat, que voléssetz passar damb nosati bèth temps entà contribusir a arténher era capitada dera mia esperança, era vòsta assisténcia que serà remunerada coma correspon ar arregraïment d'un rei.

RICARD VV.MM. auetz era sobeirana autoritat sus nosati, e en sòrta de pregar-mos mos auetz de manar.

GUILHÈM Er un e er aute aubediram, e metem as vòsti pès, damb era m'ens blossa afeccion, er in de servir-vos que mos anime.

CLAUDI Fòrça gràcies, cortés Guilhèm. Gràcies, Ricard.

GERTRUDIS Que vos arregraisqui fòrça, senhors, e vos demani que veigatz coma abans milhor ath m'ens dolorit hilh. (*As vailets*). Qu'un de vosati amie ad aguesti cavalièrs aqui a on se trape Hamlet.

GUILHÈM Volgue eth cèu qu'era nòsta companhia e es nòsti assagi posquen èster-li agradius e utils.

GERTRUDIS Òc. Amen.

SCÈNA IV

(Claudi, Gertrudis, Polòni, e era acompanyada)

POLÒNI   Senhor: es embaishadors manadi entà Noruega an tornat ja, e son fôrça contents.

CLAUDI   Que tostemps as estat, tu, pair de bones notícies.

POLÒNI   Ò! òc, non ei vertat? E vos posqui assegurar, venerable senhor, qu'es mies accions e eth mèn còr non an cap aute objècte qu'eth servici de Diu e deth mèn rei; e s'aguest talent mèn non a perdut totafèt aquera segura sentida que damb era sabec tostemp mautar ahèrs politics, pensi auer desnishat ja era vertadèra encausa dera holia deth prince.

CLAUDI   Donques ditz-la-mos, que ja sò impacient de saber-la.

POLÒNI   Qu'estarà ben que prumèr balhetz audiència as embaishadors: era mia informacion servirà de dessèrt d'aguesta grana taulejada.

CLAUDI   Tu madeish pòs anar a complimentar-les e introdusir-les. *(S'en va Polòni)*. Ditz qu'a desnishat, estimada Gertrudis, era encausa vertadèra dera indisposicion deth tòn hilh.

GERTRUDIS   A! que dobti que n'age ua auta màger qu'era mòrt de sa pair e eth nòste rapid maridatge.

CLAUDI   Jo que saberè examinar-lo.

SCÈNA V

(Claudi, Gertrudis, Polòni, Voltiman, Cornèli, e era acompanhada)

CLAUDI Planvengudi, amics. Ditz-me, Voltiman, qué responec eth nòste frair eth rei de Noruega?

VOLTIMAN Correspon damb era mès sincèra amistat as vòstes atencions e ath vòste prèc. Tanlèu arribèrem manèc suspèner es armaments que hège eth sòn nebot, simulant qu'èren preparatius contra eth polac; mès un còp informat dempùs, trapèc qu'ère cèrt que se premanien contra vos. Emmaliciat de qué abusessen atau dera impotència que l'a redusit era sua edat e es sues malauties, manèc ordes estrictes a Fortimbràs, que, en tot someter-se lèu lèu as repotecs deth sòn oncle, l'a jurat que jamès cuelherà es armes contra V. M. Satisfèt d'aguesta decision, er ancian rei, l'autrege seishanta mil escuts annaus, e li permet tier contra Polonia es tropes qu'auie premanit. Damb aguesta finalitat vos prègue que balhetz pas liure pes vòsti estats ara armada premanida entad aguest ahèr, jos es condicions de recipròca seguretat, exprimides aciu.

(Trè uns papèrs e les ac autrege a Claudí)

CLAUDI Fòrça ben: liegerè ath sòn moment es sues proposicions, e pensarè çò que me cau respóner en aguest cas. Mentretant vos balhi es gràcies per erós compliment dera vòsta encomana. Repausatz. Tath ser seratz damb jo ena taulejada. Qu'aurè eth gust de veder-vos.

SCÈNA VI

(Claudi, Gertrudis, Polòni)

POLÒNI Aguest ahèr que s'a acabat fòrça ben. *(Claudi hè un gèst, e se retire era acompanyada)*. Sobeiran mèn, e vos, senhora: explicar çò qu'ei era dignitat d'un monarca, es obligacions deth vassal, per qué eth dia ei dia, net era net, e temps eth temps. Atau donc, coma qu'era breuetat ei era amna deth talent, e qu'arren i a mès shordant qu'es torns e perifrasis... serè brèu. Eth vòste nòble hilh qu'ei hòl; e lo cridi hòl, pr'amor que, se s'examine peth menut, quina auta causa ei era holia senon èster un totafèt hòl? Mès deishant a despart aquerò...

GERTRUDIS Ath cas, Polòni, ath cas, e mens artificis.

POLÒNI Jo vos prometi, senhora, que non tengui cap artifici; qu'ei cèrt qu'eth ei hòl!, ei cèrt qu'ei un malastre, e ei malastre que sigue vertat; mès deishem de cornèr mainadenques antitèsis, que non voi tier artificis. Acordem, donc, qu'ei hòl, e ara mos manque desnishar era encausa d'aguest efècte, o entà didè'c atau, era encausa d'aguest defècte; pr'amor qu'aguests efècte defectuós, neish d'ua encausa, e atau cau considerar era rèsta. Jo qu'è ua hilha... que la è tant que sigue mia: qu'en pròva deth sòn respècte e somission... guardatz se qué vos digui.... m'a autrejat aguesta carta. *(Trè ua carta e lieg en era es tròci que senhale eth dialòg)* Ara resumitz es hèts e treiratz era conseqüència. "Ara idòla celestiau dera mia amna, ara sense parièr Ofelia."... Qu'ei ua frasa nauta... Ua nauta frasa sense parièr.... Qu'ei ua nauta frasa, mès entenetz çò d'aute: *Aguestes letres destinades a qu'eth tòn blanc e polit pièch les sauve: aguestes...*

GERTRUDIS E aguesta carta l'a manat Hamlet?

POLÒNI Plan que òc! Demoratz un moment, que serè fidèu.

*Dobta que siguen de huec es esteles,
dobta s'ath solei eth movement li manque,
dobta de çò de cèrt, admet çò dobtós;
mès non dobtès deth mèn amor es delèris.*

Aguesti vèrsi aumenten eth mèn dolor, estimada Ofelia; non sai tanpòc exprimir es mies penes damb art; mès cre que t'estimi enquiari extrèm, damb eth màger extrèm possible. Adishatz. Que sò tostemp tòu, adorada mainada, tant qu'aguesta maquina existisque. HAMLET.

Era mia hilha, per çò dera sua aubediéncia, m'a hèt a veir aguesta carta e, ath delà, m'a condat es sollicituds deth prince, sivans s'a passat, damb totes es circumstàncies deth temps, deth lòc e dera manèra.

CLAUDI E era, com a recebut eth sòn amor?

POLÒNI En quina opinion m'auetz?

CLAUDI Ena d'un òme aunèst e veraç.

POLÒNI E me compladi en demostrar-vos que ne sò. Mès, se qué aurietz pensat de jo, se quan è vist que cuelhie inventida aguest arderòs amor... donques que vos posqui assegurar qu'abans de qué era mia hilha me parlèsse, ja ac auia jo notat?... qué aurie pensat de jo V. M. e era reina, qu'ei aciu presenta, s'auessa tolerat aguesta forma de galantejar? Se, en hèr-me violéncia a jo madeish m'auessa estat silenciós e mut, guardant-ac damb indiferéncia, qué aurietz pensat de jo? Non, senhor, jo qu'è anat de dret entar ahèr, e li didí ara mainada, ne mès ne mens: hilha, eth senhor Hamlet ei un prince plan superior ara tua esfèra... Aquerò non a d'anar entà dauant. E dempús li manè que s'embarrèsse ena sua cramba sense adméter messatges ne recéber presents. Era qu'a sabut profitar es mèns precèptes, e eth prince... (entà escuerçar era istòria) en veder-se mespredat, comencèc a patir malenconies, dempús inapeténcia, dempús dejunis, dempús aflaquiment, dempús trebolament, e dempús (per ua gradacion naturau) era holia que lo trè de se, e que toti nosati ploram.

CLAUDI Cres, senhora, qu'akerò s'a passat atau?

GERTRUDIS Que me semble pro probable.

POLÒNI Qu'ei que s'a passat quauque viatge... (me shautarie saber-me'n) que jo aja dit positiuament: "ei aquerò", e que s'age passat çò de contrari?

CLAUDI Non m'en brembi.

POLÒNI Donques desseparatz aguesta d'aguest (*senhalant era tèsta e eth còth*) se ua auta causa i auesse en ahèr... A!, per pòc qu'es

circunstàncies m'ajuden, jo desnisharè era vertat aqui u a on sigue que s'amague, encara que siguesse en centre dera tèrra.

CLAUDI E com te semble que poiriam hèr naues recèrques?

POLÒNI Pro sabetz qu'eth prince sòl passejar-se quauqui còps per aguesta galaria pendent quate ores sanceres.

GERTRUDIS Qu'ei vertat, atau ac sòl hèr.

POLÒNI Donques quan eth vengue jo harè qu'era mia hilha li gesque ar encontre. Vos e jo mos amagaram darrèr des ridèus, pr'amor de campar çò que hèsque en veder-la. S'eth non l'estime e non ei aguesta era encausa d'auer perdut eth sen, hètz-me enlà deth vòste costat e dera vòsta cort, e manatz-me entà ua bòrda tà amiar un arair.

CLAUDI Òc, qu'ac voi descurbir.

GERTRUDIS Mès, vedetz? Quin malastre! Que vie eth malerós en tot liéger.

POLÒNI Retiratz-vos, vos ac prègui: retiratz-vos es dus, que li voi parlar se me datz eth permís.

SCÈNA VII

(Polòni, Hamlet)

POLÒNI Com te va, eth mèn brave senhor?
(Hamlet ges en tot liéger un libre)

HAMLET Força ben, gràcies a Diu.

POLÒNI Me coneishetz?

HAMLET Perfèctament. Tu que venes peishi.

POLÒNI Jo? Non, senhor.

HAMLET Pro que siguésses aunèst.

POLÒNI Aunèst, didetz?

HAMLET Óc, senhor, qu'ac digui. Èster aunèst, sivans va eth mon, qu'ei madeish qu'èster escuelhut un entre dètz mil.

POLÒNI Tot aquerò qu'ei vertat.

HAMLET S'eth solei genère vèrmes en un gosset mòrt, e encara que sigue un diu, alugue benigne damb es sòns arrais a un cadavre corromput... Non auetz ua hilha?

POLÒNI Òc, senhor, que la è.

HAMLET Donques non la dèishes passejar ath solei. Era concepcion qu'ei ua benediccion deth cèu, encara que non dera manèra qu'era tua hilha poirà concéber. Tie fòrça compde d'aquerò, amic.

POLÒNI Mès, qué voletz díder damb aquerò? (Tostemp ei en tot pensar ena mia hilha. Ça que la, ara prumeria non me reconeishec... Ditz que veni peishi... Qu'ei capvirat, capvirat!.. E de vertat que jo tanben, en èster joen, me vedí plan capvirat per amor... lèu autant coma eth. Li voi parlar un aute còp). Qué liegetz?

HAMLET Paraules, paraules, tot paraules.

POLÒNI E de qué se tracte?

HAMLET Entre qui?

POLÒNI Digui que de qué tracte eth libre que liegetz.

HAMLET De calomnies. Aciu ditz eth marrit satiric qu'es vielhs amien era barba blanca, era cara damb rupes, que vèssen des sòns uelhs ambre abundós e goma de prua, que patissen grana feblesa de comes e fòrça manca d'enteniment. Tot aquerò, senhor mèn, encara que jo ac creiga plia e eficaçament, totun, non me semble ben trapà'c afirmat en taus tèrmes; pr'amor qu'a tot darrèr, vos serietz tan joen coma jo, se vos siguesse possible caminar entà darrèr coma eth cranc.

POLÒNI (Encara que tot ei holia, non dèishe de tier orde en tot aquerò que ditz). Voletz vier, senhor, entà aqui a on non vos tòque er aire?

HAMLET Entà on? Entara sepultura?

POLÒNI Qu'ei vertat qu'aqui non i tòque er aire. (Damb quina intelligéncia respon totemp! Aguesti còps erosi que son freqüents ena holia, quan en estat de santat e de rason dilhèu non se trapan. Lo vau a deishar; e premanir de seguit er encontre damb era mia hilha). Senhor, se me datz permís entà anar-me'n...

HAMLET Non me podetz demanar ua auta causa que vos autreja damb mèr plaser, exceptat era vida, aquerò òc, exceptat era vida.

POLÒNI Adishatz, senhor.

HAMLET Hastigosi e extravagants vielhs!

POLÒNI (*A Guilhèm e Ricard, que gessen per a on eth se'n va*) Se cercatz ath prince, aqui qu'ei.

SCÈNA VIII

(Hamlet, Ricard e Guilhèm)

RICARD Bon dia, senhor.

GUILHÈM Diu age a V.E.

RICARD Eth mèn venerable prince.

HAMLET Ò, bravi amics! Qué vos cau? Guilhèm, Ricard, beròis gojats! Qué vos cau? Qué i a de nauèth?

RICARD Arren, senhor: que passam ua vida plan indiferenta.

GUILHÈM Mos credem erosi en non èster massa erosi. Non, non servim de plumalh ath chapèu dera fortuna.

HAMLET Ne de sòles entath sòn caucèr?

RICARS Ne ua causa ne era auta.

HAMLET Atau, donc, deuetz èster plaçaci ena sua cintura: aqui s'està eth centre des favors.

GUILHÈM Cèrt, coma privadi sòns.

HAMLET Donques aqui en çò mès amagat... A!, qu'ac dides ben, aqui s'està ua ua prostituta... Qué i a de nauèth?

RICARD Arren, solet que ja es òmes se hèn bravi de man en man.

HAMLET Senhau de qué eth dia deth Judici vierà lèu. Mès es vòstes naues non son cèrtes... Permetetz-me que vos pregunta mès particularament: per quini delictes vos a amaiat enquia aciu era vòsta mala sòrt entà víuer ena preson?

GUILHÈM Ena preson didetz?

HAMLET Òc, Dinamarca qu'ei ua preson.

RICARD Tanben ne deu èster eth mon.

HAMLET E plan grana, damb fòrça sentinèles, embarraments e crotons; e Dinamarca qu'ei un des pejors.

RICARD Nosati que non èrem d'aguesta pensada.

HAMLET Entà vosati dilhèu non ne serà, pr'amor qu'arren ei bon o dolent senon pera fòrça dera nòsta fantasia. Entà jo qu'ei ua vertadèra preson.

RICARD Que serà era vòsta ambicion que vo'lo hè veir atau: era amplada deth vòste anim lo traparà estret.

HAMLET Ò, mon Diu! Jo poiria èster embarrat ena crosca d'un nòde, e creder-me sobeiran d'un estat immens... Mès aguesti sòmis terribles me hèn malerós.

RICARD Toti aguesti sòmis son ambicion, e tot çò qu'agite ar ambiciós non ei qu'era ombra d'un sòmi.

HAMLET Eth sòmi en eth madeish non ei qu'ua ombra.

RICARD Plan que òc, e jo tengui ara ambicion per tan leugèra e vana, que me semble era ombra d'ua ombra.

HAMLET D'a on se passe qu'es gandiaires son còssi, e es monarques e eròis gigants, ombres des gandiaires... Anem ua estona entara cort, senhors, pr'amor que de vertat non è eth cap entà discutir.

ES DUS Vos anaram servint.

HAMLET Ò, que non se tracte d'aquerò. Non vos voi confóner damb es mèns vailets que, a fe de Diu, me servissen indignament. Mès, didetz-me, pera nòsta anciana amistat: se qué hèt看 en Elsingor?

RICARD Senhor, qu'auem vengut solet tà veder-vos.

HAMLET Tan praube sò, qu'enquia e tot de gràcies ne sò escàs: ça que la, arregraïsqi era vòsta sensibilitat... Pro que vos posqui assegurar qu'es mies gràcies, encara que se paguen a sò horadat, se paguen fòrça. E qui vos a manat vier? Ei liura aguesta visita? Me la hèt看 de bon voler? Tè, parlatz-me damb franquesa; va, didetz-m'ac.

GUILHÈM E qué vos auem de díder, senhor?

HAMLET Tot aquerò que i age sus er ahèr. A vosati solide que vos mane quauqu'un, e enes vòsti uelhs trapi ua sòrta de confession, que tota era

vòsta resèrva non pòt remir. Jo m'en sai de qué eth brave deth rei e tanben era reina vos an manat que vengatz.

RICARD Mès, entà qué?

HAMLET Aquerò ei çò que m'auetz de díder. Mès vos demani pes drets dera nòsta amistat, pera conformitat des nòsti ans de joenessa, pes obligacions dera nòsta non interrompuda afeccion, que me digatz damb simplicitat era vertat. Vos an manat vier o non?

RICARD (*Guardant a Guilhèm*) Se qué dides tu?

HAMLET Ja vos è dit qu'ac veigui enes vòsti uelhs: se m'estimatz de vertat, non vos cau desmentir-les.

GUILHÈM Donques, senhor, qu'ei cèrt; mos an manat vier.

HAMLET E jo vos vau a díder eth perquè: atau m'auançarè ara vòsta pròpria confession, sense qu'era fidelitat que li deuetz ath rei e ara reina sigue ofensada per vosati. Jo qu'è perdut de bèth temps ençà, sense saber-ne era encausa, tota era mia alegria, en tot desbrembar es mies obligacions diadères; e aquest accident a estat tan funèst entara mia santat, qu'era tèrra, aquesta divina maquina, me semble un molon esteril; aquest baldaquin des cèus, aquest polit fermament que vedetz sus vosati, aquest tet majestuós semiat de daurades lums, non me semble ua auta causa qu'ua desagradiua e pudesenca multitud de bugassi. Be n'ei d'admirabla era fabrica der òme! Be n'ei de nòbla era sua rason! Be ne son d'infinites es sues facultats! Be n'ei d'expressiu e meravilhós ena sua forma e enes sòns movements! Be n'ei de semblable a un àngel enes sues accions! E en sòn esperit, be n'ei de semblable a Diu! Eth, qu'ei, plan que òc, eth mès beròi dera tèrra, eth mès perfècte de toti es animaús. Totun aquerò, qué pensatz qu'ei ena mia estimacion aquest purificat povàs? Er òme non me divertís... ne mens encara era hemna... pro que veigui en vòste arridolet qu'aprovatz era mia pensada.

RICARD De vertat, senhor, que non auetz endonviat es mies idies.

HAMLET Donques, per qué te n'arries quan didí que non me divertís er òme?

RICARD Me n'arrí, en considerar, pr'amor qu'es òmes non vos divertissen, quini minjars de Quaresma balharatz as comics qu'auem trapat en camin, e que son en tot desirar tier-se ath vòste servici.

HAMLET Aqueth que hè de rei serà planvengut; S.M. receberà es mès presents coma ei de rason: eth valent cavalièr treirà a lúder era sua espada e eth sòn escut, er enamorat non alendarà en vaganaut, eth que hè de hòl acabarà eth sòn papèr en patz, eth pèc balharà aqueres arridalhades que damb eres secodís es sòns paumons arids, e era dauna exprimirà liurament era sua passion, o es interrupcions deth vèrs parlaràn d'era. E qui son aguesti comics?

RICARD Es que mès vos shauten normaument. Era companhia tragica dera nòsta ciutat.

HAMLET E per qué vaguen per aqui? Non serie miellhor entara sua reputacion e es sòns interèssi establir-se en bèth lòc?

RICARD Me pensi qu'es darrèrs reglaments les ac empedissen.

HAMLET Son aué tan ben recebudi coma quan jo èra ena ciutat? Acodís tostemps eth madeish nombre de gent?

RICARD Non, senhor, non, plan.

HAMLET E en qué s'està? Qu'ei que s'an deishat d'anar?

RICARD Non, senhor. Eri qu'an procurat seguir tostemp eth sòn acostumat metòde; mès que i a aciu un ensem de mainatges, parrats cridaires, que cridant ena declamacion dehòra de mida, son per aquerò madeish aplaudidi enquiar excès. Aquesta qu'ei era diversion deth dia; e autant an denigrat es espectacles ordinaris (coma eri les criden), que fòrça cavalièrs, d'espada ena cinta, espauridi pes plumes d'auca d'aguest teatre, pòqui còps gausen botar es pès enes auti.

HAMLET Tè! Donques que son gojats? E qui les empare? Quina sodada les autregen? Abandonaràn er exercici quan pèrden era votz entà cantar? E quan les calgue hèr-se comics normaus, coma probablament se passarà, se non an d'auti mejans, non dideràn alavetz qu'es sòns compositors les an damnatjat, en hèr-les declamar contra era madeisha profession que les a calut abraçar dempús?

RICARD Çò de cèrt ei que s'an patit ja fòrça desengusti per ambdues parts, e era nacion ve sense racacòr que seguisque era discòrdia entre eri. Qu'a auut temps, qu'en eth, es sòs des pèces non se crubauen enquia qu'eth poèta e eth comic se pelejauen e se fotien boets.

HAMLET Ei possible?

GUILHÈM Ò, òc que n'ei! Coma que ja a auut fòrça caps trincadi.

HAMLET E qué, es gojats an vençut en aguestes peleges?

RICARD Plan que òc, e s'aurien burlat deth madeish Hercules damb era massa e tot.

HAMLET Que non ei estranh. Ja vedetz ath mèn oncle, rei de Dinamarca. Es que se burlauen d'eth tant que viuie eth mèn pair, ara balhen vint, quaranta e enquia e tot cent ducats peth sòn retrait de miniatura. En aquerò que i a quauquarren qu'ei mès que naturau, s'ac podesse descriuer era filosofia.

(S'enten un son de trompeta darrèr deth teatre)

GUILHÈM Que ja son aqui es comics.

HAMLET Donques, cavalièrs, planvengudi a Elsingor; apressatz-vos aci, sarratz-me es mans. Es senhaus d'ua bona acuelhuda s'estan normauments en ceremònies e compliments; mès permetetz que vos tracte atau, pr'amor que vos cau saber que jo recebi fòrça ben as comics en exterior, e non voleria qu'es distincions que les hèsca ada eri semblèssen màger qu'es que jo vos autregi a vosati. Planvengudi... Mès eth mèn oncle pair, e era mia mair tia, a fe de Diu, que s'enganhen fòrça.

GUILHÈM En qué, senhor?

HAMLET Jo que non sò hòl, senon quan bohe eth nordèst; mès quan cor eth sud, distinguisqui fòrça ben un ueu d'ua castanha.

SCÈNA IX

(Polòni e es auti)

POLÒNI Que Diu vos age, senhors.

HAMLET Escota aciù, Guilhèm, e tu tanben... un auditor en cada costat. Vedetz aguest vielh rapapiaire que ven d'entrar? Donques encara non a gessut dera borrassetta.

RICARD O dilhèu i aurà tornat, pr'amor que sivans se ditz, era vielhesa ei segona mainadesa.

HAMLET Apostarè que vie a parlar-me des comics, tietz compde... Tu as, donc, rason, senhor; aquerò siguec deluns peth maitin, sense cap de dobte.

POLÒNI Senhor, è de balhar-vos ua notícia.

HAMLET Senhor, è de balhar-vos ua notícia. *(Imitant era votz de Polòni)*. Quan Roscio ère actor de Roma...

POLÒNI Senhor, es comics an vengut.

HAMLET Tuh! tuh! tuh!

POLÒNI Coma que sò òme de ben, qu'an vengut.

HAMLET Alavetz cada actor vie a shivau d'un saumet...

POLÒNI Aguesti son es mèns excellents actors deth mon, autant ena tragèdia coma ena comèdia, istòria o pastorau, en çò de comic-pastorau, istoric-pastorau, tragic-istoric, tragic-comic-istoric-pastorau, scèna indivisibla, poèma illimitat... Qué! Entada eri ne tansevolh Seneca ei massa grèu, ne Plauto massa leugèr, e per çò des règles de composicion e dera franquesa comica, aguesti son es unics.

(Hamlet declama aguest vèrs en ton tragic e tanben es que ditz pòc dempús)

HAMLET *Ò Jefte, jutge d'Israel!...*

quin tresau possedires!

POLÒNI E quin tresau ère eth sòn, senhor?

HAMLET Quin tresaur?

Sonque ua beròia hilha

qu'estimaue enquiar extrèm

POLÒNI (*A despart*) Tostemp pensant ena mia hilha.

HAMLET Qu'ei que non è rason, ancian Jefté?

POLÒNI Senhor, se me cridatz Jefté, qu'ei cèrt qu'è ua hilha qu'estimi enquiar extrèm.

HAMLET Ò!, que non ei aquerò çò que seguís.

POLÒNI Donques qué seguís, senhor?

HAMLET Aquerò:

Que non i a mès sòrt que Diu, ne mès destin.

E dempús ja sables:

Que guaire mos arribe Eth ac a previst.

Lieg era prumèra linha d'aquera devòta cançon, e era soleta te mostrarà çò d'aute. Mès, vedetz, aquiü que vien d'audi a parlar per jo.

SCÈNA X

(Hamlet, Ricard, Guilhèm, Polòni e quate comics)

HAMLET Planvengudi, senhors; m'alègri de veder-vos a toti tan ben. Planvengudi... Ò!, Ò ancian camarada!, que se t'a rufat era cara deth darrèr còp que te vedí. Vies en Dinamarca entà hèr-me a veir vielh a jo tanben? E tu, era mia mainada, tè! Que ja ès ua senhoreta; pera Vèrge que ja ei V.M. un quaranten mès apròp deth cèu dèr que jo non vos è vist. Diu volgue qu'era vòsta votz, semblabla a ua pèça d'aur faussa, non se descurbisque en lançar-la en crusòl. Senhors, planvengudi toti. Mès, amics, jo que vau de dret entath cas, e corri darrèr deth prumèr objectiu que se me presente, coma er falconèr francés. Jo que voi de seguit ua declamacion. Òc, veigam ua pròva dera vòsta abiletat. Be n'ei d'afectuós eth passatge.

COMIC 1èr E quin voletz, senhor?

HAMLET Me'n brembi d'auer entenut en d'auti tempsi ua declamacion que jamès s'a presentat ath public, o coma molt un solet còp... Òc, e me'n brembi tanben que non agradaue ara gent; que non ère, plan, minjar entara plèba. Mès a jo me semblèc, alavetz, e enquia e tot a d'auti, qu'era sua opinion ei superiora ara mia, ua pèça excellenta, fòrça ben dispasada era fabula, e escrita damb elegància e beresa. Non manquèc, totun, qui didec que non i auie enes vèrsi tota era sau de besonh entà amanir er ahèr, e que çò d'insignificant der estil anonciaue pòca sensibilitat en autor, encara que non deishaue d'auer-la per çò dera òbra escrita damb metòde, instructiua e eleganta, e mès brilhanta que delicada. Particularament me shautèc fòrça en era ua relacion qu'Eneas hè a Dido, e mès que mès quan parle dera mòrt de Priamo. Se l'as ena memòria... comença per aqueth vèrs... e ja, ja... veirè se me'n brembi.

Pirro herotge coma eth hircana tigre...

(Toti es vèrsi d'aguesta scèna los diden damb declamacion tragica)

Que non ei aguest; mès comence damb Pirro... a!...

Pirro herotge, damb ostentoses armes,

neres coma eth sòn assag, reclinat

laguens des sens deth shivau enòrme,

*e era escura net semblaue.
Ja eth sòn terrible, ennerit aspècte
màger espant autrege. Tot ac mascare
de cap a pès cauda sang
d'ancians e matrones, de robusti
joeni e de vèrges, qu'uscle
eth huec d'alugadi edificis
en un confús molon; qu'ara sua orrorosa
lum que dèishen anar eth menaire marrit
mòrt e destruccion esparg. Usclant en ira,
caperat de calhada sang, vire
es uelhs, ath rubin semblables,
e cerque, possat d'infernau resvenja,
ath vielh pairin Priamo...*

Seguís tu.

POLÒNI Fòrça ben declamat, a fe mia! damb bon accent e bèra expression.

COMIC 1èr

*Ath moment lo ve lutant, resisténcia brèu!
contra es grècs; era sua temuda espada
rebèla ath braç ja, li pèse inutila.
Pirro, de ràbia plen, lo provòque
a luta desparièra; herir-lo sage,
e er aire solet deth funèst acèr
pòstre ath fèble ancian. E coma se siguesse*

*a tau còp eth Ilion sensible,
en solèr queigueren es sòns nauti tets,
usclant en ahlames, e ath rumor suspens.
Pirro... Lo vedetz? era espada que venguie
a herir deth troian eth nheuath front
s'arture enes aires, e eth, inmobil,
capvirat e mut e sense accion eth sòn anug,
era imatge d'un tirant represente
que figurèc eth pincèu. Mès coma sòl
dilhèu eth cèu en tempèsta escura
parar eth sòn movement, des aires
era fòrça cessar, e en silenciosa
quietud de mòrt repausar er òrbe,
enquia qu'eth tron, damb orror bramant,
trinque era nauta region; atau un instant
suspènuda siguec era colèra de Pirro,
e atau, dispausat ara resvenja, eth dur
combat renauic. Non mès terrible
còp enes armes de Mavorte etèrnes
balhèren jamès es ciclòps torradi,
que sus eth trist ancian eth guinhauet
sagnós balhèc deth successor d'Aquiles.
Ò fortuna falaç!... Vos, poderosi
dius, treiguetz-li eth sòn domeni injust;
trincatz es arrais dera sua arròda e jelhes,*

*e er èish circular dèr er Olimp
quèigue a tròci der abisme enquiath centre.*

POLÒNI Qu'ei massa long.

HAMLET Madeish diderà des tues barbes eth barbèr. Seguís. Ad aguest solet l'agrade veir dançar o entèner condas de petofièrs, o se non s'esclipse. Seguís damb aquerò de Hecuba.

COMIC 1èr

Mès qui vedesse, ò vista dolorosa!, ara mau cenhuda reina...

HAMLET Ara mau cenhuda reina!

POLÒNI Aquerò qu'ei bon, mau cenhuda reina, qu'ei bon!

COMIC 1èr

*Mès qui vedesse, ò vista dolorosa!
ara mau cenhuda reina, eth pè descauç,
virar d'un costat en aute, en tot menaçar
escandir damb es sues lèrmes eth huec...
En sòrta de vestimenta ufanosa
caperat eth pitrau, fòrça fecund un dia,
damb era ròba deth lhèt agarrada
(ne a mès l'autregec lòc er espant terrible)
esquinçat un vel ena sua tèsta, a on
abans auie ludut corona augusta...
Ai!, qui la vedesse, as suprèms destins
damb lengua verinosa execrar.
Es madeishi dius, s'a pietat les botge
eth linahtge mortau, dolor sentirien
de veder-la, quan er implacable Pirro*

trapèc espargent en tròci damb era sua espada

deth mòrt espòs es geladi membres.

e exclame de gemiment trist,

pro a conturbar aqui ena sua nautada

es dius der Olimp, e es ludents

uelhs deth cèu umidificar en plors.

POLÒNI Vedetz se com mude de color, e l'an sautat es lèrmes. Non, non contunhetz.

HAMLET Qu'ei pro. Lèu me dideràs çò que manque. Senhor mèn, mos cau hèr qu'aguesti comics s'establisquen, ac entenes? e mos cau tractar-les ben. Eri son, plan que òc, eth compendi istoric des sègles, e mès te valerà auer dempús de mòrt un mau epitafi qu'ua mala reputacion entre eri tant que visques.

POLÒNI Jo, senhor, les tractarè cossent damb es sòns merits.

HAMLET Quin cap aguest! Non, senhor, fòrça mielhor. S'as òmes les auésem de tractar segontes se meriten, qui s'escaparie d'èster foetejat? Tracta-les coma correspon ara tua noblesa e ath tòn pròpri aunor; coma mendre sigue eth sòn merit, màger sigue era tu bontat. Acompanha-les.

POLÒNI Vietz, senhors.

HAMLET Amics, anatz damb eth. Deman que i aurà comèdia. Escota aci tu, amic, ditz-me, non poirietz representar *Era Mòrt de Gonzago*?

COMIC 1èr Òc, senhor.

HAMLET Donques deman tath ser voi que se hèsque. E non poirietz, se siguesse de besonh, apréner de memòria dotze o setze vèrsi que voi escriuer e inserir ena pèça? Poiratz?

COMIC 1èr Òc, senhor.

HAMLET Plan ben; vè-te'n, donc, damb aqueth cavalier, e compde de non hèr burla d'eth. Amics, enquiath ser. Passatz-vos-ac ben.

RICARD Senhor...

HAMLET Que Diu vos age.

SCÈNA XI

HAMLET Que ja sò solet. Be ne sò d'abatut e d'insensible! Non ei admirable qu'aguest autor, en ua fabula, en ua ficcion, posque dirigir tant ath sòn plaser era animositat, qu'atau s'agite e desfigure eth ròstre ena declamacion, vessant lèrmes des sòns uelhs, era votz aflaquida, e totes es accions tant acomodades ad aquerò que vò exprimir? E aquerò per arrés: per Hecuba. E qui ei Hecuba entada eth, o eth entada era, qu'atau plore es sòns malurs? Donques, qué ei çò que non harie s'auesse es tristi motius de dolor que jo è! Negarie eth teatre de lèrmes, eth sòn terrible accent trebolarie a toti es que l'entenessen, aumplirie de desesperacion ath culpable, de temor ar innocent, ar ignorant de confusion, e susprenerie damb estonament ara facultat des uelhs e des aurelhes. Mès jo, miserable, sense vam e estupid, sònii esclipsat, m'estongui mut, e guardi damb tau indiferéncia es mèn escarnis! Qué, arren se merite un rei que damb eth se cometec eth mès atròç delicte entà trèr-li era corona e era vida? Sò covard jo? Qui gause cridar-me plebèu, o insultar-me ena mia preséncia, arrincar-me era barba, bohar-la-me entara cara, agarrar-me eth nas, o hèr-me avalar leishiu enquia que m'arribe en paumon? Qui gause a tant? Seria jo capable de tiè'c? Òc, que non ei possible se non ei que jo siga coma era paloma, que li manque eth hèu, incapabla d'accions crudèus; se non siguesse per aquerò, ja s'aurien acarnassit es corbàssi der aire enes rèstes d'aqueth indigne, desaunèst, omicida, perfid seductor, herotge malapèsta, que viu sense racacòr dera sua colpa. Mès, per qué me cau èster tan pèc? Serà generós eth mèn anament, que jo, hilh d'un estimat pair (qu'era sua mòrt traïdora eth cèu e eth lunfèrn me demanen resvenja), afemelit e fèble, aleugerisca damb paraules eth còr, m'esclata en execracions vanes coma ua prostituta vila o coma un coquin de codina? A!, non, ne solet imaginà'c! Ep!... Jo è entenut que dilhèu en tot assistir en ua representacion òmes força culpables, an estat heridi ena amna damb tau violéncia pera illusion deth teatre, que dauant de toti an declarat es sòns delictes; qu'era colpa, encara que sense lengua, tostemp se mostrarà per mejans maravilhosis. Jo harè qu'aguesti actors representen dauant deth mèn oncle bèth passatge que se retire ara mòrt deth mèn pair. Jo lo heriré en çò de mès viu deth còr, observarè era sua guardada; se mude de color, se s'estrementís, ja sai se què me cau hèr. Era aparicion que vedí que poirie èster un esperit deth lunfèrn. Ath dimòni non l'ei dificil presentar-se jos era forma mès

agradiua; òc, e dilhèu coma qu'eth ei tan poderós, sus ua imaginacion perturbada, en tot valer-se dera mia pròpria feblesa e malenconia, m'enganhe entà perder-me. Jo que vau a trapar pròves mès solides, e aguesta representacion a d'èster eth laç qu'en eth s'embolhe era consciéncia deth rei.

ACTE III

SCÈNA I

Galaria de palai

(Claudi, Gertrudis, Polòni, Ofelia, Ricard, Guilhèm)

CLAUDI E non vos siguec possible investigar ena convèrsa qu'auéretz damb eth, d'a on vie aqueth desorde d'esperit que tan crudèument altèra era sua quietud damb turbulenta e perilhosa deméncia?

RICARD Eth madeish arreconeish es desviacions dera sua rason, mès que non a volut mostrar-mos era origina d'eres.

GUILHÈM Ne lo trapèrem prèst a èster examinat, pr'amor que tostemp hug dera qüestion damb un trait de holia, tanlèu ve que l'amiam en punt de desnishar era vertat.

GERTRUDIS Siguéretz ben recebudi per eth?

RICARD Damb fòrça cortesia.

GUILHÈM Mès que se li notaue ua cèrta subjeccion.

RICARD Preguntèc pòc, mès responie a tot lèu lèu.

GERTRUDIS L'auetz convidat entà bèra diversion?

RICARD Òc, senhora, pr'amor que per edart auíem trapat a ua companhia de comics peth camin: l'ac didérem, e mostrèc complasença en entenè'c. Que ja son ena cort, e me pensi qu'an era orde de representar-li aguesta net ua pèça.

POLÒNI Atau ei, e m'a encargat de suplicar a VV. MM. que venguen a veder-la e entener-la.

CLAUDI Damb plaser: me shaute fòrça saber qu'a tau inclinacion. Vosati, senhors, ahiscatz-lo ada era, e aplauditx era sua propension ad aguesta sòrta de plasers.

RICARD Atau ac haram.

SCÈNA II

(Claudi, Gertrudis, Polòni, Ofelia)

CLAUDI Tu, era mia estimada Gertrudis, te n'auràs tanben d'anar, pr'amor qu'auem dispausat que Hamlet en vier aciu, coma se siguesse per edart, trape a Ofelia. Sa pair e jo, es testimònis mès avients entada aguesta fin, mos plaçaram a on pogam veir sense èster visti: atau poiram jutjar de çò que se passe entre ambdús, e enes accions e paraules deth prince mo'n poiram saber s'ei passion d'amor eth mau que patís.

GERTRUDIS Que vau a aubedir-vos; e dera mia part, Ofelia, ò! guaire desiraria qu'era tua beresa siguesse era erosa origina dera holia de Hamlet! Alavetz jo me calerie demorar qu'es tòns tresaus amables podessen, entara vòsta mutuau felicitat, restituir-li era salut perduda.

OFELIA Jo, senhora, tanben voleria que siguesse atau.

SCÈNA III

(Claudi, Polòni, Ofelia)

POLÒNI Passeja-te per aquíu, Ofelia. S'a V. M. li semble ben que ja mos podem amagar. Hè veir que lieges en aguest libre (*l'autrege un libre*): aguesta ocupacion desencusarà era solitud deth lòc... Causa qu'auem, plan, fòrça entà acusar-mos! Guairi còps damb mina de devocion e damb era aparença d'accions pietoses enganham ath madeish diable!

CLAUDI Qu'ei massa cèrt... (*a despart*) Guaire crudèment a herit aguesta reflexion era mia consciéncia! Eth ròstre dera gaudimèla, apolidida per art, non ei mès lèg despossedit des ornaments, que n'ei eth mèn delicte dissimulat en paraules traïdores. Ò!, be n'ei de pesada era carga que me sarre!

POLÒNI Ja l'enteni arribar, senhor; mos cau retirar.

SCÈNA IV

(Hamlet, Ofelia)

(Hamlet diderà aguest monològ, en tot creder-se solet. Ofelia en un extrèm deth teatre lieg)

HAMLET Èster o non èster, vaquí era qüestion. Quina ei mès digna accion der anim: patir es trets penetrants dera fortuna injusta, o opausar es braci ad aguest torrent de malastres, e dar-les punt finau damb gausada resisténcia? Morir qu'ei dormir. Sonque? E per un sòmi, dideram, s'acabèren es afliccions e es dolors sense nombre, auviatge dera nòsta fèbla natura?... Aguest qu'ei un tèrme que mos calerie sollicitar damb in. Morir qu'ei dormir... e dilhèu soniar. Òc, e vaquí eth gran obstacle; pr'amor qu'en considerar quini sòmis pòden arribar en silenci deth sepulcre quan ajam abandonat aguest còs mortau, qu'ei motiu pro poderós entà arturar-mos. Aguesta ei era consideracion que hè eth nòste malastre tan long. Qui, s'aquerò non siguesse, tierie era lentor des tribunaus, era insoléncia des emplegats, es abusi que recep pacific eth merit, des òmes mès indignes, es angonies d'un mau pagat amor, es escarnis e deterioracions dera edat, era violéncia des tirans, eth mensprètz des supèrbi, quan aqueth que patís aquerò podesse arténher era sua quietud sonque damb un punhau? Qui poirie tier tanta opression, sudant, panteishant jos eth pes d'ua vida shordaira, se non siguesse qu'eth temor de qué existís quauqua causa mès enlà dera mòrt (aqueth país desconeihsut que des sòns limits cap caminaire entorne) mos embarrasse en dobtas e mos hè a patir es maus que mos enròden, abans qu'anar a cercar a d'auti que d'eri non n'auem un coneishement segur? Aguesta prevision que mos hè a toti covards: atau era naturau capa de valor s'aflaquis damb eth vernís palle dera prudéncia; es empreses de màger importància per aguesta soleta consideracion càmbien eth camin, non s'executen, e se redusissen a desirs vans. Mès... era beròia Ofelia! Graciosa mainada, demori qu'es mès defèctes non seràn desbrenbadi enes tues oracions.

OFELIA Com vos auetz sentut, senhor, pendent toti aguesti dies?

HAMLET Fòrça ben, gràcies.

OFELIA Sauvi en poder mèn quauqui sovenirs vòsti que desiri entornar-vos hè fòrça temps, e vos demani qu'ara les cuelhetz.

HAMLET Non, jo que non t'è dat jamès arren.

OFELIA Pro vo'n sabetz, senhor, que vos digui era vertat... E damb eri m'autregéretz paraules formades de tan doç alend, que neuriren enquiar extrèm eth sòn valor; mès que ja esbugassat aquest perhum, recebetz-les, pr'amor qu'ua amna generosa considère coma vils es mès opulents presents, s'arribe a heredar-se era afeccion d'aqueth que les balhèc. Aciu que les auetz.

(Li presente quauques jòies. Hamlet refuse cuelher-les)

HAMLET Ò! Ò! Ès aunèsta?

OFELIA Senhor...

HAMLET Ès beròia?

OFELIA Qué voletz díder damb aquerò?

HAMLET Que s'ès aunèsta e beròia, non as de consentir qu'era tua onestetat tracte damb era tua beresa.

OFELIA Pòt dilhèu auer era beresa mielhor companha qu'era onestetat?

HAMLET Plan que òc. Eth poder dera beresa convertirà ara onestetat en ua petofièra, abans qu'era onestetat artenhe balhar ara beresa era sua semblança. En d'auti tempsi se tenguie aquerò coma ua paradòxa; mès aué en dia qu'ei causa provada... Jo t'estimaua abans, Ofelia.

OFELIA Atau m'ac hèges veir.

HAMLET E tu non auries d'auer-me creigut, pr'amor que jamès pòt era vertut calar-se tan perfèctament en nòste enduresit tronç, que mos trèigue aqueth prudor originau... Jo que non t'è estimat jamès.

OFELIA Pro n'èra d'enganhada.

HAMLET Guarda, vé-te'n en un convent. Entà qué te cau expausar a èster mair de hilhs pecadors? Jo que sò mejanament brave; mès en considerar quauques causes que d'eres me posqui acusar, que serie mielhor qu'era mia mair non m'auesse amainadat. Jo que sò plan supèrb, venjatiu, ambiciós, damb mès pecats sus era mia tèsta que pensaments entà explicar-les, fantasia entà dar-les forma, ne temps entà amiar-les en execucion. Entà qué es miserables coma jo les cau existir arrossegadi entre eth cèu e era

tèrra? Toti qu'èm insignes marrits: non creigues a cap de nosati; vè-te'n, vè-te'n en un convent... A on ei ta pair?

OFELIA Qu'ei en casa, senhor.

HAMLET Òc? Donques que barren ben totes es pòrtes, pr'amor de qué se vò hèr lhocaries les hèsque laguens dera sua casa. Adishatz.

(Hè veir que se'n va, e torne)

OFELIA Ò, mon Diu! Ajudatz-lo!

HAMLET Se te marides, voi autrejar-te aguesta malediccion coma dòt. Encara que sigues un gèu ena castetat, encara que sigues tan pura coma era nhèu, non te poiràs desliurar de calomnia. Vè-te'n en un convent. Adishatz. Mès... escota: s'as besonh de maridar-te, marida-te damb un pèc; pr'amor qu'es òmes esdegadi saben pro ben que vosates les convertitz en fères... Tath convent, lèu. Adishatz.

(Hè veir que se'n va, e torne)

OFELIA Qu'eth cèu damb eth sòn poder l'ajude!

HAMLET Qu'è entenut a parlar fòrça des vòsti ornaments e embelinaments. Era natura vos autregèc ua cara, e vosates vo'n hètz ua auta de desparièra. Damb aguesti guimbets, aguestes gambades cuertes, aguesta manèra de parlar mainadenca, passatz coma innocentes e convertitz en gràcia enquia e tot es vòsti defèctes. Mès que non parlem mès d'aguesta matèria que m'a hèt a pèrder era rason... Sonque digui que d'aué endauant non aurà mès maridatges; es que ja son maridadi (exceptat de dus) s'estaràn atau; es auti demoraràn celibatàris... Vè-te'n en un convent, vè-te'n.

SCÈNA V

(Ofelia)

OFELIA Ò!, quin capvirament a patit aguesta amna generosa! Era perspicacitat deth cortesan, era lengua deth sabent, era espada deth guerrèr, era esperança e es delícies der estat, eth miralh dera cultura, eth modèu dera gentilesa qu'estudiauen es mès entenuts, tot, tot que s'a anequelit. E jo, era mès desconsolada e malerosa des hemnes, que tastè bèth còp era mèu des sues promeses doces, veigui ara ad aqueth nòble e sublim enteniment desgahonat, coma era campana sonora que se hen; aquera incomparable preséncia, aqueth ròstre de florida joenessa, alterat damb era frenesia. Ò! Guaire, guaire ei eth mèn malastre per çò d'auer vist çò que vedí, entà veir ara çò que veigui!

SCÈNA VI

(Claudi, Polòni e Ofelia)

CLAUDI Amor! Tè! Que non van per aquest camin es sues afeccions; ne en aquerò qu'a dit, encara que mancat d'orde, i a arren que se retire a holia. Bèra idia deu auer en anim que capère e ahisque era sua malenconia, e cranhi qu'a d'èster un mau eth frut que produsisque. Pr'amor d'evità'c, è decidit que gesque lèu lèu entà Anglatèrra pr'amor de demanar en nòm mèn es tributs arreculadi. Dilhèu eth mar e es païsi diferents poiràn, damb era varietat d'objèctes, aluenhar aquesta passion que l'ocupe, sigue quina sigue, que sus era era sua imaginacion de contunh lo pataquège. Qué te semble?

POLÒNI Qu'ei çò de mielhor. Mès jo me pensi, totun, qu'era origina e principi dera sua afliccion provien d'un amor mau corresponut. Tu, Ofelia, non cau que mos condes çò que t'a dit eth prince, que ja ac auem entenut tot.

SCÈNA VII

(Claudi, Polòni)

POLÒNI Hètz çò que vos semble, senhor; mès s'ac credetz oportun, que serie bon qu'era reina, retirada soleta damb eth, tanlèu acabe er espectacle, l'ahisque tà que li manifèste es sues penes, en tot parlar-li damb complèta libertat. Jo, s'ac permetetz, me plaçarè en lòc a on posca enténer tota era convèrsa. Se non artenh era sua mair desnishar aguesta arcana, manatz-lo entà Anglatèrra o despatriatz-lo a on vos dicte era vòsta prudéncia.

CLAUDI Atau se harà. Era holia des poderosi li cau èster examinada damb escrupulosa atencion.

SCÈNA VIII

Salon de palai

(Eth salon serà illuminat; i aurà sètis que formen semicercles entara gent qu'a d'assistir ar spectacle. Cau que i age en forum ua gran pòrta damb pabilhons e ridèus, per a on gesseràn ath sòn temps es actors qu'an de representar)

(Hamlet e dus comics)

HAMLET Dideràs aguest passatge ena manèra que l'è declamat jo: damb lengua destacada, non damb votz desentonada, coma ac hèn fòrça des nòsti comics; que valerie mès, alavetz, dar es mèns vèrsi ath trompetaire entà que les didesse. Ne agites atau es mans guinhauetejant er aire; moderacion en tot, pr'amor qu'enquia e tot en torrent, ena tempèsta, e mielhor dit encara, en auragan des passions, s'a de salvar aquera moderacion que hè doça e eleganta era expression. A jo me desgahone en extrèm veir a un òme fòrça caperat eth cap damb era sua cabeladura, qu'a truca de crits estròpie es efèctes que vò exprimir, e trinque e estarne es aures dera ruda plèba, que solet l'agraden es gesticulacions insignificantes e er ramalh; Heròdes de farsa, mès furiós qu'eth madeish Heròdes. Evita, evita aguest vici.

COMIC 1èr Atau vos ac prometi.

HAMLET Ne sigues tanpòc massa hered; era tua pròpria prudència t'a de guidar. Era accion que s'a de correspóner damb era paraula, e aguesta damb era accion, en tot tier compde tostemp de non hèr a cuélher era simplicitat dera natura. Que non i a cap defècte que s'opausa mès ara finalitat dera representacion, pr'amor que, deth principi enquia ara, a estat e ei aufrir ara natura un miralh qu'en eth veigue era vertut era sua pròpria forma, eth vici era sua imatge, e cada nacion e cada sègle es sòn principaus caractèrs. S'aguesta pintura s'exagère o s'aflaquís, ahiscarà er arridolet des ignorants; mès que non pòt mens de desengustar as òmes de bona rason, qu'era sua censura li cau èster entà nosati de màger pes qu'eth de tota era multitud qu'aumplís eth teatre. Jo qu'è vist representar a quauqui comics, que d'auti aplaudien damb afogadura, per non díder damb escandal, que non auien accent ne figura de cristians, ne de gentils, ne d'òmes; qu'en veder-les holar-se e bramar non les jutgè dera espècia umana, senon uns simulacres rudes d'òmes, hèti per quauque mau aprendís. Tan iniquament imitauen ara natura.

COMIC 1èr Jo me pensi qu'era nòsta companhia s'a corregit pro d'aguest defècte.

HAMLET Corregitz-lo deth tot, e tietz compde tanben de qué aqueri que hèn de campanhards non ahigen arren ad açò qu'ei escrit en sòn papèr; pr'amor que quauqui uns d'eri, entà hèn arrir as audidors mèns esquijs, comencen a hèn arridalhades quan er interès deth drama aurie d'ocupar tota era atencion. Aquerò qu'ei indigne, e manifèste enes pècs qu'ac practiquen eth ridicul entestament de hèn-se a veir. Anatz a premanir-vos.

SCÈNA IX

(Hamlet, Polòni, Ricard, Guilhèm)

HAMLET E plan, Polòni, li shautarà ath rei enténer aguesta pèça?

POLÒNI Òc, senhor, solide, e ara reina tanben.

HAMLET Vè-te'n a dider-les as comics que s'esdeguen. Voletz anar vosati a pressar-les?

RICARD Damb plaser.

SCÈNA X

(Hamlet, Horaci)

HAMLET Qui ès?... A!, Horaci.

HORACI Vaquí , senhor, que sò as vòstes ordes.

HAMLET Tu, Horaci, un òme qu'eth sòn tracte m'a agradat tostemp.

HORACI Ò, senhor!...

HAMLET Non te penses que voi vantar-te; quines causes posqui demorar jo de tu, qu'exceptat es tues bones qualitats, non as d'autes rendes entà neurir-te e vestir-te? I a bèth un que vante ath praube? Non... Aqueri qu'an midonada era lengua, que se'n vagen a lecar damb era ara granesa estúpida, e que pleguen es relhes des sòns jolhs, aqui a on era vantaria trape prèmi. M'as comprenut? Dès qu'era mia amna siguec capabla de conéisher as òmes e de poder-les alistar, tu sigueres er alistat e mercat per era; pr'amor que tostemp, o malerós o erós, as recebut damb eth madeish ròstre es prèmis e es còps dera fortuna. Erosi aqueri qu'eth sòn temperament e sen se combinen de manèra tant acòrda, que non son, entre es dits dera fortuna, ua flaüta prèsta a sonar coma ada era li platz. Balha-me un òme que non sigue esclau des sues passions, e jo lo plaçarè en centre deth mèn còr: òc, en còr deth mèn còr, tau qu'ac hèsqui damb tu. Mès que m'esteni massa en aquerò. Aquesta net se represente un drama dauant deth rei, ua des scènes contie circumstàncies plan semblables as dera mòrt deth mèn pair, que d'aquerò ja te'n parlè. T'encargui que quan se represente aquesta scèna obsèrves ath mèn oncle damb era mès viua atencion dera amna; s'en veir ua d'aqueres amagades accions eth sòn amagat delicte non se desnishe per eth solet, solide fòrça qu'eth qu'auem vist ei un esperit infernau, e son totes es mies idies mès neres qu'es hargues de Vulcano. Examina-lo suenhosament: jo tanben tacharè era mia vista en sòn ròstre, e dempús amassarem es nòstes observacions entà jutjar çò qu'eth sòn exterior mos digue.

HORACI Qu'està ben, senhor, e se pendent er espectacle artemh panar ara nòsta investigacion eth mendre secret, jo que pagui eth panatòri.

HAMLET Ja vien tara foncion; vau a tornar a hèr veir que sò hòl, e tu cerca sèti.

SCÈNA XI

*(Claudi, Gertrudis, Hamlet, Horaci, Polòni, Ofelia, Ricard, Guilhèm e era
acompanhada de daunes, cavalièrs, pages e gardes)*

(Sone marcha danica)

CLAUDI Com te va, eth mèn estimat Hamlet?

HAMLET Fòrça ben, senhor; me tengui der aire coma eth camaleon, engrassisqui es mies esperances. Que non poiratz engrassir vos atau as vòsti capons.

CLAUDI Non compreni aguesta responsa, Hamlet, ne taus rasons son entà jo.

HAMLET Ne tanpòc entà jo. Non didies que bèth còp representères ena universitat? è?

POLÒNI Òc, senhor, atau ei; e siguí reputat coma plan bon actor.

HAMLET E qué heres?

POLÒNI Eth papèr de Juli Cesar. Bruto m'assassinaue en Capitòli.

HAMLET Plan bèstia siguec eth que cometec en Capitòli tan gran delicte. Son ja prèsti es comics?

RICARD Òc, senhor, e demoren solet es vòstes ordes.

GERTRUDIS Vene aciu, eth mèn estimat Hamlet, bota-te ath mèn costat.

*(Gertrudis e Claudis se sèn ath sòn costat ena pòrta per a on an de gèsser
es actors. Seguissen ara seguida es daunes e es cavalièrs. Hamlet se sè en
solèr as pès d'Ofelia)*

HAMLET Non, senhora; aciu que i a ua asimant mès atractiu entà jo.

POLÒNI A! A! Vo n'auetz encuedat d'aquerò?

HAMLET Me permeteratz que me bota sus es vòsti jolhs?

OFELIA Non, senhor.

HAMLET Voi díder, emparar eth mèn cap enes vòsti jolhs?

OFELIA Òc, senhor.

HAMLET Vos pensatz que voleria cométer bèra indecência?

OFELIA Non, que non pensi arren d'aquerò.

HAMLET Be n'ei de doça era causa...!

OFELIA Qué didetz, senhor?

HAMLET Arren.

OFELIA Pro se ve qu'ètz de hèsta.

HAMLET Qui, jo?

OFELIA Òc, senhor.

HAMLET Qu'ac hèsqui sonque entà divertir-vos. E a tot darrèr, qué li cau hèr a un òme senon víuer alègre? Guardatz ara mia mair se guaire contenta s'està, e eth mèn pair moric ager.

OFELIA Ep! non, senhor, que ja hè dus mesi.

HAMLET Tant ja? Ò!, donques voi vestir-me tot d'eraud, e que se hèsque a vier eth diable eth dòu. Mon Diu! Dus mesi hè que moric, e encara s'en bremben d'eth? D'aguesta manèra ja se pòt demorar qu'era memòria d'un gran òme lo subervisque lèu miei an; pro que li calie auer estat fondador de glèises, pr'amor que se non, pera Santa Vèrge, non i aurà arrés que se'n brembe d'eth, coma deth shivau de pau que d'eth diden aqueth epitafi:

Ja se moric eth shivalet de pau,

e ja lo desbrenbèren tanlèu se moric.

(Sonen trompetes, e comence era scèna muda. Gessen eth duc e era duquessa, qu'ac haràn es comics prumèr e dusau; en trapar-se se saluden e abracen afectuosament; era s'ajulhe mostrand eth màger respècte; eth se lhèue e apue eth cap sus eth pièch dera sua esposa. S'ajace eth duc sus un lhet de flors, e era se retire en veder-lo esclipsat. Ges eth tresau comic, que hè eth papèr de Luciano, nebot deth duc, s'aprèsse, li trè ath duc era corona, la pune, li vèsse ena aurelha ua quantitat de licor qu'amie en un

saler e, hèt aquerò, se'n va. Torne era duquessa, e en trapar mòrt ath sòn marit, hè veir un gran sentiment. Ges Luciano damb dus o tres que l'acompanhen, e hè senhaus de dolor; mane retirar eth cadavre, e demorant-se solet damb era duquessa, la sollicite e l'aufrís presents; era se resistís un shinhau e lo mesprède, mès, fin finau, admet eth sòn amor. Se'n van).

OFELIA   Qué vò díder aquerò, senhor?

HAMLET   Aquerò qu'ei un assassinat amagat, e anóncie grani malastres.

OFELIA   Çampar, era scèna muda contie er argument deth drama.

SCÈNA XII

(Comic quatau e es auti)

HAMLET Ara mo'n saberam per çò que digue aquest actor; es comics non pòden carar un secret, qu'ac conden tot.

OFELIA Mos diderà aquest çò que signifie era scèna qu'auem vist?

HAMLET Òc, plan, e quinsevolh auta scèna que li digatz. Se non vos avergonhatz de representar-l'ac, eth non s'avergonharà de dider-vos çò que signifie.

OFELIA Be n'ètz, be n'ètz de dolent! Mès deishatz-me tier atencion ara pèça.

COMIC 4au

*Umilament vos demanam
qu'escotetz aquesta tragèdia,
dissimulant es fautes
que i aje en nosati e en era.*

HAMLET Ei aquerò prològ, o un fausnòm d'anèth?

OFELIA Be n'a estat de cuert!

HAMLET Huec de palha, coma er amor de hemna.

SCÈNA XIII

(Comic prumèr, comic dusau e es auti)

COMIC 1èr Que ja a hèt trenta tors eth car de Febo as ondades salades de Nereo e ath glòb dera tèrra, e trenta còps damb lum prestada an alugat eth soler dotze lues, en tors repetidi, dempús de qué eth diu der amor e eth maridatge mos estaquèren, entara nòsta felicitat, damb un nud sant eth còr e eth còth.

COMIC 2auE ò!, volgue eth cèu qu'autrestanti tors ara lua e ath solei, senhor, compdem abans qu'eth huec d'aguest amor s'amorte. Mès qu'ei era mia pena inconsolabla en veder-vos, dolorós, trist e tan desparièr ad d'aqueth que siguéretz... Timida que maufidi... Mès tota era mia afliccion bric vos trebole; qu'en pièch femenin arribe enquiar excès eth temor e er amor. Aquiu s'estan ena madeisha proporcion ambdues afeccions, o non n'a deguna, o se combinen aguesta e aquera damb eth màger extrèm. Guaire n'ei de gran er amor qu'a vos m'incline, es pròves ac dideràn, que les è balhades; donques que tau ei eth mèn temor. S'un fin aimant, sense motiu, dilhèu visque en temor, era qu'en veder-vos atau tota era son temors, fòrça gran amor amiarà en sòn pièch.

COMIC 1èr Òc, me cau deishar-te, estimada mia; que non i a mès remèdi; cedirà lèu lèu ara mòrt es mies fòrces fatigades; tu viueràs, gaudint deth present e der amor dera tèrra. Dilhèu alavetz un digne espòs...

COMIC 2auNon, balhatz-les ath silenci aguesti anóncies. Jo? Donques, non serien traïson colpabla en jo taus afeccions? Jo un nau espòs? Non, era que s'autrege ath dusau senhor, aucic ath prumèr.

HAMLET Aquerò qu'ei chuc d'absinti.

COMIC 2auMotius d'interès dilhèu induïssen a renauir es nuds de maridatge, non motius d'amor, jo costaria ua dusau mòrt ath mèn defuntat marit, quan deth nau espòs recebessa en lhet noviau amorosi punets.

COMIC 1èr Que non è cap de dobte de qué eth còr te dicte çò qu'assegures aué; que credem aisit complir çò prometut, e de manèra aisida se trinque e se desbrembe. Es desirs der òme que son sometudi ara memòria, que neish actiua e s'aflaquís lèu lèu. Atau penge dera arrama eth frut, e atau madur, sense possada d'autú, se despenge dempús. Difícilament mo'n brebmam

d'amiar a tèrme promeses hètes a nosati madeishi, pr'amor qu'en cessar era passion, cèsse er engatjament. Quan dera afliccion e dera alegria se padeguen es impulsis violents, damb eri s'esbugassen es idies que dèren lòc, e eth mès leugèr dobte mude eth plaser en desirs, e en arridalhes es planhs. Amor, coma era sòrt, qu'ei inconstant: qu'en aguest mon, a tot darrèr, arren i a etèrn, e encara s'ignore s'eth mane ara fortuna, o aguesta cedís ar emperi der amor. S'eth poderós deth lòc sublim què, l'abandonen dempús toti es que gaudiren deth sòn favor; s'eth praube puge ena prosperitat, aqueri que sigueren es sòns enemics procuren era sua amistat (e er amor seguís ara fortuna en aquerò) que jamès li manquen amics ath venturós, ne ath praube decepcions e mensprètz. Per camin desparièr se filen eth destin der òme e es sues afeccions, e solet en eth era voluntat ei liura, encara que non era execucion; e atau er eveniment esbugasse toti es nòsti projèctes. Tu me prometes non rénder a ua nauèra joata era tua libertat... Agustes idies, ai!, moriràn tanlèu me veigues mòrt.

COMIC 2au Qu'eth solei me remisque es lums, fruts era tèrra, sense pòsa ne plaser viua en tot morir, desesperada e en preson escura, qu'era sua taula envege ar ermita austèr; totes es penes qu'entristissen era animositat, trebolen totes era fin des mèn desirs e les esbaucen, que no trapa cap tranquillitat en nunlòc damb desir etèrn; se, ja defuntat eth mèn prumèr espòs, dusaus nòces perfida celèbra.

HAMLET S'era non complisse çò que promet...

COMIC 1èr Que jurèes fòrça... gaudir de solitària quietud.; rendut senti ara fatiga eth mèn esperit. Permet que quauqua part l'autreja ath saunei des shordaires ores.

(S'ajace en un lhet de flors)

COMIC 2au Qu'eth te padegue damb tranquil repaus, e jamès eth cèu, en union tan erosa, barrege es penes. *(S'en va)*

HAMLET E ben, senhora, qué vos semble era pèça?

GERTRUDIS Me semble qu'aguesta hemna promet massa.

HAMLET Òc, mès ac complirà.

CLAUDI Vo'n sabetz ben der argument? A bèra causa que posque herir?

HAMLET Non, senhor, non. Que tot aquerò ei pura ficcion; un podom... simulat; mès mau exemple, tè!, non, senhor.

CLAUDI Com se titole aquest drama?

HAMLET *Eth Param.* Plan que òc... qu'ei un titol metaforic. En aquesta pèça se tracte d'un omicidi cometut en Viena... eth duc se cride Gonzago, e era sua hemna Baptista... Que ja, ja ac veiratz de seguit... Ò! Qu'ei un embolh maudit! E qué se passe? A V. M. e a jo, que non amiam culpable er anim, non mos pòt incomodar, ath rossin qu'ei plen de nafres li harà dar còps de pè; mès erosament nosati non auem eth lomb nafrat.

SCÈNA XIV

(Comic tresau e es auti)

HAMLET Aguest que ges ara se cride Luciano, nebot deth duc.

OFELIA Vos que suplitz perfectament era manca deth cor.

HAMLET E enquia e tot poiria servir d'interpret entre vos e eth vòste aimant, se vedessa botadi en accion ambdues mariòtes.

OFELIA Vai, qu'auetz ua lengua que talhe!

HAMLET Damb ua bona alendada que balhetz, se li trè eth talh.

OFELIA Qu'ei aquerò; tostemp de mau en peyor.

HAMLET Atau hèt看 vosates ena eleccion deth marit: de mau en peyor... Comença, assassin... Dèisha de méter aguest gèst de condemnat, e comença. Au...! Eth corbàs grailaire que ja cride resvenja.

COMIC 3au Neri projectes, braç ja prèst a executar-les, podom oportun, lòc luenhant, favorable eth temps, e arrés que l'observe. Tu, extrèt dera prigonda net en silenci, atròç podom compausat de mortaus èrbes (invocada Proserpina); infectades tres còps, e d'auti tres còps exprimides dempús, servís ath mèn assag; pr'amor qu'ara tua activitat magica, orribla, era fòrça vitau cedís tan prèst.

(S'aprèssen a on s'està, dormint, eth comic lèr; daurís un saler, e li vèsse ua part de licor ena aurelha)

HAMLET Vedetz? Ara l'empodoe en jardin pr'amor de panar-li era corona. Eth duc se cride Gonzago... Qu'ei ua istòria vertadèra e vie escrita en plan bon italian. Lèu vieratz se com era hemna de Gonzago s'enamored assassin.

(Se lhèue Claudi plen de ràbia. Gertrudis, es cavalièrs, daunes e acompanhada hèn madeish e se'n van sivans ac indique eth dialòg)

OFELIA Eth rei se lhèue.

HAMLET Qué, li hè pòur un huec aparent?

GERTRUDIS Qué vos cau, senhor?

POLÒNI Non passetz tà dauant, deishatz-ac.

CLAUDI Hètz-vos a vier lums. Anem-mo'n d'aciu.

TOTI Lums! Lums!

SCÈNA XV

(Hamlet cante aguesti vèrsi en votz baisha, e represente es que seguissen dempús. Es comics prumèr e tresau s'estaràn retiradi en un extrèm deth teatre demorant es sues ordes)

HAMLET

*Eth cèrvi herit plore,
e eth cabiròu non tocat
de flècha volaira,
cor peth prat;
dormís aqueth, e a malora
vedetz ad aguest desvelhat;
autant desordenat va eth mon.*

E didetz-me, senhor mèn: s'en futur era fortuna me tractèsse mau, damb aguesta gràcia qu'è entara musica e un bòsc de plumes en cap, un parelh de laci provençaus enes mies sabates ralhades, non poirietz hèr-me lòc en un cor de comediants?

HORACI   Papèr regular.

HAMLET   Regular? Excellent.

*Tu sabes, Damon estimat,
qu'aguesta nacion a perdut
ath madeish Jove e violent
tiran l'a succedit
en tron mau auut,
un... qué diderè jo? un... grapaud.*

HORACI   Pro qu'auries pogut salvar era consonància.

HAMLET   Ò!, eth mèn brave Horaci, guaire aqueth esperit didec ei massa cèrt. Ac as vist ara?

HORACI Òc, senhor, pro qu'ac è vist.

HAMLET Quan se tractèc deth podom?

HORACI Pro, pro qu'ac observè alavetz.

HAMLET A! Que voleria un shinhau de musica (*As comics*): hètz-me a vier ues fläutes... S'ath rei non li shaute era comèdia, serà, solide, pr'amor que... pr'amor que non li shaute. Que vengue un shinhau de musica.

SCÈNA XVI

(Hamlet, Horaci, Ricard, Guilhèm)

GUILHÈM Senhor, permeteratz que vos diga ua paraula?

HAMLET E enquia e tot ua istòria.

GUILHÈM Eth rei...

HAMLET Plan ben, qué li cau?

GUILHÈM Que s'a retirat en sòn quarto damb fòrça inquietud.

HAMLET Peth vin, non?

GUILHÈM Non, senhor, pera colèra.

HAMLET Non serie mès avient anar a condar-l'ac ath mètge? Non vedetz que se jo me boti en aquerò de hèr-li purgar aguest umor biliós, pòt èster que se l'aumente?

GUILHÈM Ò, senhor, balhatz bèth sens ad aquerò que didetz, sense hèr veir que non vo n'encuedatz de çò que vengui a dider-vos.

HAMLET Qu'èm d'acòrd. Contunha, donc.

GUILHÈM Era reina, vòsta mair, plia de gran afliccion, me mane a cercar-vos.

HAMLET Que sigatz planvengut.

GUILHÈM Aguesti compliments que non an arren de sinceritat. Se voletz balhar-me ua resposta senada, complirè er encargue dera reina; se non, que serà pro retirar-me e demanar-vos perdon.

HAMLET Donques, senhor, que non posqui.

GUILHÈM Com?

HAMLET Me demanes ua resposta, e era mia rason qu'ei un shinhau aflaquida: ça que la, resonerè dera manèra que posca a guaire me preguntes, o melhor dit ad aquerò qu'era mia mair me pregunte. Atau, donc, que non i a arren a híger ad aquerò. Anem ath cas. Tu as dit qu'era mia mair...

RICARD Senhor, çò que ditz ei qu'eth vòste anament l'a aumplit de suspresa e estonament.

HAMLET Ò meravilhós hilh, qu'atau a pogut aclapar ara sua mair! Mès, ditz-me, aquest estonament non s'a hèt a vier ua auta conseqüència? Non i a quauquarren mès?

RICARD Solet que desire parlar-vos ena sua cramba abans que vos retiretz.

HAMLET L'aubedirè, que siguec dètz viatges era mia mair. Amies cap aute negòci entà tractar damb jo?

RICARD Senhor, jo me'n brembi de qué en d'auti tempsi m'estimàuetz fòrça.

HAMLET E ara tanben. T'ac juri per aquestes mans menspredables.

RICARD Mès, quin pòt èster eth motiu dera vòsta indisposicion? Aquerò, plan, ei barrar vos madeish es pòrtes ara vòsta libertat, en non voler comunicar damb es vòsti amics es malurs que sentetz.

HAMLET Que sò fòrça arreculat.

RICARD Com ei possible, quan auetz eth vòt deth rei madeish entà succedir-li en tron de Dinamarca?

HAMLET Òc, mès tant que creish era èrba... Que ja ei un shinhau vielh eth tau arrepervèri. A! Que ja son aciu es flaütes.

SCÈNA XVII

(Comic tresau e es auti)

HAMLET Deishatz-me que ne veiga ua... Entà qué m'i cau anar aquiú?
(Guilhèm e Ricard s'aprèssen a Hamlet damb gèst obsequiós, en tot seguir-lo entà aquiú a on va, enquia qu'en veir eth sòn anug se hèn enlà)
Semble que me vòs hèr quèir en un param, segontes me cerques pertot.

GUILHÈM Ja veigui, senhor, que s'eth desir de complir damb era mia obligacion me hè gausat, dilhèu er amor que vos tengui me hè grossièr tanben e inoportun.

HAMLET Que non compreni aquerò. Vòs tocar aguesta flaüta?

GUILHÈM Jo que non posqui, senhor.

HAMLET Au!

GUILHÈM De vertat que non posqui.

HAMLET T'ac supliqui.

GUILHÈM Mès, qu'ei non sai arren de tot aquerò....

HAMLET Qu'ei mès aisit qu'estirar-se en tèrra. Guarda, bota eth pòdo e es auti dits segontes convengue sus es traucs, boha damb era boca, e veiràs quin son mès polit que ges. Ves? Agesti que son es punts.

GUILHÈM Plan ben, mès se non les sai tier entà produsir armonia... Qu'ei que non m'en sai d'aguest art...

HAMLET Guarda, donc, en quina baisha opinion me ties. Tu me vòs tocar, presumisses de conéisher es mèns registres, sages de trèir çò de mèns intim des mèns secrets, vòs hèr que sone deth mèns grèu enquiath mèns agudent des mèns tons; e vaquí aguest petit esturment, capable d'excellentes votzes e d'armonia, que tu non pòs hèr sonar. E te penses que se me pòt tocar a jo de manèra mèns aisida qu'ua flaüta? Non, da-me eth nòm der esturment que volgues: per mèns que lo maneges e te fatigues, jamès artenheràs hèr-li produsir eth mendre son.

SCÈNA XVIII

(Polòni e es auti)

HAMLET Ò! Que Diu t'age.

POLÒNI Senhor, era reina volerie parlar-vos de seguit.

HAMLET Non ves aqui aquera broma que se retire a un camèl?

POLÒNI Plan, atau ena mida que semble un camèl.

HAMLET Donques ara que me semble ua panquèra.

POLÒNI Plan que òc, ara se retire a ua panquèra.

HAMLET O a ua balena.

POLÒNI Ei vertat, òc, a ua balena.

HAMLET Donques de seguit vierè a veir ara mia mair. Autant haràn aguesti, que me haràn tornar hòl de vertat. Que vierè, vierè de seguit.

POLÒNI Atau l'ac diderè.

HAMLET De forma facila se ditz: de seguit vierà... Deishatz-me solet, amics.

SCÈNA XIX

HAMLET Aguest qu'ei er espaci dera net avient entàs maleficis. Aguesta qu'ei era ora que se daurissen es cementèris, e eth lunfèrn alende contagis entath mon. Ara poiria jo béuer sang cauda; ara poiria executar taus accions, qu'eth dia s'estrementisse en veder-les. Mès que vau a veir ara mia mair. Ò, còr! non volgues desconéisher ara natura, ne perméter qu'en aguest fèrm pièch se cale era fèresa de Neron. Dèisha-me èster crudèu, mès non parricida. Eth punhau que l'a de herir que sigue enes mies paraules, non ena mia man; que dissimulen eth còr e era lengua; siguen quines siguen es execracions que pronóncia contra era, jamès, jamès era mia amna sollicitarà que se complisquen.

SCÈNA XX

Gabinet

(Claudi, Ricard, Guilhèm)

CLAUDI Non, que non lo voi aciu, ne ei convenient entara nòsta seguretat deishar liure eth camp ara sua holia. Premanitz-vos, donc, e harè que de seguit vos ac apraien entà qu'eth vos acompanhe entà Anglatèrra. Er interès dera mia corona non permet ja expausar-me a un risque tant immediat, que creish cada moment enes sòns accèssi de deméncia.

GUILHÈM De seguit premaniram era nòsta marcha. Eth mès sant e religiós temor qu'ei aqueth que procure era existéncia de tanti individús qu'era sua vida depen de V. M.

RICARD S'ei era obligacion d'un particular deféner era sua vida de quinsevolh ofensa, mejançant era fòrça e er art, guaire mès ne serà salvar aquera que s'està era felicitat publica? Quan arribe a mancar eth monarca, non se morís eth solet, senon que ara manèra d'un torrent se hè a vier damb eth tot çò que l'entornege, coma ua grana arròda plaçada en çò de mès naut deth monte, qu'as sòns enòrmes arrais i son estacades nombroses pèces menores, que s'arribe a quèir, non i a cap d'eres, ne enquia e tot era mès petita de totes, que non patisque madeish en esbauçament totau. Jamès eth sobeiran exale un alend, sense ahiscar ena sua nacion un planh generau.

CLAUDI Vos prègui que vos premanigatz sense demora entath viatge. Que voi estacar aquest temor, qu'ara camine massa liure.

ES DUS Que vam a aubedir-vos ath mès córrer.

SCÈNA XXI

(Claudi, Polòni)

POLÒNI   Senhor, que ja se file entath quarto de sa mair. Vau a amagar-me darrèr des ridèus entà veir er eveniment. Qu'ei segur qu'era lo repotegarà fòrtament; e coma vos madeish auetz observat plan ben, qu'ei convenient que i sigue, entà enténer era convèrsa, quauquarrés mès que sa mair, que naturauments l'a d'èster parciau, coma les passe a totes. Estatz-vos, adishatz; jo tornarè a veder-vos abans que vos retiretz, pr'amor de dider-vos çò que s'age passat.

CLAUDI   Gràcies, estimat Polòni.

SCÈNA XXII

CLAUDI Ò, era mia colpa qu'ei atròça! Era sua flaira que puge entath cèu amiant, damb era, era malediccion mès terribla; era mòrt d'un frair. Que non posqui retirar-me a pregar, encara qu'ac saja de hèr ara valenta; qu'ei mès fòrt qu'era mia volontat eth delicte que l'esbauce. Coma er òme que criden dues obligacions, me posi a considerar per quina començarè prumèr, e non me decidisqui per deguna... Mès s'aguest braç execrable siguesse encara mès tacat ena sang frairau, mancarà enes cèus pietosi pro proja entà tornar-lo candid coma era nhèu madeisha? De qué servís era misericòrdia, se se remís a veir eth ròstre deth pecat?

Qué i a ena oracion senon aquera duplicada fòrça, capabla de sostier-mos quan vam a quèir, o d'aquerir-mos eth perdon quan auem queigut? Òc, lheuare es mèns uelhs entath cèu, e quedarà esfaçada era mia colpa... Mès, quina sòrta de pregària me calerà tier? Desbremba, Senhor, desbremba er horrible omicidi que cometí... A!, que serà impossible, tant que visca tient es objèctes que me determinèren ara malesa: era mia ambicion, era mia corona, era mia esposa... Poirà meritarse eth perdon quan encara existís era ofensa? En aguest mon maumetut se passe soent qu'era man delinquent, vessant er aur, aluenhe ara justícia e corromp damb presents era integritat des leis; non atau en cèu, qu'aquiu non i a enganha, aquiu campen es accions umanes tau qu'eres son, e mos vedem possadi a manifestar totes es nòstes fautes sense desexcusa, sense cap trebuc... Plan, donc, se qué me cau hèr?... Sagem çò que pòt hèr era penedença... e qué non poirà?... Mès qué a de poder damb aqueth que non se pòt empenaïr? Ò situacion malerosa! Ò, consciéncia, ennerida damb ombres de mòrt! Ò amna mia empresuada! que coma mès t'esdegues a èster liura, mès demores oprimida. Angels, ajudatz-me! Sajatz en jo eth vòste poder. Que se doblen es mèns jolhs fòrts; e tu, còr mèn de fibres d'acèr, hè-te mofle coma es nèvis d'un mainatge que ven de néisher. Tot, tot se pòt apraiar.

(S'ajulhe e apue es braci e eth cap en un fautulh)

SCÈNA XXIII

(Claudi, Hamlet)

HAMLET Aguesta qu'ei era escadença avienta. Ara ei en tot pregar, ara l'aucisqui...

(Trè era espada, hè quauqui passi en un gèst de herir-lo; s'arture, e se retire un aute còp entara pòrta) E atau se n'anarà entath cèu... e ei aguesta era mia resvenja?. Non, reflexionem. Un marrit assassine ath mèn pair, e jo, eth sòn solet hilh, l'asseguri ath maufactor era glòria; non ei aquerò, en sòrta de castig, un prèmi e ua recompensa? Eth susprenec ath mèn pair acabadi es desordes dera taulejada, caperat de mès colpes que flors en mes de Mai... Qui sap, senon Diu, er estret compde que li calec balhar? Mès, sivans concep era nòsta rason, era senténcia qu'aurà estat terribla. E demorarè resvenjat autrejant-li ad aguest era mòrt, precisament quan purifique era sua amna, quan se premanís entara partença? Non, espada mia, torna entath tòn lòc, e demora ua auta escadença entà executar mès terrible còp. Quan sigue ocupat en jòc, quan renegue coleric, o dormisque embriac, o s'abandone as plasers incestuosi en lhet, o comete accions contràries ara sua sauvacion, heris-lo alavetz; que quèigue precipitat ena prigondor e qu'era sua amna quede nera e maudita, coma eth lunfèrn que l'a de recéber. *(Engaine era espada)*. Era mia mair me demore. Marrit, aguesta medecina, que te retarde era malautia, non evitarà era tua mòrt.

SCÈNA XXIV

CLAUDI   Es mies paraules pugen entath cèu, es mies afeccions demoren ena tèrra. (*Se lhèue damb agitacion*) Paraules sense afeccions jamès arriben enes aurelhes de Diu.

SCÈNA XXV

Cramba dera reina

(Gertrudis, Polòni, Hamlet)

POLÒNI Qu'arribarà de seguit. Mostratz-li fermetat; didetz-li qu'es sues holies an estat massa gausades e intolerables, qu'era vòsta bontat l'a protegit, en tot hèr intercession entre eth e era injusta indignacion que costèc. Jo, mentretant, retirat aciu, salvarè silenci. Parlatz-li damb libertat, vos ac prègui.

HAMLET *(Cridant de laguens estant)* Mair! Mair!

GERTRUDIS Atau vos ac prometi; que non cranhi arren. Ja l'enteni arribar. Retira-te.

(Polòni s'amague darrèr d'uns ridèus)

SCÈNA XXVI

(Gertrudis, Hamlet, Polòni)

HAMLET Qué manatz, senhora?

GERTRUDIS Hamlet, que ties plan ofensat a ta pair.

HAMLET Mair, que tietz plan ofensat ath mèn.

GERTRUDIS Vene, vene aciu; tu que me responses damb lengua deslirotada.

HAMLET Que vengui, que vengui aqui... e vos me preguntatz damb lengua perversa.

GERTRUDIS Qué vò díder aquerò, Hamlet?

HAMLET E qué vò díder aquerò, mair?

GERTRUDIS Te'n desbrembes de se qui sò?

HAMLET Non, pera crotz benedida que non m'en desbrembi. Ètz era reina, maridada damb eth frair deth vòste prumèr espòs, e... pro que non siguesse atau!... Tè! Qu'ètz era mia mair.

GERTRUDIS Plan ben. Jo te botarè dauant d'aqueth que te harà parlar damb mès sen.

HAMLET Vietz *(Hamlet, cuelhent dera man a Gertrudis la hè a sèir)*, seiguetz, e non gesseratz d'aciu, non vos botjaratz, sense que vos meta un miralh ath dauant qu'en eth veigatz çò de mès amagat dera vòsta consciència.

GERTRUDIS Qué sages de hèr ara? Me vòs aucir?... Qui m'ajudarà? Cèus!

(En veir Gertrudis era extraordinària agitacion de Hamlet en sòn ròstre e enes sues accions, cranh que la va a aucir, e cride espaurida demanant ajuda. Polòni vò gèsser d'aqui a on ei amagat, e dempús s'arture. Hamlet se n'encuede de qué es ridèus se botgen, sospeche que Claudi ei amagat ath sòn darrèr, trè era espada, da dues o tres estocades sus era bonha que trape, e seguís parlant damb sa mair).

POLÒNI Ajuda, demana ajuda...ò!...

HAMLET Qué ei aquerò?... Un arrat... Moric... Un ducat que ja ei mòrt.

POLÒNI Ai de jo!

GERTRUDIS Qué as hèt?

HAMLET Arren... Jo qué me sai?... se serie eth rei?

GERTRUDIS Quina accion tan precipitada e sagnosa!

HAMLET Qu'ei vertat, mair mia, accion sagnosa, e lèu tant orribla coma era d'aucir a un rei e maridar-se dempús damb eth sòn frair.

GERTRUDIS Aucir a un rei?

HAMLET Òc, senhora, aquerò è dit. (*Lhèue eth ridèu, e apareish Polòni mòrt en solèr.*) E tu, miserable, temerari, endravat hòl... Adishatz. Jo t'auí per ua auta persona de mès consideracion. Guarda eth prèmi qu'as guanhat; vaquí eth risque qu'a eth massa curiosèr... (*Tornant a parlar damb Gertrudis, que la hè a sèir de nauèth*). Non, non torçatz es vòstes mans... Seguitz aciu, e deishatz que jo vos tòrça eth còr. Atau m'ac cau hèr, s'ei que non l'auetz format damb impenetrabla pasta, o s'es costums maudits non l'an convertit en un mur de bronze opausat a tota sensibilitat.

GERTRUDIS Se qué hi jo, Hamlet, entà que damb tau aspror m'escarnisques?

HAMLET Ua accion que mascare era pèth porporada dera modéstia, e autrege nòm d'ipocresia ara vertut; agarre es flors deth beròi front d'un innocent amor, plaçant un vesicatòri en era; que hè mès perfids es vòts conjugaus qu'es promeses deth trichaire; ua accion qu'esbauce era bona fe, amna des contractes, e convertís era inefabla religion en ua complicacion frivòla de paraules; fin finau, capabla d'alugar en ira eth ròstre deth cèu, e transformar damb orrible desorde aguesta solida e artificiosa maquina deth mon, coma se s'apressèsse eth sòn finau temut.

GERTRUDIS Ai de jo! E quina accion ei aguesta, qu'atau exclames en anonciar-la coma espaventosa votz de tròn?

HAMLET Vaquí presentes en aguesta e en aguesta auta pintura (*en tot senhalar as dus retraits que i aurà ena paret, un deth rei Hamlet, e er aute*

de Claudi) es retraits de dus frairs. Vaquí quanta gràcia i auie en aqueth ròstre! Es peus deth solei, eth front coma eth madeish de Jupiter, era sua guardada imperiosa e menaçaira coma era de Mart, era sua gentileza semblabla ara deth messatgèr Mercuri quan campe sus ua montanha qu'eth sòn cimalh arribe enquiath cèu. Polida combinacion de formes, a on cadun des dius estampèc eth sòn caractèr, pr'amor de qué eth mon admirèsse tantes perfeccions en un òme solet. Aguest que siguec eth vòste espós. Vaquí, ara, ath que seguís. Aguest qu'ei eth vòste espós, que coma eth cabelh damb mascaron destrusís era santat deth sòn frair. Lo vedetz ben...? Ne lo podetz cridar amor, pr'amor qu'ara vòsta edat es bolhs dera sang son ja tèbes e aubedients ara prudéncia; e quina prudéncia baisharie d'aqueth estat enquiad aguest? Sentits pro que n'auetz, que se non siguesse atau, non aurietz afeccions; mès aguesti sentits que deuen patir ua letargia prigonda. Era deméncia madeisha non poirie calar-se en tant error; ne era frenesia tiranize damb tau excès es sensacions que non rèste pro sen entà saber causir entre dus objèctes qu'era sua diferéncia ei tan visibla... Quin esperit infernau vos podec enganhar e eishorbar atau? Es uelhs sense eth tacte, eth tacte sense es uelhs, era sentida solet, ua fèbla porcion de quinsevolh sentit aurie estat pro entà impedir tau estupiditat... Ò modéstia! e non te rogisses? Infèrn rebèl! s'atau poderes usclar es medoths d'ua matrona, permet, permet qu'era vertut ena edat juvenila sigue docila coma era cera, e se liquide enes sòns pròpris huecs; e que non s'invòque ara pudor entà resistir era sua violéncia, pr'amor qu'eth gèu madeish damb tau activitat s'alugue, e ei ja er enteniment que prostituís ath còr.

GERTRUDIS Ò, Hamlet, non seguisques... Es tues rasons me hèn a calar era vista ena mia consciéncia, e veigui aqui es mès neres e grossières taques que dilhèu jamès se poirà esfaçar.

HAMLET E estar-se atau entre eth pudesenc sudor en un lhet incestuós, avilida en corrupcion, prodigant amorasses d'amor en aquera sentina impura!!

GERTRUDIS Qu'ei pro, qu'ei pro, qu'aguestes paraules coma agudents punhaus herissen es mies aures... Qu'ei pro, estimat Hamlet.

HAMLET Un assassin... un marrit... vil... inferior mil còps ath vòste defuntat espós... escarni des reis, panaire der emperi e deth comandament, que panèc era preciosa corona, e se la sauvèc ena pòcha.

GERTRUDIS   Qu'ei pro.

SCÈNA XXVII

(Gertrudis, Hamlet, era ombra deth rei Hamlet)

HAMLET Un rei de carnaval... Ò, esperits celestiaus! defenetz-me, caperatz-me damb es vòstes ales... Se qué vòs, venerada ombra?

GERTRUDIS Ai! qu'ei capvirat.

HAMLET Vietz dilhèu a inculpar era negligéncia deth tòu hilh, qu'aflaquit pera pietat e er endarreriment, desbrembe era importanta execucion deth tòu terrible mandat?... Parla.

ERA OMBRA Non te'n desbrembes. Que vengui a ahiscar de nauèth eth tòu fervor lèu escandit. Mès, ves? Guarda com as aumplit d'estonament a ta mair. Bota-te entre era e era sua amna agitada, e traparàs qu'era imaginacion actue damb màger violéncia enes còssi mès fèbles. Parla-li, Hamlet.

HAMLET En qué pensatz, senhora?

GERTRUDIS Ai! e en qué penses tu, qu'atau taches era vista entà aqui a on non i a arren, rasant damb er aire incorporau?... Tota era tua amna s'a passat enes tòus uelhs, que se botgen orribles; e es tòus peus, que penjauen, en tot aquerir vida e moviment, se quilhen e lhèuen coma eth soldat que desvelhe ua sobta alarma. Hilh dera mia amna! Ò! vessa sus er arderós huec dera tua agitacion era paciéncia hereda... A qui guardes?

HAMLET Ada eth, ada eth... Vedetz quina esblancossida lum hè a veir? Eth sòn aspècte e eth sòn dolor serien pro entà esmòir es pèires.... Ai!, non me guardes atau; non se passe qu'aguest malerós ròstre esbauce es mès destins crudèus, non sigue qu'en excecudar-les enganhe es mejans e en sòrta de sang se vèssen lèrmes.

GERTRUDIS A qui li dides aquerò?

HAMLET Non vedetz arren aqui?

GERTRUDIS Arren, e veigui tot çò que i a.

HAMLET Ne entenéretz arren, tanpòc?

GERTRUDIS Arren mès que çò que parlam nosati.

HAMLET Guardatz, aquíu... Lo vedetz?... Ara se'n va... Eth mèn pair... damb eth vestit madeish que vestie... Vedetz per a on va?... Ara qu'arribe en portau.

SCÈNA XXVIII

(Gertrudis, Hamlet)

GERTRUDIS Tot qu'ei un efècte dera fantasia. Eth desorde que patís eth tòn esperit còste aguestes illusions vanes.

HAMLET Desorde? Eth pos, coma eth vòste, bategue damb intervau regular, e anóncie madeisha salut enes sons compassi... Arren de çò qu'è dit ei holia. Hètz-ne era pròva, e veiratz com vos repetisqui guaires idies e paraules vengui de proferir, e un hòl non ac pòt hèr. A, mair mia! coma favor vos demani que non apliquetz ena amna aguesta oncion vantaira, en creir qu'ei era mia holia era que parle, e non eth vòste delicte. Damb aguesta medecina artenheratz sonque irritar era part herida, aumentant era nafra pudesenca qu'interiorament la corromp... Cohessatz ath cèu era vòsta colpa, ploratz eth passat, previetz eth futur, e non estenez eth benefici sus es males èrbes entà que prospèren fòrtes. Desencusatz aguest aleujament ara mia vertut, pr'amor qu'en aguesta delinqüenta edat era vertut madeisha li cau demanar perdon ath vici, e enquia e tot entà hèr-li ben lo vante e li prègue.

GERTRUDIS Ai, Hamlet! Tu qu'esbocines eth mèn còr.

HAMLET De vertat? Donques hètz enlà de vos aquera part mès damnatjada, e viuetz damb era que quede mès innocenta. Bona net... Mès non tornetz entàh lhet deth mèn oncle. Se non auetz vertut, aumens hètz a veir que l'auetz. Eth costum, aqueth monstre qu'esbauce es inclinacions e afeccions dera amna, s'en tot çò d'aute ei un dimòni, dilhèu ei un àngel quan sap autrejar as bones accions ua cèrta facilitat que damb era insensiblement les hè a semblar innates. Tietz-vos aguesta net; aguest esfòrç vos harà mès aisida era pròplèu abstinéncia, e era que vengue dempús la traparatz encara mès aisida. Eth costum qu'ei capable d'esfaçar era madeisha impression dera natura, reprimir es males inclinacions e aluenhar-les de nosati damb meravilhós poder. Bona net, e quan aspiretz de vertat ara benediccion deth cèu, alavetz jo vos demanarè era vòsta benediccion... Eth malastre d'aguest òme (*hè eth senhau de cargar damb eth còs de Polòni; mès deishant-lo en solèr un aute còp torne a parlar damb Gertrudis*) m'afligís en extrèm; mès, Diu qu'ac a volut atau: ada eth l'a castigat damb era mia man, e a jo tanben en precisar-me a èster er

esturment deth sòn anug. Jo l'amiarè entà on convengue e saberè justificar era mòrt que li balhè. Qu'ei pro. Bona net. Pr'amor que sò pietós, me cau èster crudèu; vaquí eth prumèr mau cometut, mès encara ei màger eth que dempús s'a d'executar... A!, escotatz ua auta causa.

GERTRUDIS   Quina ei? Qué me cau hèr?

HAMLET   Non hèr arren de tot çò que vos è dit, arren. Permetetz qu'eth rei, holat damb eth vin, vos amie de nauèth entath lhet, e aqui vos amorasse sarrant lasciu es vòstes caròles, e vos tempte eth pièch damb es sues marrides mans, e vos pune damb boca nera. Arregraïda, alavetz, declaratz-li tot çò que hè ath cas: didetz-li qu'era mia holia non ei vertadèra, que tot ei un artifici... Òc, didetz-l'ac; pr'amor que com serie possible non dider-l'ac? Anatz, e a maugrat dera rason e deth secret, dauritz era gàbia sus eth tet dera casa e hètz qu'es audèths vòlen; e madeish qu'eth monard (tant amic de hèr experiéncias), botatz eth cap en param, damb eth risque de perir en eth madeish.

GERTRUDIS   Non, non te cau pòur; pr'amor que s'es paraules se formen der alend e aguest anóncie vida, non i a vida ne alend en jo entà repetir tot çò que m'as dit.

HAMLET   Sabetz que me cau anar entà Anglatèrra?

GERTRUDIS   A! que ja ac auia desbrenbat. Òc, qu'ei causa decidida.

HAMLET   Me n'è sabut de qué i a cèrtes cartes sagerades, e qu'es mèns dus condisciples (que d'eri me fidarè coma de vibòra verinosa) son es encargadi d'amiar eth messatge, facilitar-me era marcha e amiar-me entath precipici. Mès jo les deisharè hèr, qu'ei fòrça agradiu veir volar ath minaire damb eth sòn pròpri hornèu, e mau anaràn es causes o jo hotjarè un pam sonque dejós des sues mines, e les harè sautar enquiara lua. Ò, qu'ei fòrça agradiu quan un coquin estramunque damb un que se'n sap!... Aguest òme que me hè a èster ara eth sòn portaire... (*Vò amiar en braça eth cadavre, e en non podè'c hèr aisidament, l'agarre d'un pè, e se lo hè a vier arrosegant-lo*) l'amiarè arrosegant-lo entara cramba immediata. Mair, bona net... Per cèrt, qu'eth senhor conselhèr (que siguec en vida un charraire impertinent) ei ara ben repausat, ben seriós e taciturn. Anem, amic, que me cau trèir-vos d'aciu e acabar damb aquerò. Bona net, mair.

ACTE IV

SCÈNA I

Salon de palai

(*Claudi, Gertrudis, Ricard, Guilhèm*)

CLAUDI Aguestes alendades, aguesti prigonds somics, que deuen auer bèra causa; ditz quina ei, qu'ei bon que me'n sàpia... a on ei eth tònhilh?

GERTRUDIS Deishatz-mos solets un instant. (*Se'n van Ricard e Guilhèm*). A, senhor, ço qu'è vist aguesta net!

CLAUDI Qué a estat, Gertrudis? Qué hè Hamlet?

GERTRUDIS Emmaliciat ei coma eth mar e eth vent quan pelegen entre eri entà veir se qui ei eth mès fòrt. Trebolat damb era deméncia que l'agite, entenec quauque bronit darrèr deth ridèu; trè era espada, cride: un arrat, un arrat; e ena sua illusion frenetica aucic ath brave ancian que se trapaue amagat.

CLAUDI Funèst accident! Madeish aurie hèt damb jo s'auessa estat aqui. Aguesta desmesura insolenta menace a toti: a jo, a tu madeisha, a toti fin finau. Ò!... e com poiram disculpar ua accion tan sagnosa? Que mo l'imputaràn, plan que òc, a nosati, pr'amor qu'era nòsta autoritat aurie auut de reprimir ad aguest joen hòl, en tot botar-lo en un endret a on ad arrés podesse ofensar. Mès er excessiu amor que l'auem mos a empedit hèr ço que mès convenguie; madeish qu'aqueth que patís ua malautia vergonhosa, que per non declarar-la, permet que l'avale prumèr era substància vitau. E a on a anat?

GERTRUDIS A retirar d'aqui ath defuntat còs, e ath miei dera sua holia plore er error qu'a cometut. Atau er aur mòstre era sua puretat, encara que barrejat dilhèu damb metaus vils.

CLAUDI Anem, Gertrudis, e tanlèu tòque eth solei eth cimalh des montes harè que s'embarque e se'n vage; mentretant mos calerà tier tota era nòsta autoritat e era nòsta prudéncia entà amagar o desencusar un hèt tant indigne.

SCÈNA II

(Claudi, Gertrudis, Ricard, Guilhèm)

CLAUDI Ò, Gilhèm, amics! Anatz ambdús damb bèth un que vos ajude... Hamlet, cèc de frenesia, a aucit a Polòni, e l'a trèt arrossegant-lo deth quarto de sa mair. Anatz a cercar-lo; parlatz-li damb doçor; e hètz-vos a vier eth cadavre ena capèla. Non vos arturetz. *(Se'n van Ricard e Guilhèm)*. Anem, que pensi cridar as nòsti mèts prudents amics pr'amor de hèr-les a saber aguest imprevist malastre, e aquerò qu'è decidit hèr. D'aguesta manèra era calomnia (qu'eth sòn rumor ocupe era extension deth mon, e afuste es sòns verinosi trets damb era eficàcia deth canon ena sua diana) errant aguest viatge eth còp, deisharà eth nòste nòm intacte e herirà solet ath vent insensible. Ò!... Anem-mo'n d'aciu... era mia amna qu'ei plia d'agitacion e terror.

SCÈNA III

Cramba de Hamlet

(Hamlet, Ricard, Guilhèm)

HAMLET Plaçat ja en lòc segur... Mès...

RICARD (*De laguens estant*) Hamlet! Senhor!

HAMLET Quin rambalh ei aguest? Qui cride a Hamlet? ... Ò! Que ja son aciu. (*Gessen Ricard e Guilhèm*)

RICARD Senhor, qué n'auetz hèt deth cadavre?

HAMLET Que ja ei entre eth povàs, que d'eth n'ei parent pròche.

RICARD Didetz-mos a on ei, entà que mo'lo pogam hèr a vier entara capèla.

HAMLET A!... non ac creigatz, non.

RICARD Qué ei çò que non mos cau creir?

HAMLET Que jo posca salvar eth vòste secret, e vos revela eth mèn... E ath delà, qué a de respóner eth hilh d'un rei as preguntes d'un nasejaire palatin?

RICARD Nasejaire me didetz?

HAMLET Òc, senhor, nasejaire; que coma un esponga lèque deth favor deth rei es riqueses e era autoritat. Mès aguesta gent ath finau dera sua carrèra ei quan mielhor servissen ath prince; pr'amor qu'aguest, madeish qu'eth monard, se les bote en un cornèr dera boca; aqui les sauve, e eth prumèr qu'entrèc ei eth darrèr que s'avale. Quan eth rei age de besonh çò que tu (qu'ès ua esponga) l'ages lecat, te cuelh, t'exprimis, e te quedes sec un aute còp.

RICARD Non compreni çò que didetz.

HAMLET Me shaute fòrça. Es rasons suprèmes son roncaments entàs aures pègues.

RICARD Senhor, çò que cau ei que mos digatz a on ei eth còs, e vengatz damb nosati a veir ath rei.

HAMLET Eth còs qu'ei damb eth rei; mès eth rei non ei damb eth còs.
Eth rei vie a èster ua causa, coma...

GUILHÈM Quina causa, senhor?

HAMLET Ua causa que non vau arren... Mès guarda. Pau... Anem a
veder-lo.

SCÈNA IV

Salon de palai

CLAUDI L'è hèt a cridar, e è manat cercar eth cadavre. Be n'ei de perilhós deishar en libertat ad aguest gojat! Que tanpòc ei possible exercir en eth era severitat des leis. Qu'ei plan estimat pera fanatica multitud qu'era sua afeccion se ve enes uelhs, non ena rason, e qu'en aguesti casi considère eth castig deth delinqüent, e non eth delicte. Qu'ei convenient, entà mantier era tranquillitat, qu'aguesta sobta abséncia de Hamlet apareishe coma causa ja determinada e resolvuda per auança. Es maus desesperadi, o son incurables, o s'aleugerissen damb desesperadi remèdis.

SCÈNA V

(Claudi, Ricard)

CLAUDI   Qué? Qué s'a passat?

RICARD   Que non auem pogut arténher que mos digue a on s'a hèt a vier eth cadavre.

CLAUDI   Mès eth, a on ei?

RICARD   Se demorèc dehòra damb gent que lo sauve, en tot demorar es vòstes ordes.

CLAUDI   Amiatz-lo ena mia preséncia.

RICARD   Guilhèm, que vengue eth prince.

SCÈNA VI

(Claudi, Ricard, Hamlet, Guilhèm, vailets)

CLAUDI Plan, Hamlet, a on ei Polòni?

HAMLET Que se n'a anat a sopar.

CLAUDI A sopar? A on?

HAMLET Non aqui a on minge, senon aqui a on ei minjat, entre ua nombrosa congregacion de vèrmes. Eth vèrme qu'ei eth monarca suprèm de toti es minjaires. Nosati engrassim as auti animaus pr'amor d'engrassir-mos, e mos engrassim entà qu'eth verme mos minge dempús. Eth rei gras e eth praube escanulit son dus plats desparièrs, encara que se mèstren en ua madeisha taula. Aquerò qu'ei tot.

CLAUDI A!

HAMLET Dilhèu un òme pòt pescar damb eth vèrme que s'a minjat a un rei, e minjar-se dempús eth peish que se neuric d'aqueth vèrme.

CLAUDI E qué vòs díder damb aquerò?

HAMLET Solet mostrar com un rei pòt passar progressiuament en vrente d'un praube.

CLAUDI A on ei Polòni?

HAMLET En cèu. Manatz a quauqu'un tà qu'ac veigue, e s'eth vòste enviat non lo trape aqui, alavetz podetz, vos madeish, vier a cercar-lo en bèth aute lòc. Encara que, se non lo trapatz en tot aguest mes, lo flairaratz sense dobte en pujar es escales dera galaria.

CLAUDI Anarè a cercar-lo.

(Se'n van es vailets)

HAMLET Non, eth non se botjarà d'aqui enquia que lo vagen a cercar.

CLAUDI Aguest eveniment, Hamlet, exigís que te tengues ara tua pròpria seguretat, qu'a jo m'interèsse autant coma ac demòstre eth sentiment que me còste era accion qu'as hèt. Te cau gésser d'aciu lèu lèu.

Premanís-te, donc. Era nau qu'ei ja avisada e eth vent ei favorable, es companhs te demoren, e tot ei prèst entath tòu viatge entà Anglatèrra.

HAMLET Entà Anglatèrra?

CLAUDI Òc, Hamlet.

HAMLET Plan ben.

CLAUDI Òc, que t'a de semblar plan ben, s'ei qu'as comprenut era fin que perseguissen es mèns desirs.

HAMLET Jo veigui un àngel que les ve... Mès, anem entà Anglatèrra. Adishatz, estimada mair!

CLAUDI E eth tòu pair que t'estime, Hamlet?

HAMLET Mair mia... Pair e mair que son marit e hemna, marit e hemna que son ua madeisha carn, atau, donc... mair mia... Au! Anem entà Anglatèrra.

SCÈNA VII

(Claudi, Ricard e Guilhèm)

CLAUDI Seguitz-lo de seguit; pressatz rapid eth sòn embarcament, que non se tarde bric. Voi veder-lo dehòra d'aciu aguesta net. Partitz. Tot ço que cau entad aguesta comission qu'ei ja sagerat, lèu. Anatz-vo'n, non vos arturetz. *(Se'n van Ricard e Guilhèm)* E tu, Anglatèrra, s'estimes pro era mia amistat (que dera sua importància t'avise eth mèn poder), donques qu'encara guardes sagnoses es herides que receberes der acèr dinamarqués, e en docil temor me pagues tributs, non dèishes heredar-se era execusion dera mia suprèma voluntat, que per cartes escrites entad aguesta fin te demane tu per tu era rapida mòrt de Hamlet. Era sua vida qu'ei entà jo coma ua fèbre ardenta, e tu soleta ès qui me pòt aleugerir. Hè'c atau, Anglatèrra, e enquia que me'n sàpia qu'as descargat eth còp, per mès erosa que sigue era mia sòrt, non se remeteràn en mèn còr era tranquillitat ne era alegria.

SCÈNA VIII

Camp solitari enes termières de Dinamarca

(Fortimbràs, un capitan, soldats)

FORTIMBRÀS Anatz, capitan, salutatz en mèn nòm ath monarca danés; didetz-li que gràcies ara sua licéncia, Fortimbràs demane eth pas liure per sòn regne, sivans l'a prometut. Ja sabetz eth lòc dera nòsta reünion. Se S. M. vò comunicar-me quauquarren, hètz-li saber que sò prèst a vier de seguit, en persona, a autrejar-li espròves deth mèn respècte.

CAPITAN Atau ac harè, senhor.

FORTIMBRÀS E vosati caminatz damb pas seguit.

SCÈNA IX

(Un capitan, Hamlet, Ricard, Guilhèm, soldats)

HAMLET Cavalièr, d'a on son aguestes tropes?

CAPITAN De Noruega, senhor.

HAMLET E didetz-me, contra qui van?

CAPITAN Contra ua part de Polònia.

HAMLET Qui les comande?

CAPITAN Fortimbràs, nebot der ancian rei de Noruega.

HAMLET Se filen contra tota Polònia, o sonque contra quauqua part des
sues termières?

CAPITAN Entà dider-vos francament era vertat, que vam a aquerir ua
porcion de tèrra, que d'era (exceptat er aunor) cap auta utilitat se pòt
demorar. Se me la balhèssen arrendada per cinc ducats, non la cuelheira, ne
me pensi que còste mès interès ath de Noruega ne ath polac, encara que la
venessen en public enquant.

HAMLET Solide qu'eth polac non sajarà de resistir?

CAPITAN Mèsalèu a botat ja en era tropes que la defenen.

HAMLET D'aguesta sòrta eth sacrifici de dus mil òmes e vint mil ducats
non decidirà en possession d'un objècte tan frivòl. Aguest qu'ei un
apostèma deth còs politic, neishut dera patz e dera excessiua abondor que
crèbe en interior, sense qu'en exterior se veigue era rason pera quau er òme
perís. Vos balhi es gràcies pera vòsta cortesia.

CAPITAN Que Diu vos age.

(S'en van eth capitan e es soldats)

RICARD Voletz contunhar eth camin?

HAMLET Que vos agarrarè lèu. Anatz un shinhau entà dauant.

SCÈNA X

HAMLET Guairi accidents se passen, toti m'acusen, ahiscant ara resvenja eth mèn adormit alend. Qué ei er òme que base era sua màger felicitat, e tie tot eth sòn temps solet en dormir e alimentar-se? Qu'ei ua bèstia e arren mès. Non. Aqueth que mos formèc dotadi de tant extens coneishement que damb eth podem veir eth passat e eth futur, non mos autregèc cèrtament aguesta facultat, aguesta rason divina, entà que siguesse damb nosati sense usatge e bastrussa. Sigue, donc, brutau negligéncia, sigue timid escrupul que non gause a penetrar es casi futurs (causa qu'en era i a mès covardia que prudéncia), jo non sai entà qué existisqui, en tot díder totemp: rason, voluntat, fòrça e mejans entà executar-la. Pertot trapi grani exemples que m'ahisquen. Qu'ei pro era pròva d'aguesta grana armada nombrosa e fòrta amiada per un prince joen a delicat, qu'eth sòn esperit possat per ambicion generosa mesprède era incertitud des eveniments, e expause era sua existéncia fragila e mortau as còps dera fortuna, ara mòrt, as perilhs mès terribles, e tot per un objectiu de ta leugèr interès. Er èster gran non consistís, plan, en actuar solet quan se passe un gran motiu, senon en saber trapar era rason plausibla de combat, encara qu'era causa sigue petita, quan se tracte d'aquerir aunor. Com, donc, m'estongui jo en òci indigne, mòrt eth mèn pair traïdorament, era mia mair envilida... incitacions capaces d'ahiscar era mia rason e eth mèn coratge, que jaden adormidi? Tant qu'entara mia vergonha veigui era destruccion immediata de vint mil òmes, que per un caprici, ua esterila glòria van entath sepulcre coma entàs sòn lhets, lutant per ua causa qu'era gent ei incapabla de comprèner, per un terren qu'encara non ei sufisent entà sepultar a tants cadavres... Ò!, a compdar d'aué, o non existirà en jo cap tipe de fantasia, o totes es que forma seràn sagnoses.

SCÈNA XI

Galaria de palai

(Gertrudis, Horaci)

GERTRUDIS   Non, que non li voi parlar.

HORACI   Era persute per veder-vos. Qu'ei hòla, ei vertat, mès aquerò madeish a d'ahiscar era vòsta pietat.

GERTRUDIS   E qué vò? Qué ditz?

HORACI   Parle fòrça de sa pair: ditz qu'enten de contunh qu'eth mon ei plen de malesa; somique, se pique eth pièch, e, emmaliciada, da còps de pè a tot çò que trape. Ditz rasons equivòques qu'a penes an cap sentit; mès era madeisha extravagància d'eres botge as que les entenen a retier-les, en tot examinar era fin entà que les ditz, e dar as sues paraules ua combinacion arbitrària, segontes era idia de cadun. En observar es sues guardades, es sòns movements de cap, era sua gesticulacion expressiua, arriben a creir que i pòt auer en era bèra part de rason; mès que non i a arren de certan senon que se trape en estat mès maleròs.

GERTRUDIS   Qu'estarà ben parlar-li, abans qu'eth mèn refús espargé conjectures fataus en aqueri anims que tot ac interpreten sinistrament. Hè-la a vier. (*Se'n va Horaci*) Eth mès frivòl eveniment, li semble ara mia damnajada consciéncia presagi de bèth grèu desastre. Qu'ei pròpria dera colpa aguesta maufidança. Tan plen ei de maufidança eth delinqüent, qu'eth temor d'èster descubèrt hè dilhèu qu'eth madeish se descurbisque.

SCÈNA XII

(Gertrudis, Ofelia, Horaci)

OFELIA   A on ei era beròia reina de Dinamarca?

GERTRUDIS   Com te va, Ofelia?

OFELIA   *(Agesti vèrsi, e toti es que seguissen en present acte les cante Ofelia)*

*Com va ar aimant
que fidèu te servís,
de un aute quinsevolh
distinguirie?
Pes insignes
dera sua capa,
bordon, chapèu
damb plumes espigades
e eth sòn caucèr
qu'ornen cintes.*

GERTRUDIS   Ò, estimada mia! E a qué vie aguesta cançon?

OFELIA   Aquerò didetz...? Hètz atencion ad aguesta:

*Mòrt qu'ei ja, senhora,
mòrt, e non ei aciu.
Ua pèira ponce
enes sòns pès vedí,
e era potja deth prat
eth sòn front curbir.*

A! A! A! (hènt arridalhades)

GERTRUDIS Òc, mès, Ofelia...

OFELIA Escotatz, escotatz.

Blanques borrassetes lo vestien...

SCÈNA XIII

(Claudi, Gertrudis, Ofelia, Horaci)

GERTRUDIS Malerosa! Vedetz aquerò, senhor?

OFELIA

*Blanques borrassetes lo vestien
coma era nhèu deth monte,
e entath sepulcre l'amien
caperat de polides flors,
qu'en trende plor d'amor
s'umidifiquèren alavetz.*

CLAUDI Com te va, graciosa mainada?

OFELIA Que sò ben: que Diu vos ac age... Diden qu'eth chot siguec abans ua puncèla, hilha d'un hornèr... A!... Sabem se qué èm ara. Mès non çò que podem èster... Diu vierà a tier-mos ua visita.

CLAUDI Referéncia a sa pair.

OFELIA Mès non, non parlem mès d'aquerò; e se vos pregunten se qué signifie, didetz:

*De sant Valentin
era hèsta ei deman:
jo, mainada amorosa,
a trincar deth dia
vierè tà que me veigues
dera tua hièstra estant,
pr'amor de qué era sòrt
erosa me quèigue.*

*Se desvelhe eth gojat
se vestís de gala.*

E eth respon alavetz:

*Peth solei te juri
que non ac dembrembaria
se tu non t'auesses
calat en mèn lhet.*

CLAUDI Graciosa Ofelia!

OFELIA Òc, que vau a acabar: sense jurà'c, vos prometi que la vau a acabar.

*Ai, prauba! Cèus!
Turpitud, plebèua!
quin galan mensprède
ventura tan nauta?
Pr'amor que toti son faussi,
li ditz indignada:
Abans qu'enes tòns braci
me guardessa ingenua,
de hèr-me era tua esposa
me balhères era paraula.
E daurint es pòrtes
entrèc era gojata,
que vient vèrge
gessèc desflorada.*

CLAUDI Guaire hè qu'ès atau?

OFELIA Demori que tot se passarà ben... Mos cau auer paciència...
(*S'entristís e plore*) Mès jo que non posqui mens que plorar en considerar
que l'an deishat sus era tèrra hereda... Eth mèn frair se'n saberà... solide...
E jo vos balhi es gràcies pes vòsti sabents conselhs... (*Damb fòrça
vivacitat e alegria*) Va, era carròça. Bona net, senhores, bona net.
Amiguetes, bona net, bona net, bona net.

CLAUDI (*A Horaci*) Acompanha-la entath sòn quarto, e hè que
l'assistisque pro vigilància. T'ac prègui.

SCÈNA XIV

(Claudi, Gertrudis)

CLAUDI Ò!, tot qu'ei er efècte d'un prigond dolor, tot ven dera mòrt de sa pair; e ara veigui, Gertrudis, que quan vien es maus, non vien esparjudi coma espions, senon amassa damb esquadrons. Eth sòn pair mòrt, eth tòn hilh absent (en tot auer balhat eth madeish just motiu entath sòn despatriament), eth pòble alterat en tumult damb nafrades idies e mormoracions sus era mòrt deth brave Polòni, qu'eth sòn acogament amagat a estat imprudència non leugèra de part nòsta; era malerosa Ofelia dehòra de se, trebolada era sua rason, que sense era èm vani simulacres, comparables solet damb es bèsties, e fin finau (e aquerò non ei mens essenciau qu'era rèsta), eth sòn frair, vengut secretament de França, e en miei de tant estranhs casi, entre ombres misterioses, sense que li manquen lengües maudidentes qu'empodoen es sues aures en parlar-li dera mòrt de sa pair. Ne en taus discursi, a manca de notícies segures, deisharam d'èster mentats de contunh de boca en boca. Toti aguesti delèris amassadi, estimada Gertrudis, coma ua maquina destructota que se descargue, me balhen fòrça mòrts ath còp.

(Sone ena luenhor un rumor confús, qu'anarà creishent pendent era pròplèu scèna)

GERTRUDIS   Ai Diu! Quin rambalh ei aguest?

SCÈNA XV

(Claudi, Gertrudis, un cavalièr)

CLAUDI A on ei era mia garda?... Acoditz... Defenetz es pòrtes... Qué ei aquerò?

CAVALIÈR Anatz-vo'n, senhor. Er Ocean, dehòra de mida, que non s'avale es planhères damb fòrça mès espaventosa, qu'era que manifèste eth joen Laertes cèc de furor, vencent era resisténcia que li boten es vòsti soldats. Era pleba lo cride senhor; e coma s'ara comencèsse a existir eth mon, era antiquitat e eth costum (empara e seguretat de tot bon govèrn) se desbremen e se desconeishen. Criden pertot: "Nosati causírem coma rei a Laertes" Es chapèus lançadi en aire, es mans e es lengües l'aplaudissen, en tot arribar enquias bromes era votz generau que repetís: "Laertes serà eth nòste rei. Visca Laertes!"

GERTRUDIS Damb quina alegria seguís, ganholant, aguesta gosalha perfida, era tralha mau segura qu'en era va a perder-se!

CLAUDI Que ja an trincat es pòrtes.

SCÈNA XVI

(Laertes, Claudi, Gertrudis, soldats e pòble)

LAERTES A on ei eth rei? *(virant-se entara pòrta per a on a gessut, arture as conjuradi que l'acompanhen, e hè que se retiren)* Vosati demoratz toti dehòra.

VOTZES Non, entrem.

LAERTES Jo vos demani que me deishetz.

VOTZES Plan ben, plan ben.

LAERTES Gràcies, senhors. Vigilatz es pòrtes... e tu, indigne prince, autreja-me ath mèn pair.

GERTRUDIS Mens, mens afogadura, estimat Laertes.

LAERTES S'auesse en jo ua gota de sang damb mens afogadura, me declararia coma hilh bastard, acusaria de cornut ath mèn pair, e estamparia sus eth front net e cast dera mia plan aunèsta mair era nòta infama de gaudimèla.

CLAUDI Mès, Laertes, quina ei era encausa de tan terribla rebellion?... Dèisha-lo, Gertrudis, non l'artures... non cranhes arren contra jo. Que i a ua fòrça divina que defen as reis; era traïson non pòt, coma volerie, calar-se enquiada eri, e maumet era execucion de toti es sòns projectes... Ditz-me, Laertes, per qué ès tant enrabiat?... Dèisha-lo, Gertrudis... Parla tu.

LAERTES A on ei eth mèn pair?

CLAUDI Moric.

GERTRUDIS Mès que non l'aucic eth rei.

CLAUDI Dèisha-li preguntar çò que volgue.

LAERTES E com a estat era sua mòrt?... Ep!, non, a jo non se m'enganhe. Que se'n vage entath lunfèrn era fidelitat, que se hèsque a vier eth mès nere dimòni es juraments de vassalatge, que s'acògue era consciència, era esperança de sauvacion en mès prigond abisme... Era condemnacion etèrna non m'espaurís; se passe ço que se passe, ne aguest ne er aute mon

m'impòrten bric... Sonque desiri, e aguest ei eth punt que persuti, sonque desiri dar complèta resvenja ath mèn defuntat pair.

CLAUDI E qui t'ac pòt empedir?

LAERTES Sonque era mia volontat, e non tot er univèrs; e per çò des mieis que me cau tier, jo saberè economizar-les, de manèra qu'un petit esfòrç còste grani efèctes.

CLAUDI Brave Laertes, se vòs saber era vertat sus era mòrt deth tòn estimat pair, ei dilhèu escrit ena tua resvenja qu'ages de cuélher a amics e enemics, colpables e innocents sense distincion?

LAERTES Non, solet as mèns enemics.

CLAUDI Voleràs, plan que òc, coneisher-les?

LAERTES Ò!, as mèns bravi amics jo les receberè damb es braci dubèrts, e madeish qu'eth pelican amorós les alimentarè, se sigesse de besonh, damb era mia pròpria sang.

CLAUDI Ara parlères coma un bon hilh e coma cavalièr. Laertes, ne sò colpable dera mòrt de ta pair, ne degun a sentut coma jo eth sòn malastre. Aguesta vertat te cau que li sigue tan clara ara tua rason, coma as tòns uelhs era lum deth dia.

VOTZES Deishatz-la entrar.

(Rambalh e votz laguens)

LAERTES Quina naua... Quin rambalh ei aguest?

SCÈNA XVII

(Claudi, Gertrudis, Ofelia, Laertes, acompanyada. Ofelia ges vestida de blanc, esperluada, e damb ua garlanda en cap, hèta de palha e flors silvèstres, amiant, ena hauda, fòrça flors e èrbes)

LAERTES Ò, calor actiu, uscla eth mèn cervèth! Lèrmes en extrèm caustiques, consumitz era potència e era sensibilitat des mèns uelhs! Peth cèu te juri qu'aguesta deméncia tua serà pagada per jo damb tau excès, qu'eth pes deth castig tòrce era agulha e hèsque baishar era balança... Ò, ròsa de Mai! Amabla mainada! Era mia estimada Ofelia! Era mia doça fraia!... Ò, cèus!, e ei possible qu'er enteniment d'ua trenda joena sigue tan fragil coma era vida der òme decrepit?... Mès era natura ei plan fina en amor e quan aguest arribe enquiar excès, era amna se des-hèigue dilhèu de quauqua preciosa part d'era madeisha, pr'amor d'autrejar-la coma present ar objècte estimat.

OFELIA

Se lo heren a vier en sòn taüt

damb eth ròstre descubèrt.

Ai non non, ai non non.

E sus era sua sepultura

fòrça lèrmes se ploigueren.

Ai non non, ai non non.

Adishatz, estimat mèn, adishatz.

LAERTES S'en usatge dera tua rason m'ahisquèsses ara resvenja, non pories impressionar-me tant.

OFELIA Auetz de cantar aquerò de:

Qu'ei aqui baish:

cridatz-lo senhor, qu'ei aqui baish.

Vai, be n'ei d'avient er estriuet...! Eth coquin deth majordòm siguec qui panèc ara senhoreta.

LAERTES Aguestes paraules vanes encara còsten mèss efècte en jo, qu'eth mèss estudiat discurs.

OFELIA Aciu me hèsqui a vier romanin, qu'ei bon entara memòria (*A Laertes*) Cuelhetz, amic, entà que vo'n brembetz... E aciu que i a flor dera trinitària, que son entàs pensaments.

LAERTES Enquia e tot ath miei deth sòn deliri vò hèr enlà es pensaments que l'agiten e es sòns rebrembes tristi.

OFELIA (*A Gertrudis*) Aciu qu'auetz fenolh entà vos, e jolverd e ruda... entà vos tanben, e aguesta petita part qu'ei entà jo... Nosati la podem cridar èrba santa deth dimenge... vos la tieretz damb eth nòm que volgatz... (*A Claudi*) Aguesta qu'ei ua margarida... Pro que voleria autrejar-vos quauques violetes; mèss que se passiren totes quan se moric eth mèn pair. Diden *qu'avec un bon finau*.

Un solitari

de plumes diuèrses

me balhe plaser.

LAERTES Idies funèstes, afliccion, passions terribles, es orrors deth madeish lunfèrn, tot ena sua boca ei graciós e doç.

OFELIA

Mos dèishe, se'n va,

e non a de tornar.

Non, que ja se moric,

non tornarà un aute còp...

Era sua barba qu'ère nhèu

eth sòn peu tanben.

Se n'anèc, dolorosa

partença! se n'anèc.

En bades exalam

alendades per eth.

Es cèus pietosi

repaus l'autregen.

Ada eth e a totes es amnes cristianes. Que Diu ac volgue... Ep, senhors, adishatz!

SCÈNA XVIII

(Claudi, Gertrudis, Laertes)

LAERTES Vedetz aquerò, mon Diu!

CLAUDI Jo me cau cuélher partida dera tua afliccion, Laertes: non me remisques aquest dret. Escota-me a despart. Alista entre es mès prudents des tòns amics, aqueri que te semblen ben. Que mos escoten as dus, e que jutgen. Se per tòrt mèn o per man autú sò colpat, eth mèn reiaume, era mia corona, era mia vida, tot çò que posca cridar mèn, tot t'ac darè entà satisfèrte. Se non i a colpa en jo, aurè de compdar un aute còp damb era tua aubediència, e amassa ambdús, cercaram es mieis entà aleugerir eth tòndolor.

LAERTES Que se hèsque çò que didetz... Era sua sobta mòrt, eth sòn escur funerau, sense trofèus, sense armes, sense escuts sus eth cadavre, ne sense es aunors degudi, ne digna pompa; tot, tot qu'ei en tot clamar, deth cèu enquiara tèrra, per un examen que sigue eth mès rigorós.

CLAUDI Tu l'artenheràs, e eth braç segur dera justícia queirà sus eth que sigesse eth delinqüent. Vene damb jo.

SCÈNA XIX

Sala ena casa de Horaci

(Horaci, un vailet)

HORACI Qui son es que me vòlen parlar?

VAILET Uns marinèrs, que segontes dident, vos hèn a vier cartes.

HORACI Hè-les a entrar *(se'n va eth vailet)*. Sabi pas de quina part deth mon m'a d'escriuer quauquarrés, s'ei que non sigue Hamlet, eth mèn senhor.

SCÈNA XX

(Horaci, dus marinèrs)

MARINÈR 1èr. Que Diu vos age.

HORACI E a vosati tanben.

MARINÈR 1èr. Atau ac harà, s'ei era sua voluntat. Aquestes cartes der embaishador que s'embarquèc entà Anglatèrra, que van dirigides a vos, s'ei que vos cridatz Horaci coma mos an dit.

HORACI *(Lieg era carta)* "Horaci: Dempús qu'ages liejut aguesta, manaràs ad aguesti òmes entath rei, qu'entada eth les è balhat ua carta. A penes amiàuem dus dies de navegacion quan comencèc a acaçar-mos un vaishèth pirata plan ben armat. En veir qu'era nòsta nau ère pòc rapida, mos calec apelar ath valor. Arribèrem ar abordatge: jo sautè eth prumèr ena embarcacion enemiga, qu'ath còp artenhèc desseparar-se dera nòsta, e per tant me trapè solet e presoèr. Eri s'an comportat damb jo coma lairons pietosi; mès que ja sabien se qué volien e les ac è pagat fòrça ben. Hè qu'eth rei recebe es cartes que te mani, e tu vene a veder-me damb tanta diligéncia coma se hugesses dera mòrt. Qu'è ues quantes paraules que t'è de díder ena aurelha, que te deisharàn estonat, encara que totes eres non seràn pro entà exprimir era importància deth cas. Aquesti bravi òmes t'amiaràn enquia aciu. Guilhèm e Ricard seguiren eth sòn camin entà Anglatèrra. Qu'è fòrça causes tà dider-te sus eri. Adishatz. Tostemp tòn. HAMLET"

Anem. Jo vos introdusirè entà qué presentetz aquestes cartes. Que mos ac cau hèr lèu lèu, pr'amor de qué m'amietz dempús a on s'està eth que vo'les autregèc.

SCÈNA XXI

Gabinet deth rei.

(*Claudi, Laertes*)

CLAUDI Sense cap de dobeste era tua rectitud aprovarà eth mèn descargament, e me haràs un lòc en tòc com a un amic, dempús qu'as entenut damb espròves evidentes qu'eth tuaire deth tòc nòble pair conspiraue contra era mia vida.

LAERTES Que se ve fòrça clar... Mès didetz-me: per qué non actuatz contra excèssi tan grèus e colpables, quan era vòsta prudència, era vòsta granesa, era vòsta pròpria seguretat, totes es consideracions amassa vos aurièn d'ahiscar de manèra particulara a reprimir-les?

CLAUDI Per dues rasons, qu'encara que dilhèu les ages per fèbles, entà jo an estat fòrça poderoses. Ua ei qu'era reina, sa mair, viu lèu pendent des sues guardades, e ath còp (sigue malastre o felicitat mia) tant estretament junhec er amor era mia vida e era mia amna ara dera mia esposa, qu'atau coma es astres non se botgen senon laguens dera sua pròpria esfèra, atau en jo non i a cap movement que non depene dera sua voluntat. Era auta rason que per era non posqui actuar contra er agressor publicament, ei era gran estima qu'eth pòble li tie; eth quau, coma era hònt qu'es sues aigües muden es socs en pèires, banhant ena sua afeccion es fautes deth prince, convertís en gràcies totes es sues errades. Es mies flèches non pòden tirar-se damb tau violència, de sòrta que resistisquen a un auracan tan fòrt; e sense tocar eth punt que se dirigissen, haràn repè un aute còp entar arc.

LAERTES Òc, e mentretant jo è perdut a un illustre pair, e trapi a ua fraia ena mès deplorable situacion... Era mia fraia, qu'eth sòn merit (s'artenh er elògi ad aquerò que ja non existís) se lheuèc sus çò de mès sublim deth sòn sègle, per çò des rares qualitats qu'en era s'admirèren amassa... qu'arribarà, arribarà eth temps dera mia resvenja.

CLAUDI Aquest pensament non t'a d'interrómper eth sòn, ne as de presumir de qué jo siga format de matèria tant insensibla e dura, que me dèisha reméter era barba e agarrar-m'ac coma ua hèsta... Lèu t'informarè de çò d'aute: Qu'ei pro dider-te qu'estimè a ta pair, que nosati mos estimam tanben, e que demori balhar-te a conéisher era... Mès... Quines notícies amies?

SCÈNA XXII

(Claudi, Laertes, un garda)

GARDA   Senhor, vaquí es cartes deth prince: aguesta entà S. M. e aguesta, entara reina.

(Autrege ues cartes a Claudí)

CLAUDI   De Hamlet! Qui se les a hèt a vier?

GARDA   Diden qu'uns marinèrs, jo non les è vist. Horaci, que les recebec d'aqueth que se les hec a vier, ei eth que me les a autrejat a jo.

CLAUDI   Enteneràs çò que diden, Laertes. Deishatz-mos solets.

SCÈNA XXIII

(Claudi, Laertes)

CLAUDI *(Lieg ua carta)* “Gran e poderós senhor: vos hèsqui a saber se com è arribat despolhat en vòste regne. Deman vos demanarè permís entà vier era vòsta preséncia reiau; e alavetz, mejançant eth vòste perdon, vos diderè era causa dera mia estranha e sobta tornada. HAMLET”

Qué vò dider aquerò? Auràn tornat tenben es auti, o i a bèra enganha, o dilhèu tot ei faus?

LAERTES Coneishetz era letra?

CLAUDI *(Examinant damb atencion era carta)* Òc, ei de Hamlet... *Despolhat...* e en ua esmenda que i a aciu ditz, ditz... *solet...* Qué pòt èster aquerò?

LAERTES Sabi pas... Mès deishatz-lo vier, que senti alugar-se en naues ires eth mèn còr... Òc, jo viuerè, e li diderè ena sua cara: tu ac heres, e siguec d’aguesta manèra.

CLAUDI S’ei qu’ei vertat... Vai! Com ei possible!... E com pòt èster de ua auta manèra?... Vos deishar guidar-te per jo, Laertes?

LAERTES Òc, senhor, se non ei que voléssetz inclinar-me entara patz.

CLAUDI Entara tua pròpria patz, non entà cap auta. S’eth vie ara desengustat de tau viatge e refuse començar-lo de nauèth, jo lo tierè ocupat en ua empresa que pensi qu’en era perirà sense cap de dobeste. Aguesta mòrt non ahiscarà eth baran mès leugèr d’acusacion, enquia e tot sa mair acceptarà eth hèt en creder-lo edart.

LAERTES Seguirè peth menut es vòstes idies, e encara mès se diciditz que siga jo eth que les execute.

CLAUDI Tot se passe ben... Dempús que partíretz s’a parlat fòrça de tu dauant de Hamlet, per çò d’ua abiletat que diden que subergesses. Es autes que ties non botgèren tant era sua enveja coma aguesta soleta, qu’ena mia pensada ocupe eth darrèr lòc.

LAERTES E quina abiletat ei, senhor?

CLAUDI Non ei qu'un laç en chapèu dera joenessa, mès que l'ei fòrça de besonh; pr'amor qu'atau son pròpris dera joenessa es ornaments leugèrs e alègres, coma dera edat madura es ròbes e pèths que damb eres se vestís per abric e decéncia... Dus mesi hè que siguec aciu un cavalièr de Normandia... coneishi as francesi fòrça ben, qu'è lutat contra eri, e son, plan, boni cavalièrs; mès eth galan que parli qu'ère un prodigi en aquerò. Semblauè auer neishut sus era sera, e hège executar ath sòn shivau tant admirables movements coma s'eth, e eth sòn valent shivau, siguessen un solet còs; e autant depassèc es mies idies, que totes es formes e actituds que jo posca imaginar-me non arribèren ad aquerò qu'eth hec.

LAERTES Didetz qu'ère normand?

CLAUDI Òc, normand.

LAERTES Que deu èster Lamond, plan.

CLAUDI Eth madeish.

LAERTES Lo coneishi ben, e ei era jòia mès preciosa dera sua nacion.

CLAUDI Donques aguest, en tot parlar de tu publicament, t'aumpliè d'elògis pera tua intelligéncia e per exercici dera escrima, e era bontat dera tua espada ena defensa e en atac; autant, que didec un viatge que serie un spectacle admirable veder-te bregar damb un aute de parièr merit, s'ei que se podesse trapar; pr'amor que, sivans asseguraue eth madeish, es mès adretis dera sua nacion mancauen d'agilitat entàs estocades e es parades quan tu manejaues eth floret damb eri. Aguest infòrme quilhèc era enveja de Hamlet, e non pensèc en arren d'alavetz ençà qu'en sollicitar tu per tu era tua tornada pr'amor de lutar damb tu. Dehòra d'aquerò...

LAERTES E qué i a dehòra d'aquerò, senhor?

CLAUDI Laertes, estimeres a ta pair, o ères coma es figures d'ua tela que dilhèu hèn veir tristor en ròstre quen les manque un còr?

LAERTES Per qué m'ac preguntatz?

CLAUDI Non pr'amor que pensa que non estimaues a ta pair, senon pr'amor que sai qu'er amor ei estacat ath temps, e qu'eth temps escandís eth sòn lardor e es sòns bualhs, segontes m'ac hè veir era experiéncia des eveniments. Que i a ath miei dera ahlama d'amor ua mèca o un blese que

l'esbauce ara fin; arren s'està en un madeish grad de bontat entà tostempr' amor qu'era madeisha santat degenerant en pletòra perís per sòn pròpri excès. Guaire mos prepausam hèr s'aurie d'executar en madeish moment qu'ac desiram, pr' amor qu'era voluntat s'altèrè aisidament, s'aflaquís e se paralise, sivans es lengües, es mans e es accidents que se trauèssen; e alavetz aqueth estèrle desir se retire a ua alendada que còste mau en sorta d'aleugerir... Mès toquem en çò de viu dera herida. Hamlet torne... Quina accion entamenaries tu pr' amor de manifestar mès damb es accions que damb es paraules qu'ès digne hilh de ta pair?

LAERTES Que harè? Li talharè eth cap en madeish temple.

CLAUDI Cèrt que non aurie un omicida de trapar refugi enlòc, ne reconéisher limits ua justa resvenja; mès, brave Laertes, hè çò que te vau a díder: Esta-te amagat en tòn quarto; quan arribe Hamlet, s'en saberà de qué tu as vengut; jo lo harè acompanhar de quauqui uns que laudant era tua adretia autregen un nau lustre as elògis que de tu hec eth francés. Fin finau, arribaratz a veder-vos; se haràn apòstes en favor d'un e der aute... eth, qu'ei distraït, generós, incapable de quinsevolh malícia, non reconeisherà es florets; de sòrta que te serà fòrça facil, damb pòca subtileza que tengues, e en quinsevolh des jogades cuélher satisfaccion dera mòrt de ta pair.

LAERTES Atau ac harè, e damb aguesta finalitat voi empodoar era espada damb un enguent que cromptè a un vendeire de carrèr, de qualitat tan mortifèra, que banhant un guinhauet en eth, a on que sigue que i age sang introdusís era mòrt sense que i age remèdi eficaç que la posque evitar, per mès que contengue totes es medecines que creishen jos era lua. Jo banharè era punta dera mia espada damb aquest podom, entà que, a penes lo tòque morisque.

CLAUDI Pensaram mès sus aquerò... Examinem quina ocasió, quini mejans seràn mès oportuns entara nòsta enganha, pr' amor que se dilhèu se maumet, e mancada era execucion se desnishen es fins, que valerie mès non auer començat. Conven, donc, qu'aguest projècte vage sostengut damb un aute dusau, capable d'assegurar eth còp se non s'artenh damb eth prumèr. Demora... Dèisha-me veir se... Haram ua apòsta solemna sus era vòsta adretia e ... Òc, que ja m'en sai deth qué. Quan damb era agitacion vos sentetz acaloradi e assedegadi (donques que fin finau era violéncia deth combat serà grana), eth demanarà bèuer, e jo l'aurè premanida

exprèssament ua copa, que sonque en tastar-la, encara que s'age pogut desliurar dera tua espada unhuda, veiram complit eth nòste desir. Mès, cara... Quin bronit s'escote?

(Sone bronit laguens)

SCÈNA XXIV

(Gertrudis, Claudi, Laertes)

CLAUDI   Qué te cau, estimada reina?

GERTRUDIS   Un malastre que seguís de seguit a un aute; tant apròp caminen. Laertes, era tua fraia ven d'estofar-se.

LAERTES   Estofada!... A on?... Cèus!

GERTRUDIS   A on traparatz un saüc que creish ara vòra d'aguest arriuet, miralhant enes aigües cristallines era imatge des sues huelhes palles. Entà aqui se filèc ridiculament ornada d'arrametes, ortigues, margarides e longues flors porporades, qu'entre es campanhards se criden damb ua denominacion grossièra, e es anutjoses puncèles criden dits de mòrt. Arribada que siguec, se treiguec era garlanda, e en voler pujar entà suspener-la enes arrames, se trinque un soc envejós, e quèn en torrent fatau era e totes es sues garnidures rustiques. Era ròba ueda e estenuda l'amièc pendent ua estona sus es aigües, madeish qu'ua sirena, e, mentretant, anaue cantant bocins de cançons ancianes, coma sense saber-se'n deth sòn malastre, o coma sirventa e neishuda en aqueth moment. Mès que non ère possible qu'atau se tardèsse pendent guaire temps... Es vestits, pesadi ja damb era aigua que les chaupauen, cuelheren ara malerosa, en tot interrómper eth sòn cant plan doç era mòrt, plia d'angónies.

LAERTES   Qué, fin finau s'estofèc? Malastre!

GERTRUDIS   Òc, s'estofèc, s'estofèc.

LAERTES   Malerosa Ofelia! qu'as ja massa aigua; plan per aquerò voleria reprimir era des mèns uelhs... Encara qu'a maugrat de toti es nòsti esfòrci, imperiosa, era natura seguís eth sòn costum, encara qu'eth valor s'avergonhe... Mès dempús que se vèssen aguesti plors, arren quedarà en jo de femenin ne de covard.... Adishatz, senhors... Es mies paraules de huec usclarien en ahlames, se non les amortèssen aguestes lèrmes imprudentes.

(Se'n va Laertes)

CLAUDI Vam a seguir-lo, Gertrudis, que d'après d'aver-me costat amortisir era sua colèra, cranhi ara qu'aguest malastre non l'ahisque un aute còp. Mos conven seguir-lo.

ACTE V

SCÈNA I

Cementèri ath cant d'ua glèisa

(*Enterraires prumèr e dusau*)

ENTERRAIRE 1èr   E ei aguesta que s'a d'acogar en tèrra sagrada, era que de bon voler a conspirat contra era sua pròpria sauvacion?

ENTERRAIRE 2au   Te digui que òc: te cau, donc, hè lèu eth clòt. Eth jutge a reconeishut ja eth cadavre, e a dispausat que se l'acògue en lòc sagrat.

ENTERRAIRE 1èr   Jo non sai se com va aquerò... Se s'auesse estofat hènt esfòrci entà gèsser, camine damb Diu.

ENTERRAIRE 2au   Atau an jutjat que siguec.

ENTERRAIRE 1èr   Non, non, aquerò siguec un cas de personau ofensa; ne pòt auer estat de ua auta manèra, pr'amor... vaquí eth punt dera dificultat: se jo m'estofi de bon voler, aquerò argumente, plan, ua accion, e quinsevolh accion cònte de tres parts: hèr, obrar, executar; d'a on se dedusís, amic Rasura, qu'era s'estofèc de bon voler.

ENTERRAIRE 2au   Tè!... Mès que m'escote ara er oncle Socaba.

ENTERRAIRE 1èr   Non, dèisha, ja t'ac diderè jo. Guarda, aciu que i é era aigua. Ben. Aciu que i é er òme. Plan ben... Donques, senhor, s'aguest òme va e se met laguens dera aigua, s'estofe ada eth madeish; pr'amor que per *fas* o per *nefas*, aquerò ei çò que va... Mès, atira era atencion en aquerò que vau a dider-te. S'era aigua ven entada eth e lo suspren e l'estofe, alavetz non s'estofe ada eth madeish... Compaire Rasura, aqueth que non desire era mòrt non s'escuerce era vida.

ENTERRAIRE 2au   E qué, i a leis entad aquerò?

ENTERRAIRE 1èr   Pro que se ve que n'a, e per era se guide eth jutge qu'examine taus casi.

ENTERRAIRE 2au   Vòs que te diga era vertat? Guarda, donc, s'era defuntada non siguesse ua senhora, ne sò solide fòrça de qué non l'acogarien en lòc sagrat.

ENTERRAIRE 1èr   Plan que òc, que dides ben; e ei malastre qu'es grani personatges agen d'auer en aguest mon especiau privilègi, entre toti es auti cristians, entà estofar-se e penjar-se quan volguen, sense qu'arrés les digue arren... Anem aqui damb era aishada... (*Se boten es dus a daurir ua sepultura ath miei deth teatre, en tot trèir era tèrra damb tistèrs, e entre era calaveres e uassi*) Aquerò vò díder que non i a cavalièrs de noblesa mès anciana qu'es jardinèrs, enterraires e hotjaires, que son es qu'exercissen era profession d'Adam.

ENTERRAIRE 2au   Qué, donc, Adam siguec cavalièr?

ENTERRAIRE 1èr   Tè! Coma que siguec eth prumèr qu'amièc armes... Mès te vau a hèr ua pregunta, e se non me respones coma cau, as de cohessar qu'ès un...

ENTERRAIRE 2au   Endauant.

ENTERRAIRE 1èr   Qui ei eth que bastís edificis mès fòrts qu'es que hèn es paredèrs e es hustèrs de cases e de vaishèths?

ENTERRAIRE 2au   Aqueth que hè era horca, pr'amor qu'quera fabrica suberviu a mil logataris.

ENTERRAIRE 1èr   Be n'ès d'escarrabilhat, òc ma he! Qu'ei un bon edifici era horca; mès com ei de bon? Ei bon entad aqueri que hèn mau: ara plan, tu hès mau de díder qu'era horca ei fabrica mès fòrta qu'ua glèisa; atau, donc, era horca poirie èster bona entà tu... Tornem ara pregunta.

ENTERRAIRE 2au   Qui ei eth que hè edificis mès durables qu'es que hèn es paredèrs, es hustèrs de cases e de vaishèths?

ENTERRAIRE 1èr   Òc, ditz-ma'c, e ges ja der embolh.

ENTERRAIRE 2au   Ja ves que t'ac digui.

ENTERRAIRE 1èr   Va, donc.

ENTERRAIRE 2au   Donques non ac posqui díder.

ENTERRAIRE 1èr   Vai, que non te trinques eth cap per aquerò... Tu qu'ès un saumet nèci que non gesserà deth sòn pas per mès que lo foetegen. Quan te hèsquen aguesta pregunta, te cau respóner: "er enterraire". Non ves

qu'es cases qu'eth bastís se tarden enquiath dia deth judici?... Au, vè-te'n
aquiu en casa de Joanet, e hè-me a vier ua copa d'aiguarent.

SCÈNA II

(Hamlet, Horaci, enterraire 1èr)

ENTERRAIRE 1èr

(Cantant)

Jo estimè enes mèns prumèrs ans,

doça causa lo jutgè;

mès maridar-me, aquerò non

que non serie bon.

HAMLET Qué pòc sent aguest òme çò que hè, donques que daurís ua sepultura e cante!

HORACI Eth costum que l'a avodat ja ad aguesta ocupacion.

HAMLET Atau ei. Era man que mens trabalhe qu'a mèns delicat eth tacte.

ENTERRAIRE 1èr *(Cantant)*

Era edat carada ena hòssa

m'en.honsèc damb man crudèu,

e tot s'esbaucèc

era existència que gaudi.

HAMLET Aquera calavera qu'aurie lengua en d'auti tempsi, e damb era poirie tanben cantar... Com la lance en solèr eth coquin! Coma se sigesse era maishèra que damb era hec Cain eth prumèr omicidi. E aguesta qu'ei en tot matractar ara aguest bastrús, poirie èster plan ben eth cap de quauque estadista, que dilhèu sagèc d'enganhar ath cèu madeish. Non te semble?

HORACI Que pòt èster.

HAMLET O era de quauque cortesan que diderie: "plan erosi dies, senhor excellentissim; com li va era santat ath mèn venerat senhor?" Aguesta que pòt èster era deth cavalièr Tau, que hège grani elògis deth popenc deth cavalièr Quau entà demanar-se-lo prestat dempús. Non pòt èster atau?

HORACI Òc, senhor.

HAMLET Ò!, plan, per cèrt; e ara ei en poder deth senhor vèrme maumetuda e esbocinada damb era aishada d'un enterraire.... Granes revolucions se hèn aciu, s'auesse entre nosati mieis entà campar-les... Mès costèc dilhèu tan pòc era formacion d'aguesti uassi ara natura, qu'agen de servir entà qu'aguesta gent se divertisque enes sues tricharies damb eri? Tè! Es mèns que s'estrementissen en considerà'c.

ENTERRAIRE 1èr (Cantant)

Ua piqueta

damb ua aishada,

ua tela a on

i age embolh,

e un clòt en tèrra

que li premanissen:

entà tau òste

aquerò que l'ei pro.

HAMLET E aguesta auta, per qué non poirie èster era calavera d'un letrat? A on se n'anèren es sues enganhes e subtilitats, es sòns plaids, es sues interpretacions, es sòns embolhs? Per qué patís ara qu'aguest brigand grossièr lo pataquege contra era paret damb era aishada plia de hanga?... E non diderà ua soleta paraula sus aguest hèt criminau!... Aguest serie, dilhèu, mentre visquèc, un gran crompaire de tèrres, damb es sues obligacions, arreconeishments, transaccions, seguretats mutuaus, pagaments, recebuts... Vaquí er arrendament des sòns arrendaments, e eth crubament des sòns crubaments: tot s'a convertit en ua calavera plia de hanga. Es titols des propietats que tenguec caberien dificilament en sòn taüt, e ça que la, totes es fidances e seguretats recipròques des sues adquisicions non l'an pogut assegurar ua auta possession qu'un espaci petit, capable de caperar-se damb un parelh des sues escritures.... Ò! e ath sòn opulent successor tanpòc li restarà mèns.

HORACI Qu'ei vertat, senhor.

HAMLET Non se hè eth pergamin de pèth de mardan?

HORACI Òc, senhor, e de pèth de vedèra tanben.

HAMLET Donques te digui, que son mès irracionaus qu'es mardans e vedères aqueri que boten era sua felicitat ena possession de taus pergamins... Vau a conversar damb aguest òme. (*Ar enterraire*) De qui ei aguesta sepultura, bona pèça?

ENTERRAIRE 1èr Mia, senhor.

(*Cantant*)

E ua hòssa en tèrra

que li premanissen:

entà tau òste

aquerò que l'ei pro.

HAMLET Òc, me pensi qu'ei tua pr'amor qu'ès ara laguens d'era... mès era sepultura qu'ei entàs mòrts, non entàs vius: atau, donc, as mentit.

ENTERRAIRE 1èr Vaquí un "as mentit" massa viu; mès jo vo l'entornarè.

HAMLET Entà quin mòrt hotges aguesta sepultura?

ENTERRAIRE 1èr Que non ei òme, senhor.

HAMLET Plan, donc, entà quina hemna?

ENTERRAIRE 1èr Que tanpòc ei aquerò.

HAMLET Donques se qué ei çò qu'as d'acogar aciu?

ENTERRAIRE 1èr Un cadavre que siguec hemna; mès que ja se moric... Que Diu la perdone.

HAMLET Be n'ei d'astut! Parlem-li clara e simplement, pr'amor que se non, ei capable de confoner-mos damb equivòcs. De tres ans ençà è observat guaire se va subtilizant era edat que viuem... A fe de Diu, Horaci, que ja eth plebèu seguís tan d'apròp ath cavalièr, que lèu l'estalonarà... Guaire temps hè qu'ès enterraire?

ENTERRAIRE 1èr   Tota era mia vida, se pòt díder. Jo comencè eth mestier eth dia qu'eth nòste darrer rei Hamlet vencèc a Fortimbràs.

HAMLET   E guaire temps deu auer?

ENTERRAIRE 1èr   Tè! Non ac sabetz? Aquerò se passèc eth madeish dia que neishec eth joen Hamlet, eth qu'ei hòl e a partit entà Anglatèrra.

HAMLET   Escotatz! E per qué se n'a anat entà Anglatèrra?

ENTERRAIRE 1èr   Pr'amor que... pr'amor que... ei hòl, e aqui se remeterà eth son sen e se non se li remet, qu'ei parier.

HAMLET   Per qué?

ENTERRAIRE 1èr   Pr'amor qu'aqui tot son tan hòls coma eth, e non se remeterà.

HAMLET   E com s'a passat aquerò de tornar-se hòl?

ENTERRAIRE 1èr   D'ua manèra plan estranha, sivans diden.

HAMLET   De quina manèra?

ENTERRAIRE 1èr   En tot auer perdut eth sen.

HAMLET   Mès, quina causa dèc lòc ad aquerò?

ENTERRAIRE 1èr   Eth lòc? Aciu en Dinamarca, a on sò enterraire, e ne sò estat de petit e de gran sivans è dit.

HAMLET   Guaire temps pòt estar acogat un òme sense corromper-se?

ENTERRAIRE 1èr   Se se passe qu'eth non se corrompie ja en vida (coma mos arribe cada dia damb fòrça còssi afrancesadi, que non sabem per a on cueher-les), se poirà tardar entre ueit e nau ans. Un adobaire se tardarà nau ans solide.

HAMLET   Donques, qué a eth mès que un aute quinsevolh?

ENTERRAIRE 1èr   Çò qu'a ei ua pèth tant adobada per çò deth sòn mestier, que pòt resistir fòrça temps ara aigua; e era aigua, senhor mèn, ei era encausa que mès lèu esbauce a quinsevolh hilh de puta de mòrt. Vaquí ua calavera qu'a estat jos era tèrra vint-e-tres ans.

HAMLET   De qui ei?

ENTERRAIRE 1èr Màger hilh de puta, hòl!... De qui vos semble que serà?

HAMLET Jo, com ac è de saber?

ENTERRAIRE 1èr Malapèsta en eth e enes sues coquinades!... Un còp me lancèc un salèr de vin deth Rhin peth cap... Plan, senhor, aguesta calavera ei era calavera de Yorick, eth bofon deth rei.

(Er enterraire l'autrege ua calavera a Hamlet)

HAMLET Aguesta?

ENTERRAIRE 1èr Era madeisha.

HAMLET Ai, praube Yorick...! Jo lo coneishí, Horaci... Qu'ère un òme fòrça graciós, dera mès fecunda imaginacion. M'en brembi qu'en èster jo mainatge m'amièc mil còps sus es sues espatles... e ara era sua vista me còste orror, e se me sarre eth pièch... Aciu sigueren aqueri pòts a on jo balhè punets sense nombre... Qué se passèc damb es tues trufaries, es tòns guimbets, es tòns cants e aqueres facècies sobtes que normaument animauen era taula damb alègre rambalh? Ara, mancat ja deth ton des muscles, ne tansevolh pòs arrir-te'n dera tua pròpria deformitat... Vè-te'n entath cabinet d'atrencadura d'ua des nòstes daunes, e ditz-li, entà ahiscar era sua arridalha, que per mès que se bote un poce de potingues en ròstre, a tot darrèr aurà d'experimentar aguesta transformacion... *(Lance era calavera en molon de tèrra immediata ara sepultura)* Ditz-me ua causa, Horaci.

HORACI Quina, senhor?

HAMLET Cres tu qu'Alexandre, botat dejós de tèrra, aurie aguesta forma?

HORACI Plan que òc.

HAMLET E exalarie aguesta madeisha flaira?... Uf!

HORACI Sense cap diferència.

(Er enterraire 1èr, acabada era excavacion, ges dera sepultura e se passège enquiath hons deth teatre. Vie dempús er enterraire 2au, que se hè

a vier er aiguardent; beuen e parlen entre eri, en tot estar-se retiradi enquiara pròplèu scèna, coma ac senhale eth dialòg)

HAMLET Com mos auem de veir, Horaci!... E per qué non poirie era imaginacion seguir es illustres cendres d'Alexandre enquia trapar-les caperant era boca de quauqua bota?

HORACI A fe de Diu, que serie excessiu curiosèr vier a examinà'c.

HAMLET Non, non plan. Que non mos cau senon seguir-lo enquia amiar-lo aqui damb probabilitat e sense cap violéncia. Coma se didéssem: Alexandre moric, Alexandre siguec acogat, Alexandre venguec a èster povàs, eth povàs ei tèrra, dera tèrra hèm hanga... E per qué, damb aguesta hanga, que ja s'a convertit, non auràn pogut caperar ua bota de cervesa? Er emperaire Cesar, mòrt e convertit en tèrra, pòt caperar un clòt entà impedir que passe er aire... Ò! E aquera tèrra que tenguie aterrit eth mon, servirà dilhèu entà reparar es henudes d'un tenhat contra eth tempèri der iuèrn... Mès carem... deishem-ac de cornèr, que... Òc... aciu que vie eth rei, era reina, es grani... A qui acompanhen? Be n'ei d'incomplèt aguest ceremoniau!... Tot aquerò me hè a veir qu'eth defuntat qu'amien dèc fin ara sua vida damb man desesperada... Plan que òc deuie èster persona de qualitat. Amaguem-mos un shinhau e observa.

SCÈNA III

(Claudi, Gertrudis, Hamlet, Laertes, Horaci, un caperan, dus enterraires, accompagnada de daunes, cavalièrs e vaillets)

(Amien entre quate òmes eth cadavre d'Ofelia, vestida damb tunica blanca e coronada de flors. Darrèr seguís eth prèire e toti es que hèn eth dòu, trauessant eth teatre a pas doç, enquia arribar a on ei era sepultura. Sone eth tòc des campanes. Hamlet e Horaci se retiren entà un extrèm deth teatre)

LAERTES Quina auta ceremònia manque?

HAMLET Guarda, aqueth qu'ei Laertes, joen fòrça illustre.

LAERTES Quina ceremònia manque?

CAPERAN Que ja s'an celebrat es sues funeralhas damb tota era decència possible. Era su mòrt hè veir fòrça dobtes, e se non s'auesse interpausat era suprèma autoritat, que modifique es leis, qu'aurie estat plaçada en lòc profan; aqui s'estarie enquia que sonèsse era trompeta finau, e en sòrta d'oracions pietoses, aurien queigut sus eth sòn cadavre calhaus, pèires e tarcums. Çà que la, se l'an concedit es vestidures e ornaments virginaus, eth trinhonar des campanes e era sepultura.

LAERTES Donques que non s'a de hèr arren mès?

CAPERAN Arren mès. Profanariem es aunors sagradi des defuntats, en cantar un *requiem* pr'amor d'implorar eth repaus dera sua amna, coma se hè per aqueri que partissen d'aguesta vida damb mès cristiana disposicion.

HAMLET Tè!... Era beròia Ofelia!

GERTRUDIS Doci presents entara mia doça amiga. *(Esparg flors sus eth cadavre)*. Adishatz... Jo desiraua qu'auesses estat era esposa deth mèn Hamlet, graciosa puncèla, e demoraua caperar de flors eth tòc lhet noviau... mès non eth tòc sepulcre.

LAERTES Ò!, un e mil còps sigue maudit aqueth qu'era sua accion inumana te privèc a tu deth mès sublim enteniment...! Non... demoratz un instant; non lancetz era tèrra encara... non... enquia que un aute còp la sarra entre es mèns braci... *(Se cale ena sepultura)* Lançatz-la ara sus era

mòrta e sus eth viu, enquia que d'aguesta planhèra ne hescatz un monte que se quilhe sus er ancian Pelion, o sus eth blu extrèm der Olimp que tòque eth cèu.

HAMLET Qui ei aqueth que da as sues penes idiòma tant enfatic, aqueth qu'atau invòque ena sua afliccion as esteles errantes, en tot hèr-les arturar-se admirades en entener-lo...? Aqueth que sò jo, Hamlet, eth prince de Dinamarca. (*Trauessant peth miei de toti, entara sepultura, entre en era, e luten eth e Laertes e se foten còps de punh. Quauqui uns des presents vien entà aqui, les trèn deth clòt e les desseparen*)

LAERTES Qu'eth diable se hèsque a vier era tua amna.

HAMLET Que non ei just çò que demanes... Trè aguesti dits deth mèn còth; pr'amor qu'encara que non sò precipitat ne coleric, bèth risque i a d'ofensar-me, e s'ès prudent te cau evità'c.... Trè aguesta man d'aciu.

CLAUDI Desseparatz-les.

GERTRUDIS Hamlet! Hamlet!

TOTI Senhors!

HORACI Padegatz-vos, senhor.

HAMLET Non; per causa tan justa lutarè damb eth, enquia que barre es mies paupetes era mòrt.

GERTRUDIS Quin motiu i pòt auer, hilh mèn?

HAMLET Jo qu'è estimat a Ofelia, e quate mil frairs amassa non poirà damb tot eth sòn amor de passar eth mèn... Qué vòs hèr per era? Ditz.

CLAUDI Laertes, tie compde qu'ei hòl.

GERTRUDIS Per Diu, Laertes, dèisha-lo.

HAMLET Ditz-me çò que sages de hèr (*Es enterraires aumplissen era sepultura de tèrra e la caushiguen*) Vòs plorar, combàter, remir-te a minjar, hèr-te brigalhs, bèuer tot er Esil, avalar-te un caiman? Jo qu'ac harè tanben... Vies aciu entà plànher era sua mòrt, entà insultar-me en tot precipitar-te en sòn sepulcre, entà èster acogat viu damb era? Plan, donc, aquerò madeish voi jo; e se parles de montes, que descarguen sus nosati

molons innombrables de tèrra enquia qu'aguesti camps torrisquen eth sòn front, e hèsquen qu'eth monte Ossa se retire a ua vorruga... Se me parles damb supèrbia, jo tierè un lenguatge tan capinaut coma eth tòn.

GERTRUDIS Tot qu'ei efècte dera sua frenesia, qu'era sua violència lo poirà agitar bèth temps, mès dempús, madeish qu'era moisheta paloma quan sent animats es sòns pichons, lo veiratz sense movement e mut.

HAMLET Escota-me: quin ei eth motiu d'obrar atau damb jo?... Tostemp t'è estimat fòrça... Mès... Qu'ei parièr. Encara qu'eth madeish Hercules, damb tot eth sòn poder, volesse empedí'c, eth gat miaularà e eth gosset quedarà vencedor. (*Se'n va Hamlet e Horaci lo seguís*)

CLAUDI Horaci, vè-te'n, non l'abandones... Laertes, era nòsta convèrsa de'anet assolidarà era tua paciència mentre premanisqui çò qu'impòrte en moment present... Estimada Gertrudis, que serà bon que quauqu'un s'encargue dera vigilància deth tòn hilh... Aquesta sepultura s'ornarà damb un monument durable... Demori que gaudiram en brèu d'ores mès tranquilles; mès, mentretant mos cau patir.

SCÈNA IV

Salon de palai, eth madeish que servic entara representacion, damb sètis que s'an d'ocupar ena scèna IX.

(Hamlet, Horaci)

HAMLET Qu'ei pro damb aquerò qu'è dit sus aguest ahèr. Ara voleria informar-te sus çò d'aute; mès, te'n brembes ben de totes es circumstàncies?

HORACI Pro que me'n brembi, senhor.

HAMLET Atau, donc, te'n saberàs, amic, qu'agitat, totafèt, eth mèn còr, en ua sòrta de combat, non me deishauè clucar un uelh pes nets, e en aguesta situacion me hèja mès malerós qu'eth delinqüent cargat de presons. Ua temeritat... Pro que m'ac cau arregraïr ad aguesta temeritat, donques qu'existisqui gràcies ada era... Òc, cohessem qu'a viatges era nòsta indiscrecion mos pòt èster utila, ath còp qu'es plans concertadi damb era màger sagacitat s'esbaucen; espròva evidentata de qué era man de Diu amie entath sòn fin totes es nòstes accions, encara qu'er òme les ordene d'ua manèra intelligentata.

HORACI Atau ei, de vertat.

HAMLET Gesqui, donc, dera mia cabina, maujargat damb un vestit de marinèr; a paupes, afavorit pera escurina, arribi enquia a on eri s'estauen. Artenhi eth mèn desir, m'apoderi des sòns papèrs, e me'n torni entath mèn quarto. Aquiu, desbrenbant es mies mesfidances quinsevolh consideracion, gausè daurir es sòns escrits, e en eri trapi, amic, ua traïson deth rei. Ua orde precisa, emparada en diuèrses rasons de qué ère important entara tranquillitat de Dinamarca e enquia e tot entara d'Anglatèrra, e... ò! mil temors e anóncies de maus, se me dèishen viu... en resumit, didie que dempús que siguesse liejuda, sense demorar enquia e tot ahilar eth talh dera espada, me talhèssen eth cap.

HORACI Ei possible?

HAMLET Guarda era orde aciu (*li mòstre un papèr, e se lo torne a sauvar*), que la poiràs lièger en mièlhor escadença. Mès, vòs saber çò que jo hi?

HORACI Òc, se vos platz.

HAMLET Ja ves se com enrodat atau de traïsons, ja auien començat eri eth drama enquia e tot abans de qué jo auessa comprenut eth prològ. Totun aquerò, me sèigui en burèu, m'imaginí ua orde desparièra, e l'escriui ara seguida de bona letra... Jo credí pendent bèth temps (coma toti es grani senhors) que çò d'escriuer ben ère un descredit, e non deishè de hèr fòrça esfòrci entà desbrembar aguesta abiletat; mès ara me'n sai, Horaci, guaire util m'a estat eth hèt d'auer-la. Vòs saber çò que contenguie er escrit?

HORACI Òc, senhor.

HAMLET Ua suplica deth rei dirigida damb granes instàncies ath d'Anglatèrra, coma a un aubedient mandatari, en tot dider-li qu'era sua recipròca amistat florirà coma era planta robusta; qu'era patz coronada de cabelhs mantierie era patz entre ambdús emperis, en tot amassar-les en amor durable, amassa damb d'autes expressions non mens afectuoses; demanant-li, a tot darrèr, que tanlèu auesse liejut aguesta carta, sense cap aute examen, hèsse perir damb rapida mòrt, as dus messatgèrs, sense autrejar-les eth temps ne tansevolh entà cohessar eth sòn delicte.

HORACI E com la podéretz sagerar?

HAMLET Autanplan aquerò semble tanben qu'ac dispausèc eth cèu; pr'amor qu'erosament amiaua damb jo eth sagèth deth mèn pair, que damb eth se hec eth qu'aué tie eth rei. Barri era envolòpa dera madeisha manèra qu'era anteriora, li boti era madeisha adrèça, eth madeish sagèth, l'amii sense èster vist entath madeish lòc, e arrés nòte eth cambiament... Londeman se passèc eth combat navau: çò qu'arribèc dempús, que ja ac sabes.

HORACI D'aguesta sòrta, Guilhèm e Ricard caminen de dret entara mòrt.

HAMLET Ja ves qu'eri an sollicitat aguest encargue; era mia consciència non m'acuse per çò deth sòn castig... Eri madeishi s'an hèt a vier eth sòn malastre... Qu'ei fòrça perilhós entar inferior meter-se entre es puntes des espades, quan dus enemics poderosi luten.

HORACI Ò! Quina sòrta de rei ei aguest!

HAMLET Cres tu que non sò obligat a contunhar çò que manque? Eth qu'assassinèc ath mèn pair e rei mèn, qu'a desonorat ara mia mair, que se

l'a hèt a vier furtivament entre eth tron e es mèns drets justí, qu'a conspirat contra era mia vida en tot valer-se de mieis tant astuts... non serà justícia plan correcta castigar-lo damb aguesta man? Non serà colpa en jo consentir qu'existisque aquest monstre entà que comete, coma enquia ara, mauvestats atròces?

HORACI Lèu l'avisaràn d'Anglatèrra de quina a estat era capitada dera sua sollicitud.

HAMLET Òc, lèu se'n saberà; mè, mentretant, eth temps qu'ei mèn, e entà trèir-li a un òme era vida, qu'ei pro un moment... Solet me desenguste, amic Horaci, er ahèr arribat damb Laertes, qu'en desbrembar-me'n deth mèn pròpri, non vedí en mèn sentiment era imatge e semblança deth sòn. Procurarè era sua amistat, òc... Mès, cèrtament, aqueth ton menaçaire que balhaue as sòn planhs irritèc en excès era mia colèra.

HORACI Caratz... Qui vie aciu?

SCÈNA V

(Hamlet, Horaci, Enric)

ENRIC   En bona ora age tornat V.A. en Dinamarca.

HAMLET   Fòrça gràcies, cavalièr... Coneishetz ad aguest tavan?

HORACI   Non, senhor.

HAMLET   Non te'n hèsques, pr'amor que coneisher-lo ei pòc agradiu. Aguest qu'ei senhor de fòrça tèrres e plan fertiles, e per mès qu'eth sigue ua bèstia que mane sus d'auti tan bèsties coma eth, que ja se sap, a era grèpia fixa ena taula deth rei... Qu'ei eth chot mès charraire qu'è vist ena mia vida; mès, coma ja t'è dit, qu'a ua grana quantitat de povàs.

ENRIC   Amable prince, s'era vòsta granesa non a ocupacion que l'ac empedisque, jo vos comunicaria ua causa de part deth rei.

HAMLET   Que sò prèst a escotar-la damb era màger atencion... Mès tietz eth chapèu sivans er usatge que li siguec destinat. Eth chapèu que se hec entath cap.

ENRIC   Fòrça gràcies, senhor... Ep! Eth temps qu'ei caud.

HAMLET   Non, mèsalèu ei hered. Eth vent qu'ei deth Nòrd.

ENRIC   Cèrt, qu'è pro hered.

HAMLET   Mèsalèu jo me pensi... aumens per çò dera mia complexion, que hè ua calor qu'uscle.

ENRIC   Ò! en extrèm... plan fòrta, coma... sabi pas se com didè'c... Donques, senhor, eth rei me mane que vos informa de qué a hèt ua grana apòsta en per vòste. Aguest qu'ei er ahèr.

HAMLET   Tietz en compde qu'eth chapèu se...

ENRIC   Ò!, senhor... qu'ac hèsqui per comoditat... cèrt... Pr'amor qu'eth cas ei que Laertes ven d'arribar ena cort... Ò!, qu'ei un perfècte cavalièr, plan que òc. Excellentes qualitats, un tracte plan doç, estimat per toti... Plan, parlant sense passion, me cau cohessar qu'ei eth floret dera noblèsa, donques qu'en eth se trapen guaires qualitats se pòt veir en un cavalièr.

HAMLET Eth diboish que hètz d'eth que non desmerite arren ena vòsta boca, encara que me pensè qu'en hèr er inventari des sues vertuts se confonerien era aritmetica e era memòria, e ambdues non serien pro entà ua soma tan longa. Mès sense exagerar eth sòn elògi, jo l'è per un òme de gran esperit e de tan particulara e extraordinària natura, que (parlant damb tota era exactitud possibla) non se traparà era sua semblança senon en sòn madeish miralh; pr'amor qu'eth que presumisque cercar-la en un aute lòc solet traparà esbòci infòrmes.

ENRIC V.A. ven de hèr justícia imparciau de tot aquerò que s'a dit d'eth.

HAMLET Òc, mès que cau saber entà quin prepaus mos enrauquim ara, en tot calar ena nòsta convèrsa es laudances d'aguest galan.

ENRIC Com didetz, senhor?

HORACI Non serie mielhor que li parléssetz damb mès claretat? Jo me pensi, senhor, que non vos serie bric dificil.

HAMLET Digui que, a qué vie ara parlar d'aguest cavalièr?

ENRIC De Laertes?

HORACI Tè!, que ja uedec tot çò qu'auie, e se l'acabèc er aprovediment de frases brillhantes.

HAMLET Òc, senhor, d'aguest madeish.

ENRIC Jo creigui que vo'n deuetz saber de...

HAMLET Voleria que non m'auéssetz per ignorant; encara qu'era vòsta opinion non m'ahigerie un gran concèpte... E ben, qué mès?

ENRIC Didia, que non podetz ignorar eth merit de Laertes.

HAMLET Jo non gausarè cohessà'c pr'amor de non egalar-me damb eth, en èster sabut qu'entà conèisher ben a un aute, cau coneisher-se ben ada un madeish.

ENRIC Jo ac didia pera sua adretia ena arma, pr'amor que sivans era votz generau, non se li coneish egal.

HAMLET E quina arma ei era sua?

ENRIC Espada e daga.

HAMLET Agustes que son dues armes... Vai, endauant.

ENRIC Donques, senhor, eth rei a apostat, contra eth, sies shivaus barbars, e eth a impausat ath sòn torn (sivans me n'è sabut) sies espades franceses damb es sues dagues e garnidures corresponentes, coma cinturon, penjants, e atau d'aguesta sòrta... Tres d'aguestes pèces, particularament, son era causa mès ben hèta que se pòt trapar. Pèces coma eres...! Ò!, qu'ei òbra de fòrça gust e delicadesa.

HAMLET E a quina causa cridatz pèces?

HORACI Ja maufidaua jo que sense era ajuda de nòtes marginaus non poderietz acabar eth dialòg.

ENRIC Senhor, per pèces enteni jo, atau, es... es cinturons...

HAMLET Era expression serie plan mès pròpria, se podéssem amiar ath costat un canon d'artilharia; mès tant qu'aguest usatge non s'introduisques, les cridaram cinturons... Plan, donc, anem entar ahèr. Sies shivaus barbars contra sies espades franceses damb es sòns cinturons, e entre eri tres pèces delicades... Atau, donc, aquerò ei çò qu'apòste eth francés contra eth dinamarqués? E damb quina finalitat s'an impausat (coma vos didetz) totes aguestes causes?

ENRIC Eth rei a apostat que se pelejatz damb Laertes, en dotze jogades non passaràn de tres còps de baston qu'eth vos balharà; e eth ditz, qu'enes madeishes dotze vo'n balharà nau, aumens, e desire qu'aquerò se jutge de seguit, s'auetz eth plaser de respóner.

HAMLET E se responi que non?

ENRIC Voi díder, s'admetetz era partida que vos prepausa.

HAMLET Donques, senhor, me cau passejar encara per aguesta sala; pr'amor que se S. M. non lo tie coma anug, aguesta ei era ora critica que jo acostumi a respirar er ambient. Que se hèsquen a vier aciu es florets, e s'aguest cavalièr ac vò atau e eth rei se mantie en çò qu'a dit, li harè ganhar era apòsta, se posqui; e se non posqui, çò que jo ganharè serà vergonha e còps.

ENRIC Atau, donc, l'ac diderè damb aguesti tèrmes?

HAMLET Aguesta qu'ei era substància, dempús ac podetz apolidir damb totes es flors deth vòst engenh.

ENRIC Senhor, balhi de nauèth es mèns respèctes a V. A.

HAMLET Tostemp vòste, totemp.

SCÈNA VI

(Hamlet, Horaci)

HAMLET Que hè plan ben de recomanar-se ada eth madeish; pr'amor que se non, non ne sò segur de qué un aute ac hesse per eth.

HORACI Aquerò se retire a un parrat que comencèc a volar e piular damb era crosca apegada enes plumes.

HAMLET Òc, e enquia e tot abans de popar hège ja compliments ara popa... Aquest qu'ei des molti que son estimadi ena nòsta corrompuda edat, sonque pr'amor que se saben acomodar ath gust deth dia damb aguesta aparença amaganhadora e obsequiosa... e damb era dilhèu saben susprèner era afeccion des òmes prudents; mès se retiren massa ara esgluma, que per mès que creishe e borisque, en hèr ua bohada se ve de seguit çò qu'ei; es botelhes uedes se des.hèn e non rèste arren en veire.

SCÈNA VII

(Hamlet, Horaci, un cavalièr)

CAVALIÈR Senhor, semble que S M. vos manèc ua encomana damb eth joen Enric, e aguest a tornat en tot díder que demoràuetz en aguesta sala. Eth rei me mane entà saber se voletz lutar damb Laertes ara seguida, o se voletz que se tarde un shinhau.

HAMLET Jo que sò constant ena mia decision, e la tengui ara voluntat deth rei. S'aguesta ora siguesse comòda entada eth, tanben n'ei entà jo: atau, donc, que se hèsque ar instant o quan volgue, damb era condicion de qué me trapa ena madeisha disposicion qu'ara.

CAVALIÈR Eth rei e era reina baishen damb tota era cort.

HAMLET Plan ben.

CAVALIÈR Era reina volerie abans de començar era batalha, que li parléssetz a Laertes damb doçor e expressions d'amistat.

HAMLET Qu'ei un avertiment plan prudent.

SCÈNA VIII

(Hamlet, Horaci)

HORACI Cranhi que vatz a pèrder, senhor.

HAMLET Non, jo me pensi que non. Dempús qu'eth partic entà França, non è deishat d'entrainar-me, e me pensi qu'aurè auantatge... Mès... non te pòs imaginar quina angònia è aciú en mèn còr... E sus qué?... Que non i a cap motiu...

HORACI Totun aquerò, senhor...

HAMLET Illusions vanes!... Sòrta de presentides capables solet de trebolat ua amna femenina.

HORACI Se sentetz ath laguens quauqua repugnància, que non cau que vos entestetz. Jo m'auançarè entà trapar-les, e les diderè qu'ètz indispausat.

HAMLET Non, non... M'en trufi jo de taus presentides. Autanplan ena mòrt d'un audereth intervie ua providéncia irresistible. S'era mia ora ei arribada, que non cau demorar-la; se non a de vier ja, qu'ei senhau de qué ei era ora; e se non siguesse era ora ara, que serà dempús: tot s'està en trapar-se prèst entà quan vengue. S'er òme en acabar era sua vida ignore totemp çò que poirie arribar dempús, qué impòrte que la pèrde tard o d'ora? Que sàpie morir.

SCÈNA IX

(Hamlet, Horaci, Claudi, Gertrudis, Laertes, Enric, cavalièrs, daunes, acompanyada)

CLAUDI Vene, Hamlet, vene e recep aguesta man que t'aufriquis. *(Hè que Hamlet e Laertes se sarren era man)*

HAMLET Laertes, s'ètz ofensat per jo, vos demani perdon. Perdonatz-me coma cavalièr. Guairi se trafen aciù presents saben, e enquia e tot vos madeish ac auratz entenut, eth desorde que patís era mia rason. Guaire aja hèt insultant era trendesa deth vòste còr, era vòsta noblesa o eth vòste aonor, quinsevolh accion, fin finau, capabla d'emmaliciar-vos, declari solemnement en aguest lòc qu'a estat causa dera mia holia. Pòt Hamlet auer ofensat a Laertes? Non. Hamlet non a estat, pr'amor qu'ère dehòra de se; e s'en tau escadença (qu'en era eth se desconeishie ada eth madeish) ofensèc a Laertes, que non siguec Hamlet er agressor, donques que Hamlet ac blaime e desmentís. Donques, qui pòt èster? Solet era sua deméncia... En èster atau aquerò, eth malerós Hamlet qu'ei partidari der ofensat, ath còp qu'ena sua pròpria holia reconeish ath sòn màger contrari. Permetetz, donc, que dauant d'aguesta assemblada me justifica de tota sinistra intencion, e demori deth vòste anim generós eth desbrembe des mies errades. Que tiraua era lança sus es murs d'aguest edifici; e per error herí ath mèn frair.

LAERTES Eth men còr, qu'es sòns impulsis naturaus èren es prumèrs a demanar-me en aguest cas resvenja, que demore satisfèt. Eth mèn aonor non me permet passar entà dauant, ne adméter cap tipe de reconciliacion, enquia que, examinat eth hèt per ancians e vertuosi arbitres, se declare qu'eth mèn aonor ei sense taca. Tant que s'arribe aquerò, accèpti damb afeccion recipròca era que m'anonciatz, e vos prometi non ofensar-la.

HAMLET Jo recebi damb sincèra gratitud aguest aufriment, e per çò dera batalha que va començar-se, lutarè damb vos coma s'eth mèn competidor siguesse eth mèn frair... Au!, balhatz-mos es florets.

LAERTES Òc, anem... Un entà jo.

HAMLET Era victòria non vos serà dificila: era vòsta adretia luderà sus era mia ignorància, coma ua estela brillhanta entre es tenèbres dera net.

LAERTES Non vo'n trufetz, senhor.

HAMLET Non, non m'en trufi.

CLAUDI Balhatz-les es florets, joen Enric. Hamlet, ja sabes quines son es condicions.

HAMLET Òc, senhor. E de vertat qu'auetz apostat peth mès fèble.

(Se hèn a vier es vaillets ua taula, e en era, quan ac mane Claudi, boten gèrres e copes d'aur qu'aumplissen de vin. Claudi e Gertrudis se sèn ath cant dera taula, e toti es auti, segontes era sua classa, ocupen es auti sètis. Demoren de pès es vaillets que mèstren es copes, Hamlet e Laertes, que se premanissen entà batalhar, e Horaci e Enric en qualitat de jutges o pairins)

CLAUDI Non cranhi pèrder. Jo vos è vist manejar era espada a ambdús, e encara qu'eth age auançat dempús, plan per aquerò eth prèmi ei màger ath vòste favor.

LAERTES Aquest qu'ei fòrça pesant. Deishatz-me veder-ne un aute.

(Enric presente diuèrsi florets. Hamlet n'agarre un, e Laertes n'aliste un aute)

HAMLET Aquest que me va ben... Son toti egals?

ENRIC Òc, senhor.

CLAUDI Caperatz aquesta taula damb copes plies de vin. Se Hamlet da era prumèra o era dusau estocada, o ena tresau sòrt da ua parada ath contrari, que tiren toti es canons dera muralha. Eth rei beuerà ara santat de Hamlet, en tot lançar ena copa ua pèrta mès preciosa qu'era qu'an auut ena sua corona es quate darrèrs sobeirans danesi... Hètzh-vos a vier es copes, e eth tambor que digue as trompetes, es trompetes ar artilhèr luenhant, es canons ath cèu, e eth cèu ara tèrra: ara que brinde eth rei de Dinamarca ara santat de Hamlet... Començatz, e vosati, qu'auetz de jutjar-les, observatz atentiuament.

HAMLET Anem.

LAERTES Anem, senhor *(Luten Hamlet e Laertes)*

HAMLET Ua.

LAERTES Non.

HAMLET Que jutgen.

ENRIC Ua estocada, que non i a dobte.

LAERTES Plan; entà ua auta.

CLAUDI Demoratz... Balhatz-me de bèuer. Beu. (*Claudi lance ua pèrta ena copa e l'aufris dempús a Hamlet, e eth refuse prener-la. Sone ena luenhor rambalh de trompetes e canons*) Hamlet, aguesta pèrta qu'ei entà tu. Balhatz li era copa.

HAMLET Demoratz un shinhau (*Tornen a lutar*) Que voi dar aguesta estocada prumèr. Au... Ua auta estocada. Qué didetz?

LAERTES Òc, que m'a tocat: ac cohèssi.

CLAUDI Ò!, eth noste hilh vencerà.

GERTRUDIS Qu'està gras e se fatigue massa. Vene aciu, Hamlet, cueilh aguest mocador e neteja-te era cara... Era reina brinde pera tua bona fortuna, estimat Hamlet.

(*Cuelh era copa e beu; Claudí ac vò empedir; e Gertrudis beu un aute còp*)

HAMLET Fòça gràcies, senhora.

CLAUDI Non, non beuatz.

GERTRUDIS Ò!, senhor, desencusatz-me, jo me cau bèuer.

CLAUDI (*A despart*) Era copa verinosa!... Mès... Que ja non i a remèdi.

HAMLET Non, ara non beui, demoratz un instant.

GERTRUDIS Vene, hilh mèn, te netejarè era sudor deth ròstre.

LAERTES Senhor, ara que lo vau a tocar.

(*Laertes parle damb Claudí en votz baisha, tant que Gertrudis netege damb un mocador era sudor de Hamlet.*)

CLAUDI Jo me pensi que non.

LAERTES (*A despart*) Sabi pas quina repugnància senti en vier a executar-lo.

HAMLET Anem de cap ara tresau, Laertes... Mès, pro que se ve que vos ac cuelhetz a hèsta: lutatz, se vos platz, damb mès vam. Cranhi que vos burletz de jo.

LAERTES Aquerò vos pensatz, senhor? Anem. (*Pelegen*)

ENRIC Arren: ne er un ne er aute.

LAERTES Ara... aguesta...

(Tornen a lutar, s'enforismen, Laertes herís a Hamlet, mès en aguest conflicte hèn un escambi d'espades e Hamlet herís a Laertes. Horaci e Enric les desseparen damb dificultat; Gertrudis què moribunda enes braci de Claudi. Tot qu'ei terror e confusion.)

CLAUDI Semble que s'escauhen massa... Desseparatz-les.

HAMLET Non, non. Anem-i un aute còp.

ENRIC Guardatz se qué l'arribe ara reina... Cèus!

HORACI Ambdús heridi! Qué ei aquerò, senhor?

ENRIC Com s'a passat, Laertes?

LAERTES Aquerò qu'ei auer queigut en param que premaní... justament morisqui victima dera mia pròpria traïson.

HAMLET Qué l'a arribat ara reina?

CLAUDI Qu'a auut ua malagana en veder-vos heridi.

GERTRUDIS Non, non... Era beuenda!... Estimat Hamlet!... Era beuenda!...

Que m'an empodoat.

(Què mòrta ena cagira)

HAMLET Ò!, quina traïson!... Ò!... Barratz era pòrta... Traïson... Cercatz pertot...

LAERTES Non, qu'eth traïdor ei aciu. (*Diderà aquerò emparat en Enric*) Hamlet, tu qu'ès mòrt... Non i a medecina que te posque salvar: viueràs a penes mieja ora... Ena tua man qu'ei er esturment traïdor, banhada damb podom era sua punta agudenta... Que se virèc contra jo era trama indigna!... Vaquí que sò postrat entà non lheuar-me mès... Era tua mair qu'a begut un podom... non posqui seguir... Eth rei, eth rei qu'ei eth delinqüent.

(*Claudi vò hùger. Hamlet cor entada eth enrabiat, e lo trauèsse damb era espada. Cuelh era copa empodoada, e se la hè avalar ara fôrça. Lo dèishe mòrt en solèr, e torne entà enténer es darrères paraules de Laertes*)

HAMLET Ei empodoada aguesta punta? Donques, podom, còsta es tòns efèctes.

TOTI Traïson! Traïson!

CLAUDI Amics, que sò herit... defenetz-me.

HAMLET Malapèsta, incestuós assassin! Beu aquest podom... Ei aciu era pèrta? Òc, tè, acompanha ara mia mair.

LAERTES Just castig!... Eth madeish premanic era pocion mortau... Deishem-ac tot de cornèr, generós Hamlet, e... Ò! que non quèigue sus tu era mòrt deth mèn pair ne era mia, ne sus jo era tua! (*Què mòrt*)

HAMLET Qu'eth cèu te perdone... Jo vau a seguir-te... Jo me morisqui, Horaci... Adishatz, reina malerosa... (*Abraçant eth cadavre de Gertrudis*). Vosati, qu'assistitz esblancossidi e muts peth temor ad aquest eveniment terrible... Se jo auessa temps... (*Comence a mostrar aflaquiment e angónies de mòrt. Ua part des manifestants l'acompanhen e lo sostien. Horaci hè manifestacions de dolor.*) Era mòrt qu'ei un ministre inexorable que non dilate era execucion... Jo poiria dider-vos... mès que non ei possible. Horaci, me morisqui. Tu, que viueràs, conda era vertat e es motius deth mèn anament ad aqueth que les ignore.

HORACI Víuer? Non vos ac pensetz. Jo qu'è anna romana, e encara a restat aciu part deth podom. (*Cèrque ena taula eth veire deth podom, met ua part d'eth en ua copa, va a bèuer. Hamlet vò impedir-l'ac. Es vailets li trèn a Horaci era copa, l'agarre Hamlet e la lance en solèr.*)

HAMLET Balha-me aguesta copa... lèu... per Diu t'ac demani. Ò, estimat Horaci!, s'aquerò s'està amagat, be ne serà de tacada era reputacion que deisharè dempús dera mia mòrt! Se bèth còp auí un lòc en tòn còr, arrecula un shinhau mès aguesta felicitat que desires, alonga pendent bèth temps era fatigosa vida en aguest mon plen de misèries, e esparg per eth era mia istòria... Quin ramblah militar ei aguest?

(Sone musica militara que se va apressant de man en man)

SCÈNA X

(Hamlet, Horaci, Enric, un cavalièr e era acompanhada)

CAVALIÈREth joen Fortimbràs, que torne vencedor de Polonia, salute damb era salva marciau qu'entenetz, as embaishadors d'Anglatèrra.

HAMLET Jo qu'expiri, Horaci; er actiu podom estofe eth mèn alend... Que non posqui víuer entà saber-me'n des naues d'Anglatèrra, mès gausi anonciar que Fortimbràs serà escuelhut per aquera nacion. Jo, moribond, l'autregi eth mèn vòt... Ditz-l'ac tu, e conda-li tot çò que ven d'arribar... Ò! Entà jo sonque rèste ja... silenci etèrn.

(Se morís)

HORACI A tot darrèr, s'a trincat aquest gran còr!... Adishatz, adishatz, estimat prince. *(Li pune es mans e hè senhaus de dolor)* Es cors angelicaus t'acompanhen entath celèste repaus!... Mès, com s'aprèsse enquia aciu aquest sarabat de tambors?

SCÈNA XI

(Fortimbràs, dus embaishadors, Horaci, Enric, soldats, acompanyada)

FORTIMBRÀS A on ei aquest spectacle?

HORACI Qué cercatz aciu? Se non voletz veir malastres espaventosi, non passetz tà dauant.

FORTIMBRÀS Ò! Aquest desastre demane sagnosa resvenja... Supèrba mòrt, quin hestau premanisses ena tua casa infernau, qu'atau as herit damb un solet còp a tantes victimas illustres?

EMBAISHADOR 1èr Qu'ei horrible vedè'c!... Qu'auem arribat tard damb es messatges d'Anglatèrra. Es aures que mos calie dirigir-les son ja insensibles. Es sues ordes sigueren executades peth menut. Ricard e Guilhèm perderen era vida.... Mès, qui mos balharà es gràcies dera nòsta aubediència?

HORACI Que non les receberíetz dera sua boca encara que siguesse viu, donques qu'eth jamès dèc era orde dera sua mòrt. Mès, donques que vos, vient victoriós dera guèrra contra Polonia, e vosati, enviadi d'Anglatèrra, vos trapatz amassa en aquest lòc, e jo vos veigui desirosi de conéisher aquest eveniment tragic, dispausat qu'aquesti cadavres s'expausen sus ua hòssa quilhada entara vista publica, e alavetz harè saber ath mon, qu'ac ignore, eth motiu de taus malastres. M'enteneratz parlar (pr'amor que tot ac condarè fidèument) d'accions crudèus, barbares, atròces: senténcias que dictèc er edart, malastres imprevisti, mòrts executades damb violéncia e traïdora astúcia, e a tot darrèr projectes esbauçadi qu'an hèt perir as sòns pròpris autors.

FORTIMBRÀS Desiri damb impaciéncia entener-vos, e serà convenient que s'amasse damb aquesta fin era noblesa dera nacion. Que non posqui guardar sense horror es dons que m'aufrés era fortuna; Mès qu'è drets ancians entad aquesta corona, e en tau escadença qu'ei just reclamar-les.

HORACI Tanben posqui parlar d'aquest ahèr, en tot declarar eth vòt que prononcièc aquera boca que ja non harà cap de son... Mès ara qu'es anims son en perillós movement, que non se dilate era execucion ne un solet instant, pr'amor d'evitar es maus que podessen costar era malignitat o er error.

FORTIMBRÀS Quate des mèns capitans qu'amien entara hòssa eth còs de Hamlet damb es insignes corresponentes a un guerrèr. A! S'eth auesse ocupat eth tron, solide aurie estat un excellent monarca... Que resone era musica militara per a on passe era pompa funèbra, e que se hèsquen toti es aunors dera guèrra... Treiguetz, treiguetz d'aquiu agesti cadavres. Espectacle sagnós mès avient d'un camp de batalha que d'aguest lòc... E vosati hètz que salute damb canonades tota era armada.

FIN DETH DRAMA

Conselh Generau d'Aran

 Generalitat de Catalunya
Generalitat de Catalonha

 Obra Social "la Caixa"

 BAQUEIRA/BERET